enim vaſe tranſmiſit nobis pater aquam illã gratie. quã nob̄ ꝑmiſerat Eze. xxxvi. Effundã ſuꝑ vos aquam mundã et mũdabimĩ ⁊c. Aliter enĩ nõ poteram⁹ habere benedictionem dei.

Uter.] vas ſic dictũ ab vtero. quia totũ eſt quaſi in ventre. Et in vtero marie ſtatuit dñs aquas gratiaꝝ q̄ſi in vtre. ſicut dicit p̄s. Et ď illa plenitudie iugiter recipim⁹ grãm ꝓ gratia. niſi ſteterit ꝓ nos.

Peluis.] ſic vocata. eo ꝙ ibi pedes lauent̄. Joh. xiij. dicit̄ de dño.[Miſit aq̄m in peluim.] i. impleuit mariã gratia[. et cepit lauare pedes diſcipuloꝝ.] Hoc enim officiũ exemplo filij implet in nobis hũilis virgo. que ſe ſemꝑ ancillã exhibet cui⁹ ẽ h̄ officiũ. Unde ſignat̄ ꝑ abigail. i. Regũ. xxv. q̄ rñdit nũcijs dauid volẽtĩ eã ducere vxorẽ. Ecce famula tua ſit ĩ ancillã. vt lauet pedes ſuoꝝ dñi mei ⁊c. D D

Et ampulla.] q̄ ď q̄ſi ãpla bulla. Silis ẽ ei rotũditate bull' q̄ ex ſpumis aq̄rũ fiũt ⁊ vento inflant̄. Dicunt̄ aũt apud nos q̄dam vaſcula argẽtea vl' ſtagnea ampulle. in q̄bus reponit̄ criſma. oleum ſanctũ. et oleũ infirmoꝝ. Et in beata v̄gine repoſuit chriſt⁹ pontifex futuroꝝ bonoꝝ oleũ infirmoꝝ. i. miſericordiã ſanatiuam. peccatorũ. et oleũ ſanctũ. i. miſicordiã que ſanctificat pctõres. ⁊ ſacrũ criſma. id ẽ. ſpiritualẽ vnctõem ſpiritualiũ regũ. ſacerdotũ. et pugilũ. ſine qua nõ ſanctificantur nec poſſunt effici vero nomine chriſtiani. AA

Notula

Poſt hoc ſcribendũ de omnib⁹ vaſis tabernaculi et templi ſalomonici q̄ poſſent ſignare mariã. et quomodo ipa pera et funda dauid.

Finit liber decimus de edificijs quib⁹ maria figuratur in biblia.

Incipit liber vndecimus in quo agitur de munitõib⁹ et nauigijs. que poſſunt ſignare mariã.

Maria vrbs ſiue ciuitas dei. Titulus .i.

Urbs. id eſt. ciuitas Iſidorus. A

Ciuitas ẽ ꝯcors hominũ m̄ltitudo ſocietatis vinculo adunata. Dicta a ciuib⁹. i. ab ipis incolis vrbis. ꝓ eo ꝙ pl'imoꝝ ꝯſciſcat et ꝯtineat vitas. Nam vrbs ipa menia ſunt. ciuitas aũt nõ ſaxa ſed habitatores vocant̄. Urbs aũt vocat̄ ab orbe. q2 antiq̄ ciuitates fiebãt in orbe. Hec oĩa beate v̄gini pñt adaptari. q̄ eſt illa ciuitas de q̄ in p̄s. Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. Hec gl'ioſa ſunt. ꝙ beatã eam dicũt oẽs generatõẽs. Libro. iiij. ti. i. de humilitate marie.

Maria ciuitas q̄ ď q̄ſi ciuiũ vnitas. i. ſenſualitatꝫ ⁊ rõis plẽa ꝯcordia. Ciues h⁹ ciuitatꝫ. ſctẽ cogitatõẽs. deuote affectõẽs. feruẽtia ďſideria. ⁊ hmõi. q̄ oĩa tẽdebãt ad illud vnũ qď ẽ neceſſariũ Lu. x. Regebãt etiã ciues iſti ꝯſilio ſpũſſcĩ. q2 ciues ꝯſilio ſũt regẽdi. ⁊ aduerſarij fugãdi ⁊ fugiẽdi. Bñ etiã ciuiũ vnitas. q̄a nec ibi caro ꝯcupiſcebat aduerſus ſpm̄. nec ſpũs aduerſus carnẽ. nec aliq̄d rebelliõis. aut ꝯ̄dictionis ĩ corꝑe ei⁹ vl' aĩa. cũ eſſ3 etiã archa noe. ĩ q̄ oĩa aĩalia. i. mot⁹ ſenſualitatꝫ fuerẽ pacifica. ⁊ iõ ſũm⁹ habitator ibi pacifice hoſpitat⁹ ẽ. ⁊ ibi ĩ pace fact⁹ eſt loc⁹ eius.

Ciuitas dei.] Hoc ď ad differẽtiã ciuitatꝫ babilonice q̄ diaboli ẽ. ĩ quã dñs ñ ĩgreditur. Oſee. xi. Bñ ciuitas dei. q̄a tota fuit dei. ⁊ nulli⁹ niſi dei. q̄a nihil ĩ ea habuit ꝑs aduerſa. Iõ dic̄ ipa cañ. ij. Dilect⁹ me⁹ mihi. ⁊ ego illi. Iõ etiã dilect⁹ totiens vocat eam ſuã in cãticis dicẽs. Amica mea. colũba mea. ſoror mea. ſpõſa mea. ⁊ huiuſmodi. Itẽ ciuitas dei. q̄a ſola digna tãto rege. tãto põtifice. tãto fundatore. tanto inhabitatore. et hmõi. Ideo ď in p̄s. Magn⁹ dñs et laudabil' nimis in ciuitate dei nr̄i ⁊c. Quere li. ij. ꝑicula. i. cauſa. iiij. Cõmendat̄ autẽ ciuitas hec a multis. ⁊ ante omnia a fundamentis. B

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Hec ciuitas cōmendatur

A fundamētis ⌋ Unde ⌊ Fundamēta ei⁹ in montib⁹ ſanctꝭ ⌋ Et nota ꝙ ꝓpheta ꝓui- L
dens in ſpiritu dignitatē et excellentiā hui⁹ ciuitatis .ſ. ꝟginis glīoſe. q̄ſi vehemē
ter admirās glīam ipſius ex improuiſo ꝓſilit in hec ꝟba. Fundamēta ei⁹ in mon
tib⁹ ſanctꝭ. Et cū nihil ꝑceſſerit ad qḋ reſpiciat hoc relatiuū eius / refert ad mentē D
ꝓphete. Dicit ergo ⌊ Fundamēta ei⁹ ſunt in montib⁹ ſanctꝭ ⌋ .i. ī patriarchis regib⁹ ⁊
ꝓphetis. ex q̄bus originē traxit. ſicut patz in genealogia chriſti. Mat. i. Uel ītrā
ſitiue. ⌊ Fundamēta ei⁹ ⌋ ſunt montes ſctī. ſ. abraham. yſaac. iacob. dauid. ⁊ ceteri.
ex q̄bus maria . et ex qua chriſtus. E

Uel fundamentū ipſe chriſt⁹. Unde Iſa. xxviij. ⌊ Ecce ego mittā ⌋ dicit pater funda-
tor ⌊ in fundamentꝭ ſyon ⌋ .i. marie. q̄ paulo poſt appellat̃ ſyon ⌋ lapidē angularē
ꝓbatū ꝑcioſum in fundamēto fundatū ⌋ .i. chriſtū. Erat eñ ciuitas hec fūdata ſu
ꝑ firmā petrā. que ē chriſt⁹. Mat. vij. Itē. i. Chorin. iij. Fundamētū aliḋ nemo F
p̄t ponere p̄ter id qḋ poſitū eſt . qḋ ē chriſt⁹ ieſus. Dicit̃ aūt chriſt⁹ fundamentū

Quare chriſt⁹ fūdamētū

multis de cauſis. q̄ notant̃ ꝟſibus his. Suſtentans ſaxis. ſine vēto. luce. ruina.
Odit aq̄s. pond⁹ nō ſentit. forte. latens. ſtans. Fundamētū eñ ſuſtētat totū edi-
ficiū. ſic et chriſtus ecclīam m. Mat. xvi. Sup hanc petrā edificabo ecclīam meā.
Suſtentauit etiā et glīoſam virginē in omni grā et virtute. Unde cañ. viij. dr̄.
Innixa ſup dilectū ſuū ⌊ De ſaxis fit ⌋ .i. doctrinis impolitis. i. Chor. ij. Sermo
meus et ꝑdicatio mea nō in ꝑſuaſibilib⁹ hūane ſapiētie verbis. Ideo ꝑceptum eſt
Deutero. xxvij. Edificabis ibi altare dn̄o deo tuo de lapidib⁹ q̄s ferrū nō tetigit
⁊ de ſaxis informib⁹ ⁊ impolitꝭ ⁊c̄. ⌊ Sine vento ⌋ inanis glīe. Joh. v. Claritatē
ab hoīb⁹ nō accipio ⁊c̄. ⌊ Sine luce ⌋ apte viſiōis. i. Thi. vi. Lucē habitat īacceſſi-
bilē. Joh. i. Deū nemo vidit vnq̄ꝫ ⌊ Sine ruina ⌋ q̄z nouiſſim⁹ virorꝫ. Iſa. liij. per
humilitatē q̄ nō habet vnde cadat ⌊ Odit aq̄s ⌋ deliciarꝫ et diuitiarꝫ. Uñ dic̄ ⌊ Ego
ſum paup ⌋ ꝯ diuitias ⌊ et dolens ⌋ ꝯ delicias. et idē ⌊ ſal⁹ tua de⁹ ſuſcepit me ⌋ Sic
debet dicere iuſt⁹. ⌊ Pond⁹ nō ſentit ⌋ q̄z labores nō reputat ꝓpter nos q̄ñ volum⁹
ꝯuerti ad ipm̄. Uñ vocat nos inuētōez ibi. Inueni dauid ⁊c̄. Mat. xiij. dic̄ ſe in
ueniſſe ꝑcioſā margaritā. licꝫ ibi dicat̃ ꝙ ꝟdit oīa ſua et ꝯpauit eā ⌊ Forte ē ⌋ Uñ iob
ix. Si fortitudo q̄rit̃ / robuſtiſſim⁹ ē ⌊ Latēs ⌋ Iſa. xlv. Uere tu es de⁹ abſcōdit⁹ ⌋
in hūanitate. ⌊ Stās ⌋ .i. ſtabile. Boeti⁹. Stabil' q̄z manens dat cūcta moueri.

Boeti⁹

Item de fundamētis tēpli quo maria ſimiliter figurat̃ ita legit̃. iij. Regū. v. Prece- G
pit rex ſalomō vt tollerēt lapides grādes. lapides ꝑcioſos in fundamētū tēpli. ⁊ q̄
drarēt eos. q̄s dolauerūt cemētarij ſalomōis. et cementarij hiram ⁊c̄. Et h̄ neceſſe
fuit. q̄z nō hoī ꝑpabat̃ habitatio ſꝫ deo ſic dr̄. i. pal'. xxix. Lapides ḡndes / eminētiſſi
me virtutes. ſ. hūilitas. fides. charitas. ꝟgītas . patiētia. paupt̃as. et hmōi . q̄ velut
fundamētū toti⁹ boni ſuſtinēt ⁊ ſupportāt edificiū. Et dicūt̃ hi lapides ꝑcioſi ab
effectu. q̄a virtutū vniuerſitas mariā reddidit ꝑcioſam. Dicunt̃ etiā q̄drati ꝓpter
q̄ttuor cardiales. q̄ glīoſā ꝟginē q̄ſi q̄dratā et ſtabilē reddiderūt ꝯ oēm aduerſita-
tē ⁊ impetū inimici. Et ꝑ has ⁊ vniuerſas alias ꝟtutes ꝯſurrexit h̄ edificiū / vt ipſa
fieret ciuitas regis magni. Per cemētarios ſalomōis et hiram p̄nt deſignari cariſ
mata ſpūſſcti. q̄ mariā ſpūaliter dolauerūt. et toti⁹ pctī ſcrupulū ſeꝑauerūt ab ea
in ſctificatōe. Uel cemētarij ſalomōis p̄res veterꝫ teſtamēti. q̄ figurꝭ et enigmati-
b⁹ ipſam talem futurā ꝓuiderūt et ꝓſignauerūt. Per cemētarios hiram / aplī et cete
ri ſancti. q̄ q̄lem ꝓphete ꝓuiderāt / talē fuiſſe ꝑdicauerūt.

Itē huic fundamēto poſſunt adaptari illi duodecim lapides de q̄b⁹ Apo. xxi. Fun
damentū ꝓmū iaſpis ⁊c̄. Itē illḋ Iſa. liiij. Fundabo te in ſaphiris ⁊c̄.

A portꝭ ⌋ Uñ ſeq̄t̃ ⌊ Diligit dn̄s portas ſyon ſup oīa tabnacl'a iacob ⌋ Dicit̃ btā vir H
go ſyon. q̄z ſicut ſyon erat loc⁹ eminētiſſim⁹ ī hierl'm. ſic btā ꝟgo ī vtraq̄ꝫ ecclīa Por
te h⁹ ſyon fuer̄t q̄nq̄ꝫ ſēſus btē ꝟgīs. q̄ clauſi ſp fuer̄t ꝯ oē noxiū ⁊ ihoneſtū. Uñ
dici p̄t ḋ q̄libet ſenſuū ei⁹ illḋ Eze. xliiij. ⌊ Porta hec clauſa erit ꝑncipi ⌋ .i. diabolo.
q̄ n̄ habuit ī ea q̄cq̄ꝫ. Jo. xiiij. Uel ⌊ ꝑncipi ⌋ .i. pctō qḋ regnat ī q̄buſdā. Cōtra qḋ
apl's ro. vi. Nō regnet pctm̄ ī vr̄o mortli corpe. Uel ⌊ ꝑncipi ⌋ .i. ad honorē ꝑncipis. ſ.

chriſti. Apte aũt fuerũt porte iſte ad omne bonũ. Unde aures ei⁹ que clauſe erant ꝯtra mũdi ſtrepitũ. qñ ingreſſus eſt angel⁹ ad eam. apte ſunt ſalutatiõi eius. Porta cordis ꝙ ꝯtra ꝯſenſum viri clauſa erat. apta eſt diuīe volũtati qñ dixit. Ecce ancilla dñi fiat mihi ꝛc. Ideo dꝛ Eze. xliiij. Dñs deus iſrael ingreſſus eſt ꝑ eã. Et ſic poteſt de alijs ſenſibꝫ aſſignari.

[Diligit]ergo[dñs portas ſyon]. i. ſenſus beate ꝟginis [ſup oĩa tabernacl'a iacob.] .i. pluſq̃ꝫ oĩa corpa aliaꝝ ꝟginũ. Nã corpus tabernaculũ dꝛ. ij. Pe. i. Velox ē depoſitio tabernacl'i mei. Itē bτã virgo [Qui creauit me reqͤuit ĩ tabernacl'o meo] .i. in corpe. Virgines aũt dicunꝉ iacob. qꝛ luctate ſunt ꝯtra carnē ſuã. et ſupplãtauerũt fomitē. q̃ in beata virgine oĩno fuit extinct⁹.

Aliter etiã poteſt dici de portis. i. de ſenſibꝫ ꝟginis. iuxta illð Iſa. lx. Aperienꝉ portę tue iugiter. die et nocte nõ claudenꝉ. Apoca. xxi. Porte ei⁹ nõ claudenꝉ ꝑ diem. nox enim nõ erit in ea. Nunq̃ꝫ eñi deuote clamãtibꝫ ad btãm virginē claudiꝉ reſpectus miſicordie ei⁹. Nam ſicut oculi dñi ſuꝑ iuſtos. ſic ocl'i marie ſuꝑ pctõres. Similiter nec audit⁹ ei⁹. qꝛ [ꝑpatõem cordis eoꝝ]. i. fideliter feruēter ꝛ ꝺuote clamãtiũ ad eã [audiuit auris tua]o chriſte. i. maria. ꝙ mediãte tu exaudis pctõres. ſicut hõ audit mediãte aure ſua. Nunq̃ꝫ claudiꝉ lingua vl' loq̃la illius. qñ velit orare ꝑ miſeris vt ſurgãt. et ꝑ tēptatꝭ ne ſuccũbant. Vñ Apoca. xij. [Terra]. i. maria [apuit os ſuũ]ad orãdũ ꝑ muliere. i. aĩa. quam ſerpēs. i. diabol⁹ infeſtabat. Nũq̃ꝫ claudiꝉ manus ei⁹. quia manũ ſemꝑ aperit inopi. et palmas ad pauꝑem extendit. Et ſic de alijs. Propter hec ꝛ mlτa alia [diligit dñs portas ſyon ꝛc.] Sed nota ꝙ nõ patent he porte niſi iuſtis et iuſtificatis ꝛ volētibꝫ iuſtificari. Idõ Iſa. xxvi. dicit dñs. Apite portas. et ingrediẽꝉ gens iuſta cuſtodiēs veritatem. I

Aliter. Porte ꝑ quas ĩ hanc ciuitatē ingreſſus ē rex glĩe q̃ttuoꝛ. Eterna virginitas. Incompabilis tãta ſublimitate hũilitas. Obediētia qua rñdit. ecce ancilla. Fides ꝙ cõcepit dicēs. Fiat mihi ꝛc. Iſidorus. Haꝝ portaꝝ ſi q̃libet defuiſſet. in hãc ciuitatē rex glĩe nõ intraſſet. Has [portas diligit dñs ſuꝑ oĩa tabernacl'a iacob.] Tabernacl'a ſunt militantiũ. Iacob ſupplãtatoꝛ. q. d. Licet dñs diligat militantes in actiua. et ſupplãtatores vicioꝝ. pluſ tñ omnibꝫ his diligit in matre ꝑdictas ꝟtutes q̃bꝫ intraꝉ ad ꝯtēplatiuã. De his portis dici ꝑt illud Apoca. xxi. Et ſingule porte erãt ex ſingul' margaritis. Singule eñi ei⁹ ꝟtutes erãt ſingule margarite. quia ſinguli ſenſus ꝟginis ſingul' ſibi ꝯgruiſ virtutibꝫ ſplēdeſcebant. Oculi columbina ſimplicitate. Aures cita ꝛ pfecta obediētia. Olfatus diſcretõe. Guſt⁹ ſobeitate. Tactus caſtitate. Inceſſus maturitate. ꝛ ſic de alijs. K

Iſidor⁹

A fama. [Vñ [Glorioſa dicta ſunt de te] Per patriarchas ſub obſcuritatibꝫ figuraꝝ. Per ꝑphetas ſub enigmatibꝫ ꝟboꝝ. vt ē illð Iſa. vij. Ecce virgo concipiet. Itē eodem. xi. Egrediẽꝉ virga de radice ieſſe ꝛc. Itē Hiere. xxxi. Edificabiꝉ domino ciuitas a turre ananeel ꝛc. Numeri. xxiiij. Oriẽꝉ ſtella ex iacob ꝛc. Itē Cañ. vi. Viderũt eã filie ſyon et beatiſſimã ꝑdicauerũt. regine ꝛ ꝯcubine laudauerũt eã L

Ab vtilitate]que ꝯſiſtit in ꝯuerſiõe peccãtiũ. in remiſſione peccatoꝝ. in collatõe gratiarũ. Unde ſequiꝉ [Memoꝛ ero]ad miſerēdũ. nõ ad puniendũ. Neemie. v. Memēto mei de⁹ in bonũ [Raab et babilõis]. i. peccatoꝝ. Per raab eñi meretricē intelligiꝉ aĩa more meretricio carnis voluptatibꝫ ſeruiēs et vicijs ꝓſtituta. q̃ vadit per latã viã ꝙ ducit ad mortē. Mat. vij. Quia raab interp̃taꝉ latitudo. Cui ꝯſulit yſa. xxiij. [Sume cytharã ꝛc.]vſq̃ꝫ [meretrix obliuiõi tradita] ꝛc. [Et babilonis]. i. illoꝝ ꝙ in ꝯfuſiõe malorũ ꝓus poſiti opibus ſe ꝓbabãt ciues eterne ꝯfuſiõis. et de ciuitate diaboli ꝙ eſt babylon. [Memoꝛ] inq̃m [ero]eoꝝ ſi ꝯfundanꝉ bona ꝯfuſione que adducit glĩam. Eccl. iiij. et ad ſinũ matris miſicordie toto corde ꝯfugiant. que eſt ciuitas refugij. Numeri. xxxv. vt ipa mediatrice mihi filio ſuo ſatagēt reconciliari. Sꝫ q̃bꝫ [ero memoꝛ. ſciētibꝫ me] vt. ſ. ab illis ꝙ me norũt inde glorificer et collauder. q̃a hanc glĩam meã alteri nõ dabo. Iſa. xlij. Quidã libri habēt [ſcientiũ me] Sed falſa ē lr̃a et corrupta. Auguſtinus dicit. [ſciētibꝫ me.]

Hec ciuitas ꝯmēdatur

A ciuiũ multitudine]qui cũ ꝓus fuerint ciues babilonis. ꝑ eã fiunt ciues hierl'm. M

Unde ſeq̄tur. Ecce alienigene ⁊ tyrus ⁊ ppl's ethiopū hi fuerūt illic. O, dr Ecce. ſ. aduerbiū demōſtrādi ē ac ſi diceret. In ꝓpatulo ē quō marie caritas oēs recolligit in ſinu materne pietatꝫ refugiētes ad ſe. ⁊ facit ciues vtriuſq; eccl'ie. Quia alienigene. Remigi⁹. i. alieni ꝑus a deo. ſꝫ poſtea vim ſibi faciētes hac auxiliatrice: recipiūt regnū celoꝝ. qđ vim patit̄ Mat. xi. Et tyrus. q̄ iterpꝛtat̄ anguſtia. i. illi q̄ anguſtiāt̄ ꝑ dolorē ꝯtritōis ⁊ penitētie. q̄ ꝑus erāt ī anguſtia vicioꝝ. Et ppl's ethiopū. i. illi q̄ ꝑus nigreſcebāt fuligine pctōꝝ. ⁊ erāt defoꝛmes ꝑamiſſam dei ſimilitudinē. De q̄bꝫ dr Treñ. iiij. Denigrata eſt ſup carbones facies eoꝝ ⁊c̄. Sꝫ conuerſi mō denigrant̄ ꝑ exuſtionē tribulatōnū ⁊ penitētie. exemplo Job dicētꝫ. xxx. Cutis mea denigrata ē ſup me. et oſſa mea aruerūt ꝑ caumate. i. tribulatōe. Hi fuerūt illic. ierl'm. ſ. ꝑ fidē incarnatōis cui⁹ ipa fuit miſtra penitēdo ꝯfugerūt ad eā. Et tales inhabitāt hāc ciuitatē ꝑ fidem ⁊ dilectōez. Alia lr̄a dicit. Paleſtina. tyrus. cū ethiopia. Paleſtina. interꝑtat̄ os malleatoris. et ſignat detractores q̄ iugit̄ malleant ſup bonos. Un̄. Sup dorſum meū fabricauerūt pctōres ⁊c̄. Quos caſtigat quātū in ſe ē exemplo ſue taciturnitatꝫ. Tyrus. anguſtia. Hi ſūt cupidi. q̄bꝫ oīs loc⁹ anguſt⁹. q̄s dilatat exēplo ſue paupꝛtatis et caritatis. vt dicat talis. Et eduxit me maria ī latitudinē. Ethiopia. caligo. ecce ſupbia q̄ excecat. Iſa. xiij. Super mōtē caliginoſum leuate ſignū. Mons eñi et caligo bñ ꝯcomitant̄. q2 ex celſitudine ſeq̄tur caligo. ſicut ex deiectōe illumiatio. Nueri. xxiiij. Cadit ⁊ ſic apiunt̄ oculi ei⁹. Et tales illumiat ipa exēplo ſue hūilitatis. Et ita ꝑ ipam fit dñs memoꝛ pctōrum. ⁊ ipi pctōres ciues hui⁹ ciuitatis. Ideo dr tā matri q̄z filio. Sap. xi. Miſereris oīm: quoniā omnia potes. A

A miraculi nouitate. Un̄ ſeq̄tur. Nunq̄d ſyon dicet hō. et hō nat⁹ ē in ea. ⁊ ipe fūdauit eā altiſſim⁹. In h̄ eñi ꝯſiſtit nouitas miraculi indicibil'. Et hec ſunt glīoſa q̄ dicunt̄ de hac ciuitate dei. ſ. q̄ altiſſim⁹. inq̄ntū de⁹. fundauit eā. ꝑus. et p⁹ ei⁹ fūdatōem. nat⁹ eſt in ea. inq̄ntū homo. Ideo cū loquit̄ ꝓpheta d̄ fundatōe: ponit ꝑteritū. ſ. fūdauit. cū ſubiūgit de natiuitate in vtero ponit pꝛſens tpus. ſ. eſt. ad oſtēdendū q̄ poſtq̄z eā fundauerat vt de⁹. hō nat⁹ ē ex ea. qđ eſſet īpoſſibile ī puro homine. Nuſq̄z eñi auditū ē q̄ architectoꝛ ꝑus domū fabricauerit. et poſtea in eadez domo naſceret̄. Sed chriſt⁹ h̄ fecit: ad innuēdū q̄ ei⁹ natiuitas oēs alias ꝑcelleret. Un̄ Prouerb. ix. Sapiētia edificauit ſibi domū. Propter h̄ dicebat ſalomon Prouer. xxx. ſe ignoꝛare viā viri. i. chriſti. in adoleſcētula ſua. i. in btā virgīe. Aliter. Tria virgis ꝑuilegia hic notant̄. que ꝯtulit ei fili⁹ ſuus. Primū: q̄ altiſſimus ꝟginē ſctificauit. Soli⁹ eñi dei ē iuſtificare. Un̄ chriſt⁹ videt̄ dicere mr̄i illđ Iſa. xliij. Ego ſum ego ſū q̄ deleo iniq̄tates tuas. i. originale ⁊ fomitē. ꝑpt̄ me ⁊c̄. q. d. ꝑpter me. ſ. vt digna efficiarꝫ inhabitatōe mea. Scđm: q2 grā ipam ipleuit: ⁊ ꝟtutibꝫ ornauit. Terciū: q̄ ſpūs grā obumbrāte ipam fecūdauit. In duobꝫ primis deſignat̄ fundatio ciuitatis. In tercio q̄ hō nat⁹ eſt in ea. Itē de ꝑmo dr alibi in ps. Uiſitaſti terrā. i. mariā eā ſctificādo. ⁊ inebaſti eā. ꝟtutes ei et grās infundēdo. multiplicaſti locupletare eā. i. multipliciter locupletaſti eā ꝑtu filij dei fecūdando. Iſtud eñi ſup oēm grām ē. Sed nunq̄d hō dicet. i. ꝑſuadere poterit ſyon. i. ſynagoge. iſtud. ſ. q̄ altiſſim⁹. qui ꝑus fundauit eā. poſtea hō nat⁹ ſit in ea. q̄ſi di. Hoc recipit incredula ſynagoga. O P

A ſcꝑturaꝝ auctoꝛitate. Un̄ ſeq̄t̄. Dñs narrabit ī ſcꝑturis populoꝝ. et ꝑncipū horū q̄ fuerūt in ea. Quaſi diceret ꝓphete. Un̄ hec oīa noſti: Et ipe rn̄det. Dñs ſ. q̄t. narrabit in ſcripturꝫ ppl'oꝝ ⁊c̄. q. d. In multis ſcꝑturꝫ ꝑdicat̄ et narrat̄ dignitas btē marie ⁊ vtriuſq; eccleſie. in ſcripturꝫ. ſ. ppl'oꝝ et principū. Populos vocat paupes ꝓphetas. q̄lis fuit amos. Pꝛincipes ditioꝛes et nobiles. q̄les fuerūt dauid et iſaias. Uel ppl'os vocat gentiles. Un̄ ſibillinis ꝟſibꝫ hec ꝑdicta. Job etiā fuit gētilis. Principes vocat iudeos. Uel ꝑncipes ſunt editoꝛes ſcꝑturaꝝ. ſ. ꝓphete. apl'i. et euāgeliſte. Populi: ſacri expoſitoꝛes. Uel ppl'i: alij ſancti ab apl'is. Pꝛincipes: ipi apl'i. Un̄. Cōſtitues eos ꝑncipes. In ſcripturꝫ populoꝝ. i. ad ppl'os miſſis. et in ſcripturis ꝑncipū. nō platōis. ariſtotel'. aut ſocratꝫ. ſed hoꝝ q̄ fuerūt ī Q

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ea [ciuitate.ſ. eccl'ie. q2 illi extranei fuerũt a fide.ſed pphete q̄ p̄ dixerũt. et apl'i q̄ p/
dicauerũt [fuerũt in ea [p fidẽ. Omnes eñi pphe et apl'i ꝯcordes fuerũt in laude be
ate ṽginis. [In ea [nõ ꝯtra eã. vt heretici. nec extra eã. vt philoſophi.]
Ab inhabitantiũ cõtinua exultatõe.] Uñ ſeq̄tur. [Sicut letãtiũ oĩm habitatio ẽ in R
te.]o ſupna hieruſalẽ. Quaſi di. Omnes q̄ habitãt ĩ te. iocũdi ſunt et letãtes. Iſa.
li. Uenient ĩ ſyon cũ laude ⁊ leticia ſempiterna ſup capita eoꝝ. ¶ Aliter. De beata
virgine cãtaꝰ hic verſus [Sicut letãtiũ omniũ habitatio eſt ĩ te.] ſctã dei genitrix.
In fortiſſima munitõe habitãt homĩes ſecuri et leti. in infirma triſtes et timidi.
Itẽ ĩ magna et opulẽta multi. in infirma pauciſſimi. Maria ſiq̄dem refugiũ eſt ⁊
ſpes oĩm fideliũ. q2 fortiſſima eſt ⁊ inexpugnabil'. [et terribil' vt caſtroꝝ acies ordi
nata.] demõibꝫ inimicꝭ. Opulẽta eſt etiã gratiaꝝ ⁊ ṽtutũ abundantia. q2 gratia et
gloria plena. Magna eſt etiã ⁊ amplitudĩe caritatis. q̄ omnes amplectiꝰ. Unde ca/
nit ei eccleſia. Sub tuũ p̄ſidiũ ꝯfugimus dei genitrix ⁊c. Ipa eſt eñi ciuitas mu
nita. ſicut dr̄ alibi in p̄s. Et ei competit quod diciꝰ de filio Deutero. xxxiij. Dile/
xit pp'los. omnes ſancti ĩ manu illiꝰ ſunt. Ideo bñ dicit. [Sicut letantiũ ⁊c.] q2
ex his oĩbꝫ m'lta eſt leticia his q̄ ad eã confugiunt. Iſa. vlti. Letamĩ cũ hierl'm ⁊c.
Et ipi dicẽdũ ẽ illõ Judith. xv. Tu gl'ia hierl'm. tu leticia iſrl' ⁊c. Miſerrimi oĩm
hoĩm ſunt illi. q̄ neſciũt ad hanc vrbem ꝯfugere in oĩni neceſſitate. Uñ Eccl'es. x.
[Labor ſtultoꝝ affliget eos. qui neſciũt in vrbẽ pgere.] i. ad mariã refugere. pedi/
bus. ſ. fidei ⁊ amoris. Quia ṽo ĩ hãc ciuitatẽ dei nolũt aſcẽdere miſeri pctõres ad
adorãdũ dñm. ideo tantũ defectũ grẽ patiunꝰ. Uñ Zacha. vl. Et erit q̄ nõ aſcẽde/
rint de familijs terre ad hierl'm vt adorent dñm exercituũ. nõ erit ſup eos imber. i.
grẽ ſtillicidiũ. Itẽ pp̄ter hec oĩa dicit dauid q̄ſi magnũ dei bñficiũ deſcribẽs. De S
duxit eos in viã rectã. vt irent in ciuitatẽ habitatõis. Itẽ de illis q̄ nõ ſeruiũt ma
rie. vel qui male ſentiũt de ea. diciꝰ in p̄s. [Errauerũt ĩ ſolitudine.] i. in mũdo [in
aquoſo.] q2 nõ habẽt aquã gratie. ex quo nõ curãt de plena grã. i. maria. [viã ciuita
tis habitaculi nõ inuenerũt.] ſ. triplicẽ viam. humilitatis. paupertatis. et caritatis.
Hec triplex via ducit ad ciuitatẽ habitaculi. i. mariã. cui dr̄. [Sicut letãtium ⁊c.]
Et ibi ſumiꝰ via ducẽs ad ciuitatẽ et habitaculũ regni celeſtis. Et ideo ꝯtingit il
lud qð ſequiꝰ. ſ. q2 ſunt [eſurientes et ſitiẽtes.] q2 nec habent ſolidũ cibũ opatõis bo/
ne. nec lac ſimplicis doctrine quo nutriaꝰ eoꝝ infantia. Itẽ nec digne mãducant
panẽ vite. nec digne bibũt ſanguinẽ chriſti. q̄ vere eſt potus. Itẽ nec habẽt cibũ bo
ne opatõis. nec potũ grẽ ſalutaris. Ideo ſeq̄tur q. [aĩa eoꝝ in ipis defecit.] q2 nec
paſti nec potati hoc triplici cibo et potu.¶

Viſo quõ hec ciuitas in p̄s. cõmendaꝰ a multis. videndũ de alijs cõmendati T
onibꝫ eius quas ſcripture ſacre multipliciter manifeſtãt.

Hec ciuitas cõmendatur

A fundatore.] q̄ fuit deꝰ trinitas. Uñ in p̄s. Deꝰ fundauit eã in eternũ. Itẽ. Ipe fũ
dauit eã altiſſimꝰ. Uñ etiã ipe dicit eccl'ie et huic ciuitati. Ecce ego ſternã p ordinẽ
lapides tuos. et fundabo te in ſaphiris. Iſa. liiij. Uel fundator ſapia. i. filius dei.
Unde puer. ix. Sapia edificauit ſibi domũ. Nec habitura eſt finẽ hec ciuitas. q2
deus fundauit eam in eternũ.

Ab artifice et ꝯditore.] Unde de antiq̄s ſanctis ad Heb. xi. dr̄. q2 expectabant fun
damenta. habentẽ ciuitatẽ cuiꝰ artifex et conditor deꝰ. Hec ciuitas btã ṽgo. p cu
ius partũ ſperabãt ſe redimẽdos et extrahẽdos ab inferno. Uñ dicebat iacob iaz
primꝰ morti Geñ. xlix. Salutare tuũ expectabo dñe. Et paulo poſt. Donec ve/
niat deſideriũ colliũ eternoꝝ. Sequiꝰ. [Cuiꝰ] ſ. ciuitatis [artifex et cõditor deꝰ.]
Uñ Iſa. xlv. dic p̄r õ filio Ipe edificabit ciuitatẽ meã. ⁊ captiuitatẽ meã dimittet
A rectore et rege iuſticie.] Uox eñi huiꝰ ciuitatꝭ eſt. Dñs regit me. Sequiꝰ. Et ni/ V
hil mihi deerit ⁊c. Quia grã plena et oĩni bono referta. Propter hoc aũt oẽs habi/
tatores huiꝰ ciuitatꝭ. i. oẽs motꝰ et affectꝰ virgĩs fuerũt iuſti. Quia ſicut dr̄ ecc'i.
x. Qualis rector ciuitatꝭ. tales habitãtes ĩ ea. Ipa eſt eñi ſalem. cuiꝰ rex fuit melchi
ſedech. Geñ. xiiij. q̄ interp̄taꝰ rex iuſticie. vl' rex iuſtꝰ. vel rex pacis. Hic ẽ rex regũ

et dñs dñantiũ.i.ad Thi.vi. Et Apoca.xix. Hic ē rex iuſtꝰ. Unde marie dr̄ Iſa.
.i. Uocaberis ciuitas iuſti ꝛc.

⸿A ſitu loci⌋ qꝛ fundata ſupra firmã petrã que chriſtꝰ ē. Mat.vij. tãq̃ ſup rupē natiuã. quia christus eſt firma petra et ſaxum duriſſimũ. Deutero.xxxij. Et i. Cho.x. Petra autē erat chriſtꝰ. Fundata ē etiã ſup montē.i.chriſtum.q̄ eſt mons in v̄tice montiũ. Iſa.ij. et Michee.iiij. Et ſup illũ lapidē q̄ factus ē monſ magnꝰ. et impleuit vniuerſam terrã Dañ.ij. Et ideo vox eiꝰ eſt Eccĩ.xxiiij. Ego in altiſſimis habitaui ꝛc. Itē. Fundamēta eiꝰ in montibꝫ ſanctis.i.in eminētia oĩm virtutũ. Uel ſita fuit ſupra firmã petrã.i.ſup firmitatē fidei.a qua nec in filij ſepultura vacillauit. qñ a fide defecit omnis ſanctus.

Aliter⌊A ſitu loci⌋ Quia fundata ſup humilitatē que ē ſtabilitas fidel' aie.quã nõ p̄t mouere diabolꝰ. Et h̄ eſt qd̄ dicit̄ in p̄s.⌊Qui fundaſti terrã⌋.i.mariã ⌊ſup ſtabilitatē ſuam⌋ q̄ fuit hũilitas⌊nõ inclinabit̄ in ſeculũ ſeculi⌋ ad peccandũ.

De ſitu huiꝰ ciuitatꝫ

Itē de ſitu hꝰ ciuitatis p̄t exponi qd̄ de celeſti hieruſalē dr̄ Apo.xxi. vbi ſic legitur. X
⌊Suſtulit me angelꝰ in ſpũ in montē magnũ et altũ.et oſtēdit mihi ciuitatē ſctãm hieruſalē deſcēdentē de celo.a deo paratã.habentē claritatē dei ꝛc.⌋ Et ſunt verba beati iohis.⌊Suſtulit⌋.i.ſurſũ tulit⌊me in ſpũ⌋.i.ĩ mētis exceſſu⌊in mõtē magnũ et altũ.⌋ Mons iſte chriſtꝰ eſt.qui eſt magnus in hũanitate. et altꝰ in diuinitate. qꝛ inſupabilis potētie.ſicut dicit glo.⌊et oſtēdit mihi⌋ ſup montē illũ fundatã⌊ciuitatē⌋.i.mariã vl' eccl'iam⌊ſctãm⌋.i.firmã in ꝑpoſito virginitatꝫ⌊hierl'm⌋ ad viſionē eterne pacis plene intēdentē⌊deſcēdentē de celo⌋.i.recipientē in ſua ſctificatōe infuſionē gr̄e miſſe ſibi de celo⌊a deo patam⌋ q̄ ipam omni gr̄a adornauit. Uel⌊deſcēdentē de celo⌋.i.q̄cq̄d boni habebat bonitati diuine aſcribentē. Uñ dicebat. Fecit mihi magna q̄ potēs eſt ꝛc.⌊Habentē claritatē dei⌋ Quere paulo infra.

Et nota ꝙ ciuitas.villa.vl' habitatio.in monte ſita tria habꝫ.ſ.ꝙ ē clariſſima. ſaniſſima. et mũdiſſima. Clariſſima.⁄ qꝛ p̄us et copioſius recipit ſolis illumĩatōeꝫ. Sic maria prius et copioſiꝰ claritatē excepit filij ſui ſolis iuſticie.vt pſpicue ꝯgnoſceret mundũ.ſe et deũ. In cognitōe mũdi quē ꝯtēpſit.⁄ fuit clara.in cognitōe ſui clarior. ſꝫ ĩ cognitōe dei clariſſima.ꝛ ideo corã eo tantũ ſe hũiliauit. Et h̄ p̄dixerat illi Iſa. Y
le. Erit tibi dñs in lucē ſempiternã.ꝛ deus tuus in gl'iam tuã. Ipa eteni ē hierl'm cui ml'to ante ꝓmiſerat thob.xiij. Luce ſplēdida fulgebis.ꝛ oēs fines terre adorabunt te.

De claritate huiꝰ ciuitatis

Item huic ciuitati ꝯpetit illd̄ quod de ſupna hieruſalē dicit̄ Apoca. xxi.ſ.ꝙ⌊habebat claritatē dei. et lumen eiꝰ ſil'e erat lapidi p̄cioſo tanq̃ lapidi iaſpidi ſicut criſtallũ.⌋ Claritas dei eſt vera de deo cognitio.quã beata v̄go habuit ſup oēs. Uñ v̄e potuit dicere illud Baruch.iiij. Beati ſumus iſrl'.qm̄ q̄ deo placēt nobis manifeſta ſunt. Sequit̄.⌊Et lumen eiꝰ⌋.i.opa eiꝰ luminoſa lucētia corã hoibꝫ ad exemplũ⌊ſil'e lapidi p̄cioſo⌋.i.chriſto.⁄ quem imitabat̄ in opibꝫ ſuis.qui fuit lapis p̄cioſus firmus in ꝑpoſito.et lucens in v̄tutibꝫ.⌊tanq̃ lapidi iaſpidi⌋ in q̄ ſignat̄ firmitas et viror fidei quo ad virginē.vel pſeuerãtia ſctitatis quo ad vtrũq̃⌊Sic criſtallũ⌋ que trãſparēs et lucens ē.et ſignat purã cõfeſſionē diuie laudis quo ad virginē.ſed peccatoꝝ q̄ ad nos. Z

Itē de claritate huiꝰ ciuitatis ſubiũgit̄ ibidem paulo poſt.⌊Et ciuitas nõ eget ſole neq̃ luna vt luceant in ea.qꝛ maria nõ indiguit maiori vl' minori alioꝝ doctna⌊nã claritas dei⌋.i.totiꝰ trinitatis⌊illumĩauit eã⌋ dãdo intellectui eiꝰ cognitōem pleniſſimã.ꝛ ab omni nubilo fantaſmatũ ſemotã⌊et lucerna eiꝰ erat agnꝰ⌋.i.chriſtꝰ quē portabat in vētre ꝛ in mente ſcḋm ꝙ deus ꝛ hõ.q̄ nouē menſibꝫ priuſq̃ alijs ciuitatibꝫ euãgelizauit cordi eiꝰ. Deinde natꝰ et ea euãgelizauit et alijs ciuitatibꝫ regnũ dei. Lu.iiij. Propter qd̄ et ipē ſe appellabat lucē mũdi. Ioh.viij. Sequit̄. AA
⌊Et ambulabũt gētes in lumie eiꝰ.⌋ Ambulabũt de v̄tute in v̄tutē greſſibꝫ.ſ.fidei ꝛ bonoꝝ opeꝝ.⌊in lumie eiꝰ⌋.i.ad illumĩatōeꝫ exēploꝝ eiꝰ.vl' ad lumē cognitōis.q̄ ipis ab ea deſup infundit̄. Sicut q̃nq̃ accidit ꝙ in excelſis turribꝫ ponũt̄ q̄dam lucerne.ad q̃ꝝ illuminatōeꝫ naute et viatores dirigũt curſum et viam ſuã.

De ſani tate hu⁹ ci uitatis — Fuit etiã ciuitas hec ſaniſſima ſicut villa ſita in monte. q: maria ſana fuit qñ in ſua ſanctificatõe ablata fuit ab ea fomitis intẽſio. Sanior./qa in bona eius ↄuerſatõe adhuc fuit ampli⁹ diminut⁹. Sed ſaniſſima./q: in filij dei cõceptõe oĩno fuit extĩ ctus. Quere de his li.iiij.ti.xxviij.de ſanctificatõe eius. BB

De mũdi cia huius ciuitatis — Fuit etiã hec ciuitas mũdiſſima.q: maria mũda fuit in cogitatõe.mũdior ĩ affectõe. ſed mũdiſſima in intẽtõe. Et ꝓpt̃ h̃ illi ↄuenit qđ de celeſti hierl'm dr̃ Apoc.xxi. Ipſa ciuitas aurũ mũdũ ſil'e vitro mũdo. Aurũ ꝓpter fulgorẽ caritatis. mundũ ꝑ grãm virginitatis. Vel aurũ mũdũ ꝓpter ſoliditatẽ fidei. Aurũ eñi ſolidũ ẽ metal lum. fides ṽo dicit̃ mũda ab effectu .q: mũdificat aiam. Vñ Act.xv. Fide purifi cans corda eorũ. Vel dr̃ aurũ mũdũ ꝓpter ſapientiã q̃ plena erat. Sʒ q: nõ ſuffi cit fides cordiũ niſi aſſit ↄfeſſio fidei.iuxta illud Ro.x. Corde credit̃ ad iuſticiã.ore autẽ ↄfeſſio fit ad ſalutẽ. Seqt̃ Sil'e vitro mũdo. Per vitrũ eñi ſignat̃ ↄfeſſio. q: vitrũ nõ celat colorẽ ei⁹ qđ cõtinet.maxime ſi fuerit mũdũ et purũ. Vel ꝑ vitrũ mundũ pt̃ caro virginea deſignari. ¶ Item de mũdicia ciuitatis ſeqt̃ paulo poſt. Nõ intrabit in eã aliqd coinqnatũ ꝑ ↄſenſũ in cogitatõe. Et faciẽs abominatõ nem in actõe. Et mẽdaciũ in locutõe. Et ꝑ hoc oñdit̃ q̄ ipſa nec peccauit cogitan do nec loqndo.nec opando. Nec corruptõne ſui./qđ eſt coinqnatio.nec ↄtẽptu dei./ qđ eſt abomiatio.nec deceptõne ꝓximi.ſ.mẽdacio. Ecce q̄ hec tria habuit ĩ ſe ciui tas nr̃a.que ſolet hr̃e ciuitas in mõte ſita.videlicʒ.claritatẽ.ſanitatẽ.⁊ mũdiciã.

A materia. Vñ Apoc.xxi. Ipſa ciuitas aurũ mũdũ ſil'e vitro mũdo. Quia ex auro mũdo ↄſtructa ẽ./vt aurũ referat̃ q̄ſi ad materiã aie.et vitrũ q̄ſi ad materiã carnis.q̃ Iſidor⁹ — cũ eſſet fenũ.q: Iſa.xl. Oĩs caro fenũ.multipliciter fuit decocta.et q̄ſi colata igne ſpũſſancti.et ſic cõuerſa ẽ in ſplẽdorẽ vitri. Dicit̃ autẽ vitrũ ſm̃ Iſidorũ viſus ꝑſpi cuitate eo q̄ luceat. In alijs eñi metallis q̄cqd cõtinet̃ abſcõdit̃.in vitro ṽo liquor vel ſpẽs q̄lis eſt interi⁹./tal'r exteri⁹ declarat̃.et quodãmõ clauſus patet. Sic ⁊ ma ria clauſa omni hoi./patuit ſoli deo. Vnde Ezech.xliiij. Vir nõ trãſiet ꝑ eã.q: dñs deus iſrl' ingreſſus eſt ꝑ eam .eritqʒ clauſa. LL

Hec ciui tas ↄme dat̃ — A magnitudine q̃ deſcribit̃ Zacha.xiiij.vbi ſic legit̃. Edificabit̃ dño ciuitas a tur re ananeel vſqʒ ad torcularia regis. Ananeel interp̄tat̃ grã dei. Turris ananeel eſt ſupne grẽ celſitudo.cuius fuit in maria ſingl'aris plenitudo. Turris ergo ana neel eſt alta fortitudo ſiue fortis altitudo grẽ dei.a q̃ hec ciuitas incepit edificari. ⁊ extẽſa ẽ vſqʒ ad torcularia regis.i.chriſti.cui⁹ paſſio torcular fuit. Sʒ ꝓpheta poſuit torcularia pl'r.q: ml'timode paſſus ẽ.et in ſingul' mẽbris paſſus ẽ. et multe fuerũt circũſtantie paſſiõis. Inchoatio ĝ h⁹ ciuitatꝫ fuit altitudo grẽ infuſe.a q̃ in cepit in ſanctificatõe.ↄſummatio ṽo q̄ mẽte ↄpaſſa ẽ filio patiẽti. Vñ fructũ mar tyrij ꝓmeruit et habuit excellenter. DD Dñs labi nenẽ

Item de q̄ntitate hui⁹ vrbis dicit̃ Hiere.xxxi.ĩ fi. Ecce dies veniunt dicit dñs. et edificabit̃ dño ciuitas a turre ananeel vſqʒ ad portã anguli.et exibit vltra normã mẽſure in ↄſpectu ei⁹ ſup collẽ gareb.et circuibit goatha .et omnẽ vallẽ cadauerũ. et cineres.et vniuerſã regionẽ mortꝫ vſqʒ ad torrentẽ cedron.et vſqʒ ad angulũ por te equorũ oriental'. Ecce imẽſa magnitudo ciuitatꝫ. Sic expone. Ananeel grã dei. ſicut ſup expoſitũ ẽ. Porta oblatio fidei.q̃ filiũ dei in ſe ſuſcepit. De q̃ porta legit̃ Eze.xliiij. Angul⁹ ſecretiſſima ↄuerſatio ei⁹. Angulũ faciũt duo parietes ſil'r ex di uerſo ↄcurrẽtes. Hi ſunt ṽginitas et mr̃nitas.q̃ tanq̄ pietes vel muri ↄfuauerũt in ea poſſeſſionẽ ṽtutũ. ¶ Aliter. Turrꝫ ananeel.i.turrꝫ grẽ dei ẽ ipſa btã ṽgo.q̃ ve lut q̄drata ṽtutibꝫ./oibꝫ edificijs ſpũſſctĩ ꝑcellit ꝓrogatiua grãrũ.ſic turrꝫ ſupeminet toti caſtro.et ml'torũ bonorũ operũ velut lapidũ ſtructurꝫ in altũ ↄſurgẽs./oibꝫ ſugi tiuis ꝑſtat refugiũ et munimen. Et ipſa a ſuo exordio velut turrꝫ munita dei grã inexpugnabil' fuit oibꝫ inſultibꝫ inimici. Et ꝓceſſit hec ciuitas vſqʒ ad portã an guli.i.eo vſqʒ vt ipſa fieret porta anguli. Duo eñi parietes e diuerſo veniẽtes faci unt angulũ. Valde eñi e diuerſo veniebãt ṽginitas et mr̃nitas ſi q̄s attẽdat naturã. ſʒ ꝑ dei grãm q̃ ſignat̃ in turre ananeel.i ipſa ↄcurrẽtes vnite ſunt.et ĩ occurſu ṽgi nitatis et maternitatꝫ ipſa facta ẽ porta anguli ⁊ ianua ꝑadiſi.ſicut canit ei eccleſia. EE

Tu regis alti ianua ꝛc. Per quā portā ille īgreſſus ē in regiōem nr̄am. q̄ ē angul⁹
duoꝝ pplōꝝ. Et nota ꝙ vbi porta ī angulo ē/nō toti ꝯcurrūt pietes ſed ptes pa/ FF
rietū. Sic ī ipa nō tote ꝯcurrūt ꝟgitas et mr̄nitas. qꝛ q̄ſi pars ꝟgitatis ē ſterilitaſ.
q̄ſi ps mr̄nitatis corruptio. q̄ n̄ ꝯcurrerūt ī ꝟgine nr̄a. Sed de ꝟgitate ītegritas./ō
mr̄nitate fecūditas. qꝛ optimā ptē elegit. Lu.x. Hec ē ḡ deſcptio h⁹ ciuitatis. quā
ſic edificauit ſpūſſctūs. vt ab exordio eſſꝫ turrꝭ ananeel. et ī ptu filij eſſꝫ porta an/
guli. Seqtur. Et exibit vltra normā mēſure in ꝯſpectu e⁹. In q̄ ſignat ꝙ nec p̄
mā ſilē visa ē. nec hr̄e ſeq̄ntē. et ꝙ ſupgreſſa ē vniuerſas creaturas. In ꝯſpectu
ei⁹. i. dn̄i. q̄ ſol⁹ ſufficit mr̄is ꝯphēdere dignitatē. ſic ab ipa ſola ꝯphēſuſ ē q̄n mu
lier circūdedit viꝝ. Hiere. xxxi. Et neceſſaria erat huic ciuitati q̄ſi infinita magni/
tudo. cū eſſet ciuitas regꝭ magni. q̄ nō ē regul⁹ ſed rex magn⁹ ſup oēs deos. De hac
etiā magnitudīe dr̄ Baruch. iij. O iſrl̄ q̄ꝫ magna ē dom⁹ dei et ingens. idē dom⁹
ꝛ ciuitas. loc⁹ poſſeſſiōis ei⁹ magn⁹. ꝛ nō habꝫ ꝯſūmatōem excelſus ꝛ imēſus.
A muroꝝ ſuorū lata extēſiōe. Vn̄ ſeq̄r in auctē Hiere. Et exibit vltra normā mē GG
ſure. extēdēs. ſ. patrocinia et bn̄ficia ſua ad illos q̄ ſūt extra normā mēſure. i. q̄ trāſ
greſſi ſunt regulā euāgelice doctne. In ꝯſpectu e⁹. i. ſm dei bn̄placitū. q̄ ad h̄ funda
uit hāc ciuitatē. vt eſſet refugiū pctōꝝ et tutela viꝛꝫ. Sup collē gareb. qḋ īterp̄tatꝛ
ſcabies. i. ſup collē ſcabioſū. q̄ ſign̄ſ ſupbi. Job. xviij. Deuoret pulcritudinē cutiſ
ei⁹. i. ſupbi. p̄mogenita mors. i. ſupbia. q̄ fuit p̄mū pctm̄ et īterfecit diabolū. ꝛ ip
ſa ſicut mors ꝯſumit ſi q̄d forte ē ī hoīe. Et ſic ſcabies deuorat pulcritudinē cutꝭ.
ſic et ipa q̄cq̄d ī extiori ꝯuerſatōe relucet. Et circuibit goatha. Goatha īterp̄tatꝛ
oculus pctōꝝ. Hec ē illa auaricia. q̄ ē illa amphora. de q̄ Zacha. v. Hec ē ocul⁹ eo
rū ī vniuerſa terra. Interp̄tatꝛ etiā gyr⁹. et ſignat cupiditatē. q̄ ē ignis flāme deuo/
rātis ī gyro. Treń. ij. Quia ī circuitu ipij ambulāt. Et oēm vallē cadaueꝝ. Cada
uera fetēt. et ꝟmib⁹ q̄s generāt ꝯſumūtꝛ. ſic et luxurioſi. Iſa. xxxiiij. De cadauerib⁹
eoꝝ aſcēdet fetor. ſ. corā deo et angelꝭ. Hiere. xvi. In ſterq̄liniū ſup faciē tre erunt.
et erūt cadauera eorū eſce volatilib⁹ celi ꝛc. Ecce ꝙ ꝟmib⁹ q̄s generāt et ꝺſiderijſ ꝛ
ꝺlectatōib⁹ ꝯſumūtꝛ. Et nota ꝙ dicꝭ oēꝫ vallē cadaueꝝ. qꝛ alia ē vallꝭ fornicatoꝝ. alia HH
adulteroꝝ. alia ſodomitaꝝ. et ſic de alijs. Sed ad oēs ſe extēdit latitudo hui⁹ ciui
tatis. Nā ſupbis ppōit exēplū ſue hūilitatꝭ. auarꝭ et cupidis ſue pauptatꝭ. luxuri
oſis ſue ꝟgitatis. Seq̄r. Et cineres ꝛc. Jxt ſup in textu. Cineres ipij. aridi. ſteri/
les. et cib⁹ diaboli. Iſa. lxv. Serpēti puluis panis ei⁹. Sꝫ ipa hos cineres aufert
de faucib⁹ diaboli./ꝯterēdo molas ei⁹. Job. xxix. anteq̄ꝫ ipos oīno deglutiat. ſicut
patet ī Theophilo. et ipis īmiſcet aq̄s grarū calidas ab effectu. qꝛ calefaciūt cor
p deuotōeꝫ. Vel etiā aq̄s calidas lacrimaꝝ. Et ſic ex his cinerib⁹ facit lixiuiū quo
ipos abluit. et etiā alios exēplo eoꝝ. Iſtis etiā puluerib⁹ q̄ p̄us erāt panis ſerpēti
īpetrat rorē grē. et fecūdat eos ad bonum. ꝛ ipos ꝯpingit vt grām valeāt cōtinere.
Pertingit etiā. ad vniuerſā regionē mortꝭ. Regio mortꝭ./incolat⁹ vite p̄ſentꝭ. in q̄ II
tāq̄ꝫ ſtella marꝭ nos ꝯſolatꝛ ꝛ dirigit. Regio mortꝭ./malicia praue ꝯuerſatōis. quā
ipa potēter īmutat in q̄b⁹ vult. Itē regio mortꝭ./certitudo dānatōis. qꝛ mltos au
fert diabolo ꝺ ſua dānatōe iā certoſ. ſic ſepe legitꝛ ī miraculꝭ ei⁹. Pertingit etiā. vſq̄ꝫ
ad torrētē cedron. qḋ interp̄tatꝛ tenebre. q̄ velut torrēs rapiūt hoīem pctōrē. vt ab
interiorib⁹ tenebrꝭ ꝺfluat ad tenebras exteriores. q̄m̄ occurrit illumīatrix ꝛ eos ad
lucē reſtituit. Pertigit etiā. vſq̄ꝫ ad angulū porte orietalꝭ equoꝝ. Eq̄ pctōres por
tātes ſeſſorē diabolū. q̄b⁹ dr̄. Nolite fieri ſicut equ⁹ et mul⁹ ꝛc. Qui deū et diabo/
lū ſeſſorē nō diſcernūt. Porta orietalꝭ pnia. p quā nobiſ oritꝛ ſol iuſticie. In hac por
ta ē angul⁹ et anguſt⁹ ingreſſus. p quā vt intrare valeāt pctōres./aſſunt eis bn̄fi/
cia btē virginis. q̄ ſe in hora paſſiōis filij ſui ad aq̄lonē poſuit./ne diabolus poſſꝫ
īpedire penitētes veniētes ad extēſa brachia crucifixi.
A patrie defenſiōe. Iſa. xxvi. Urbs fortitudīs. Quere paulo infra alphabeto. iij. KK
n. Et q̄cq̄d ſup dictū ē de muroꝝ extēſiōe./totū ꝯuenit huic ꝯmēdatōi. Patria in
qua ſita ē hec ciuitas./terra pmiſſiōis ē. ſicut infra inuenies de terrena hierl̄m. q̄ ſi
gnatꝛ eccl̄ia militans. quā ipa defendit ab incurſib⁹ demonū ꝛ vicioꝝ. maxime q̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad eos q̄ de ipſa ꝯfidūt et ad eā refugiūt. Vn̄ fidelib' eccl'ie q̄ habitāt ſpūal'r i cōfinio ei' ꝓmittit dn̄s Iſa. in fi. ſm aliā lr̄az. De hierl'm ciuitate quā elegi. veiet vobis auxiliū. Ipſa enī eſt vna et p̄cipua ciuitatū refugij. de q̄b' legit Nūeri. xxxv. et Joſue. xx. Separate vrbes fugitiuoꝝ. q̄ ſunt maria ⁊ ſcti. Sed ipſa ē metropol' iſtarū ciuitatū. Propter qđ dr̄ Job. v. ex. Vbis dyphat. Voca. i. inuoca auxiliū ꝯ inſtantiā demonū et tēptationū. ſi eſt q̄ tibi rn̄deat. ſubueniēdo p̄cib' ſuis. Et ad aliquē ſanctoꝝ cōuertere. Sic fideles ſolent inuocare ſanctū iacobū. ſanctū egidiū. ſctm̄ nicholaū. et alios q̄bus ſeruierūt in aliquo. Sed in nullo inuenit tā feſtinū. vl' tā potēs adiutoriū. ſicuti i maria. De ciuitatib' refugij inuenies li. ij. p̄ti. i. cā. xxv.

A q̄dratura vl' diſpoſitōe. Vn̄ Apoc̄. xxi. Ciuitas in q̄dro poſita ē. Cui' q̄dratura fuit fides, ſpes. charitas. et opatio bona. Quia vt dicit gloſa. hec ciuitas robuſta fide. lōganimis ſpe. ampla caritate. efficax opatōe. Seq̄t. Et lōgitudo ei'. i. fides. tanta eſt q̄nta et latitudo. i. caritas. q̄a q̄ntū credidit tantū amauit. Gloſa. Quātū credit q̄s. tātū ſperat. q̄ntū ſperat. tātū diligit. q̄ntū diligit. tantū operat. Vel hanc q̄draturā faciūt q̄ttuor cardinales. quaꝝ vna nō dicit aliā excedere. Prudētia appetēdi boni ⁊ vitādi mali p̄cedit. Hanc ſeq̄t tpantia. q̄ retrahit a voluptatib'. Hāc fortitudo. vt qđ intelligit opet. Inde iuſticia. vt ſic ſuos actus tēpet. ne nimis iuſt' vl' ſapiēs ſibi videat. Eccl'es. vij. Noli eſſe nimis iuſt' ⁊c. L L

A turriū altitudine. Maria enī ciuitas ē egbathanis. cui' portas poſuit arphaxat i altitudie turriū. ſicut dr̄ Judith. i. Arphaxat interp̄tat ſanās. vl' ſonās depopulatōem. Hic ē chriſt' q̄ hanc edificauit ciuitatē. q̄ ſanauit gen' hūanū. ⁊ ſonuit. i. p̄dicauit depulatōem pctōꝝ. Egbathanis interp̄tat ſolēne mandatum hūilis viri. Hec eſt maria q̄ ſolēniter adimpleuit precepta chriſti. Hui' ciuitat' p̄ma turris celſitudo hūilitatis. q̄ attingit vſq3 ad ſedentē in throno dn̄m maieſtatis. ſicut dicit btūs Bern̄. Iſta turris defendit ſimplices. timoratos. et māſuetos. et hmōi. Alia turris nomē virgīs. Prouer. xviij. Turris fortiſſima nomē dn̄i. ad ipſa3 curret iuſt' et exaltabit. Hoc nomē inuocat in hac ciuitate. Vn̄ Thob. xiij. Adorabūt dn̄m in te. ⁊ nomē magnū inuocabūt in te. Btūs bern̄. ſic dic. Turris fortiſſima nomē dn̄e. ad ipſam fugiet pctōr et liberabit. Hec defendit q̄ſlibet ⁊ q̄ntūlibet pctōres. Tercia turris virginitas. a qua defendunt a ꝯcupiſcētia carnis. q̄cūq̄ diligunt caſtitatē. Quarta turris martyriū cordis virginal'. que ſpecialiter receptat et p̄tegit tribulatos. Diſpoſite aūt ſpūaliter ſunt he turres q̄ſi in angulis quadrature. et a qualibet illaꝝ turrellule multiplices ceteraꝝ virtutū diſponunt ordinabiliter q̄ſi ꝑ latera ciuitatis. Et p̄nt appellari turrellule. filie vl' collaterales p̄dictaꝝ turriū. Itē in pſal. Circūdate ſion. i. mariā ꝑ iugē orōem. Sicut qn̄ aliq̄s ab aliquo vult aliq̄d impetrare. dicit de eo. Ipe vadit ei circa. gallice. illi va entor. Et cōplectimini eā. quaſi duob' brachijs fidei et dilectōis. Narrate. quid ſit narrādū dr̄ al'bi in p̄s. Narrate oīa mirabilia ei'. Itē narrantes laudes dn̄e ⁊ v̄tutes ei' ⁊c. Vos dico exiſtētes. in turrib' eius. i. firmi in q̄ttuor virtutib' q̄ſ appellauim' turres. hūilitate. nōis inuocatōne. caſtitate. ꝯpaſſione. vel penitētia. Et hoc qđ dicit. Narrate in turrib' ei'. vos dico exiſtētes i his turrib' ſup̄dictis. Et h̄ eſt qđ dicit vel ſubdit. Ponite corda vr̄a in virtute ei'. nō in virtute ꝓpria. q2 maledict' hō q̄ ꝯfidit in hoīe. ſc. ſ. vel alio. Hiere. xvij. Et nota q2 ꝑ turres ciues muniunt. hoſtes p̄uident. et de turrib' his q̄ extra ſunt loq̄mur. M M

A muroꝝ indiſſolubili firmitate. et robuſto munimie. Apo. xxi. Habebat ciuitas magnū murū et altū ⁊c. chriſtū vi3 defenſorē m̄ris. magnū. apud hoīes ſm humanitatē. altū. apud patrē ſm diuinitatē. Vel ſic. Magn' eſt chriſt' incōp̄henſibilitate et eternitate. alt' ſapīa et p̄tāte. maieſtatis ſublimitate. et hūanitat' exaltatōe. De h̄ muro dicit Iſa. xxvi. Vrbs fortitudis nr̄e ſion. ſaluator ponet in ea mur' ⁊ antemurale. Sic expone. O ſion. o tu eccleſia. annūcio tibi q2. vrbs fortitudinis. erit nobis. Et que ſit vrbs illa. declarat ꝑ illud qđ ſequit. Saluator ponet in ea murus. Et nota q2 ſi ſaluator ponit in ea. intra eam concludit. et ſi murus ponit ꝯcludit eā. Hec ergo deſcriptio vrbis marie ſpecialiter ꝯuenit. nec p̄t alij cō N N

Margin notes, in order: Bern̄. — Bern̄. — Ris ſa/ binēſis

ũehire. Nam in ea ↄclusus eſt ſaluator p̃ incarnatõis myſteriũ. ⁊ ipſe eã cõcluſit vt mur⁹ p̃ defenſiõis miniſteriũ. Ipſe eſt enĩ gedeon.i.circuiens in vtero. Nã in vtero virginis q̃ ad humanã circũſcriptus naturã / nihilomin⁹ p̃ incircũſcriptã diuie potẽtie naturã circuibat etiã matrẽ ſuã. Huius autẽ vrbis que nobis eſt defenſionis fortitudo / antemurale fuit illa iugis et puigil angeloꝝ cuſtodia. de q̃ dicitur Canti.iij. Lectulũ ſalomõis.lx.fortes ambiũt ⁊c̃. Quere li.x.ti.x. Et ſic intelligendũ eſt iſtẽ [Saluator ponet̃ in ea mur⁹. Et antemurale ſupple ponet̃ ĩ ea] Propter h̃ illi dicit̃ Iſa.lx. Occupabit ſalus muros tuos ⁊c̃.

Aliter. Murus hui⁹ ciuitatis fuit fides virginis. Unde Apoca.xxi. [Erat ſtructura muri ei⁹ ex lapide iaſpide] qui p̃pter ei⁹ virorẽ ſignat fidẽ. ſicut dicit ibi gloſa. Siccus enĩ ẽ / et ſoli igni eterno idone⁹ q̃ nõ habet fidẽ. Hui⁹ muri ſingula p̃pugnacula / ſinguli articuli fidei. Ideo de virgine dicit̃ Cañ. viij. Si mur⁹ eſt / edificemus ſup̃ eũ p̃pugnacl'a argentea. Et bene d̃ [ſtructura muri] quia q̃ſi a collectõe ſinguloꝝ articuloꝝ habet fides vt ſit mur⁹ eccl'ie et fidel' aĩe. Seq̃tur paulo poſt. [Fundamẽta muri ciuitatꝭ omni lapide p̃cioſo ornata] i. omni genere v̄tutũ ⁊ bonoꝝ operũ. in quibꝫ fundat⁹ eſt iſte murus. q: fides ſine op̃ibus bonis et ſine virtutibꝫ alijs / quaſi murus eſt ſine fundamẽtiſ. caſurus q̃libet impetu tẽptatõis. Quomodo fides virginis habuerit h̃ fundamentũ / manifeſtũ eſt. PP

Item quia mur⁹ dicit̃ a muniẽdo / appellat̃ maria ciuitas munita ratõe muroꝝ ſuoꝝ. Unde poteſt dici q̃ habebat quaſi murũ ſeptemplicẽ. ſ. ſeptem dona ſp̃ũſancti cõtra ſeptẽ criminalia. ſcꝫ Murũ ſobrietatis contra gulã. Murũ pudicicie cõtra luxuriam. Murũ paup̃tatis contra auariciã. Murũ fortitudinis contra accidiam. Murũ benignitatis cõtra irã. Murũ caritatis cõtra inuidiã. Muꝝ hũilitatis ↄ̃ ſup̃biam. Appone ſingulis p̃ptias autoritates. Et hoc totũ morale eſt.

Hec ciuitas habuit murum QQ

- Diuine p̃tectõis. Nam ſi dñs ĩ circuitu p̃pl'i ſui / multo forti⁹ in circuitu mr̃is ſue. Unde Iſa.xxvi. Saluator ponet̃ in ea mur⁹. vt ſupra.
- Angelice cuſtoditõnis. Unde dicit ei p̃s. Angelis ſuis mandauit de te vt cuſtodiant te ⁊c̃.
- Omnimode virtutis. Uirtutes enĩ muri ſunt. q: aĩam muniũt. Uñ p̃uer. xxv. Sicut vrbs patens et abſq; muroꝝ ambitu [muroꝝ] i. virtutũ.
- Ignee caritatis. Nam chriſtus ignis eſt. Deutero.iiij. qui ipſam igniuit. Unde dicit Zacha.ij. Ero murus ignis in circuitu eius.
- Aquaꝝ.i.gratiaꝝ multitudinis. Ipſa ẽ enim alexandria habitãs in fluminib⁹ gratiaꝝ. De qua Naum vlti. dicit̃. Aque in circuitu eius. aque muri eius. Alexandria interp̃tatur alleuians tenebras. vel auferens anguſtias tenebraꝝ. q̃d optime cõpetit beate marie. Poteſt autẽ dici q̃ virtus humilitatis. benignitatis. manſuetudinis. et hm̃õi. quaſi aque fluuiales. patiẽtia vero. martyriũ cordis. et hm̃õi. quaſi aq̃ marine muniebant mariam. (Maria alexandria)

In hac ciuitate muri RR

- Obfirmatio recte conſuetudinis. Munimentũ iuſticie. Et firmitas p̃poſiti ſancti. Unde. Quoniã virũ non cognoſco.
- Conſuetudo ſancte op̃ationis. Nam de p̃pria ſubſtãtia filij ſuppleuit neceſſitates. qui ſimul in vnũ fuit diues et pauper.

In hac ciuitate

- Foſſatũ vere paup̃tatis p̃fundũ timore et humilitate. Uacuũ contemptu p̃ſperitatis mundane. Dilatatum caritate. Mundiſſimũ virginitate. Aquoſum pietate et cõpaſſione. Petratũ patientie ſoliditate. Sup̃nis hians deſiderij intenſiõe. quia veri paup̃is eſt ad celeſtia inhiare. Ciuitatẽ circuiens forti defenſiõe. Nam tale foſſatum non timet minas diaboli.

Hec ciuitas commendat̃ SS

- A cuſtodibꝫ muroꝝ] i. angel'. Unde dicit ei tota trinitaſ Iſa.lxij. [Sup̃ muros tuos hier'l'm ↄſtitui cuſtodes] i. angelos. Uel iſti cuſtodes gabriel et iohãnes. Libro

x.ti.ij.M.M.N.N.de throno.de duob' leonib'. Sʒ qꝛ cuſtodes muroꝝ ꝛ vigiles
ciuitatis nõ debẽt eſſe taciturni.ſeqꝛ i autoritate Iſa .de iſtꝭ cuſtodib'. [Tota die
ꝛ nocte ñ tacebũt] laudare nomẽ dñi et ipi' dñe. Iuxta qð canit eccl'ia .Te laudãt
angeli ſctã dei genitrix ꝛc. Iſa.xxiiij. Leuabũt vocẽ ſuã atqꝫ laudabũt . Eodẽ.lij.
[Vox ſpeculatoꝝ tuoꝝ] .i.ſpecl'atores tui vociferãtes.[leuauerũt vocẽ. ſil' lauda
bũt ꝛc.] Itẽ Eze.xxxiij. Fili hoĩs ſpeculatorẽ dedi te domui iſrl'. Audies ergo ex
ore meo ſermões.et annũciabis eis ex me.

Aliter. Per iſtos cuſtodes ſignanꝭ ṽginis ṽtutes. Prim' cuſtos ſobetas. cui' cõtra
riũ corrũpit virginitatẽ. Eua enĩ q̃diu in paradiſo abſtinuit./ ṽgo pmãſit.q̃cito co/
medit./carnis aculeos ſenſit. Vñ Gene.iij. Tulit mł'ier de fructu ligni et comedit.
deditqꝫ viro.q̃ comedit.ꝛ ſtatim apti ſũt ocl'i amboꝝ.i.riui ꝯcupiſcẽtiaꝝ. Scðus
abſtinẽtia. Terci' ſctã occupatio. Quartus cult' aſpitas. Quitus cuſtodia ſenſuũ
Sextus ṽecũdia ſermonũ. Septim' fugere oportunitatẽ peccãdi.i.locũ.tps ꝛ p/
ſonã. Hoc totũ inuenies ꝯcordatũ li.xij.pti.iiij.ca.iiij. H.de lilio morali.

A noĩs dignitate.[Appellaꝭ ei ſalem. Hierl'm. Sion. Bethleem. Bethulia .Egba T T
thanis. Nazareth. Hiericho. Capharnaũ. Abela mꝛ ciuitatũ in iſrael.ij. Regũ.xx.
Quere paulo infra. Damaſcus. Thanis. Helyopolis. Lais. Alexãdria.vt ſupra.

Maria ſalem — Salem enĩ dicta ẽ ciuitas melchiſedech.q̃ iterptaꝭ rex iuſticie.vel rex iuſt'.vl' rex pa
cis.vel rex pacificus.et ſignat chriſtũ . Salem ṽo interptaꝭ pax.vl' iuſticia. aut mi
ſit.aut pfecti.aut reddens.aut reddita.aut ꝯſũmata pfecte. aut ꝯſũmatio pfectõis.
ꝛ deſignat mariã. De iſta ſalem.et de melchiſedech rege illi' legiꝭ Geñ.xiiij.ꝛ ad he
bre.v.et.vij.et in ps. Tu es ſacerdos ꝛc.

Maria hierl'm — Hieruſalẽ interptaꝭ pacifica.viſio pacis.timor pfect'.vel timebit pfecte. Et h̃ totum V V
ꝯuenit marie. Fuit enĩ pacifica.qꝛ genuit pacẽ nr̃am que chriſtus ẽ. Ipa enĩ fecit
vtraqꝫ vnũ. Ephe.ij. Quia deũ vniuit homĩ.ꝛ hoĩem deo.ĩ vnitate pſone. vniens
celũ terre.ima ſũmis.ꝯtra triplicẽ guerrã quã fecerat eua. Quere li.i.ca.i.H.

Ipa etiã ẽ pacifica nr̃a filio recõcilians petõres.deſignata p colũbã noe.q̃ attulit ei
oliue ramũ in ore dũ eſſet in archa.deũ hũano generi recõciliatũ demõſtrãſ. Et bñ
in ore.quia h̃ facit orõnũ ſuaꝝ virtute. Vñ ſic oramus eã . Recordare ṽgo mater
dũ ſteterſ in ꝯſpectu dei vt loq̃ris p nobis bonũ ꝛc.

Itẽ viſio pacꝭ.qꝛ pacẽ illã vidit ĩ hũana carne.ð qua ſymeõ Lu.ij. Viderũt ocl'i mei
ſalutare tuũ.ꝛ p ipam veniꝭ ad viſionẽ pacꝭ etne. Nã ſine ea nec vidit hõ nec viſu/
rus eſt pacem illã.

Itẽ timor pfect'.vl' timẽs pfecte.qꝛ timore reuerentie q̃ ſanct' ẽ et pmanet in ſeculũ
ſecl'i ſp timuit deũ. Vñ ꝛ laudaꝭ ĩ vtraqꝫ eccl'ia.qꝛ mł'r timẽs deũ ipa laudabitur.
Parabo.in fine.

Maria hierl'm — Sic ꝗ btã virgo deſigꝭ p hierl'm rõe noĩs.ꝛ nihilomin' p eã ſigꝭ a ꝯditiõe ciuitatis. X X
Quia ſicut hierl'm metropol' erat ꝛ adhuc forte ẽ aliaꝝ ciuitatũ iudee.ſic ꝛ ipa dña
ẽ oĩm fideliũ aĩaꝝ.imo celeſtiũ.terreſtriũ ꝛ ĩfernoꝝ.q̃ ſũt tres ciuitateſ. Vñ ipa dic
Eccĩ.xxiiij.[In oĩni terra ſteti]qꝛ vbiqꝫ traꝝ hꝫ eccl'ias.[ꝛ ĩ oĩ gẽte ꝛ ĩ oĩ ppl'o p

Maria abela — matũ habui.] Ecce ꝙ metropol' ẽ./deſigñta p abelã mr̃ez ciuitatũ in iſrl'.ij. Reg.xx.
Et iterptaꝭ abela miſerabil' ei vl' dimittẽs ei.qꝛ maria miſeꝛ' petõrib'.ꝛ ĩpetrat eis
a filio dimiſſionẽ ðbitoꝝ.i.remiſſionẽ petõꝝ ſuoꝝ. Habet aũt pmatũ ĩ oĩ gẽte ſm
tres ſtatus. Quere titulo ꝙ ipa ðr pmas.

Itẽ ſic hierl'm erat ſoliũ regni ad qð vnct' ẽ dauid.[illegible]pa ſoliũ xpi. Quere li.x.ti.iij
ð ſolio. Propt h̃ ðr.ij. Re.v. Habitauit dauid ĩ arce hierl'm.ꝛ vocauit eã ciuitatẽ da
uid. Per [arcẽ hierl'm] itellige marie hũilitatẽ.ĩ q̃ pcipue de' trinitas reqͤuit dicẽſ
In omnib' reqͤem q̃ſiui.ꝛ ĩ hereditate dñi morabor.

Itẽ./qꝛ ſic hierl'm ſita ẽ ĩ medio mðĩ. Vñ appellaꝭ vmbilicus terre. Eze. xxxviij. Itẽ
Eze.v. Hec ẽ hierl'm.in medio gẽtiũ poſui eã.ꝛ ĩ circuitu eius terras. Itẽ in ps ðr
de chriſto. Opat' ẽ ſalutẽ ĩ medio terre. Et ſic maria vl' vter' ei' appellaꝭ medium

Eps pariſieſis — terre. Quere libro.viij.ti.i.T V X.de terra. Et nota ꝙ ſic q̃dam dicũt hierl'm ñ Y Y
eſſe ĩ medio vl' ĩ cẽtro toti' terre.ſed ĩ medio ꝛ q̃ſi ĩ cẽtro nr̃e habitabil'. Iſið.dicꝫ ꝙ Iſi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in medio iudee conſtituta eſt hieroſolima q̄ſi vmbilic⁹ totius regionis
Itē. Quia ſicut hierl'm anthonomaſice dr ciuitas ſancta. ſicut legit̄. ij. Mach. iij.
ſic et maria. Quere. li. iiij. ti. xxvij. A. de ſanctitate marie.
Itē. Quia ſicut dn̄s ꝓmiſit hierl'm Iſa. lxij. ꝙ poneret eā laudē in terra. ſic et reddi/
dit marie. quam iugiter in terra viuentiū collaudant angeli et aīe iuſte. imo ⁊ ip
ſe deus. et in terra morientiū. iuſti et peccatores.
Itē de hac hierl'm dicit iohes Apoc. xxi. [Ego iohes vidi ciuitatē ſctām hierl'm no
uam deſcēdentē de celo. a deo paratam. ſicut ſponſam ornatā viro ſuo.] Nota ꝙ io/
hānes q̄ interp̄tat̄ in q̄ eſt gr̄a dei. huic viſiōi apponit nomē ſuū. qđ nō fecit qn̄ alia
vidit. ad notādū ꝙ ſpēalis eſt gr̄a videre. h̄ eſt intelligere marie dignitatē. et gr̄e dei
nō ꝓp̄e induſtrie iſtō debꝫ aſcribi. Dicit g̊. [Vidi] ꝑ intellectū. In h̄ etiā ꝙ dic. [vi
di] ꝺgaudet viſiōi. Null⁹ etiā poſt chriſtū tantū ꝯgnuit de ſecretꝭ virginis q̄ntū io
hānes. cui ſpecialiter ꝯmiſſa ē a filio cura ei⁹. ſicut dicit Aug⁹. [Ciuitatē] mariaꝫ.
Aug⁹. vt dictū ē in ꝑncipio hui⁹. xi. li. [ſctām] li. iiij. ti. xxvij. A. de ſanctitate ei⁹ [Nouā]
qꝛ nec primā ſilē viſa ē. nec hr̄e ſequētē. ſicut res inuſitata nouitas appellat̄. Que/
re ibi. Nouū fecit dn̄s ſuꝑ terrā. Libro. iiij. ti. xiij. A. de ꝯceptu virgis. Vel iō [no
uam] quia ab ea ablata ē oīs vetuſtas pcī et culpe in ſctificatōe. gr̄e impletōe. ſpūs
ſancti ſupuentōe. filij dei conceptōe. ſed nō pene donec aſſumpta eſt in celū. [Deſcē
dentē de celo] q̄a ibi erat chriſt⁹ fundamentū ſuū. vt ſuꝑ dictū ē eodē ti. E. F. Vl'
[deſcendentē de celo] ꝑ gr̄e infuſionē. Vel [deſcendentē de celo] poſt gl'iam ſue mr̄
nitatis. et poſt tot gr̄aꝝ receptōem. ſub manu dn̄i tantū ſe hūiliātē. iuxta illđ Apo.
iiij. Procidebāt vigintiq̄ttuor ſeniores ante ſedentē ī throno. et adorabāt viuētē
in ſecl'a ſecloꝝ. Vel [deſcendētē] i. vt de⁹ exaltaret̄ ꝑ eam ſe tātū hūiliantē. Vl' iſte
deſcēſus. timor reuerētie ſp duratur⁹ Vel ſic. Cōuerſabat̄ mēte in celo. iuxta illđ.
Nr̄a ꝯuerſatio ⁊c̄. Unde q̄ſi deſcēdebat qn̄ tantū ſe hūiliabat. [A deo patā] omni
moda virtute et bōa opatōe q̄ fecit ei magna. Vn̄ et ipa dicit. Gr̄a dei ſum id qđ
ſum. [Sicut ſponſam] lib. vi. ti. vi. ꝙ ipa dicit̄ ſponſa. [Ornatā viro ſuo] i. ad ho
norē viri ſui. chriſti. ſ. vel ipſius pr̄is cui⁹ eſt ſponſa et filij mater. Vel [ornatā viro
ſuo] i. ſm ꝙ decet virū ſuū [ornatā] paſſiue. quaſi nō a ſe ſed a deo. De cui⁹ orna/
tu Apoca. xij. Mlier amicta ſole. ⁊ in capite ei⁹ corona ſtellaꝝ duodecim.
Maria ſion — Itē maria appellat̄ ſion. Vn̄ dicit pater Iſa. xlvi. [Dabo in ſion] i. in maria [ſalu/ Z Z
tem] i. ieſum. qui interp̄tatur ſalus. qui datus eſt ei in incarnatōe quādo factus ē
filius eius. et per ipaꝫ datus eſt nobis. Iſa. ix. [et in hieruſalē] i. in ipa maria [glo
riam meā] i. filiū meum. quia gl'ia patris filius ſapiēs. Item iſti ſion dr Iſa. lij.
[Sion] i. o tu maria. vt ſit vocatiui caſus [regnabit deus tuus] filius [tuus] ꝑ i/
carnationem. ſed [deus tuus] per creationē et cultū ſpecialē. Item Iſa. lx. dicitur
huic ciuitati. Vocabunt te ciuitatē domini ſion ſancti iſrael. Item. Quia edifica/
uit dn̄s ſion videbitur in gl'ia ſua. De hac ſion orabat eccl'iaſticus. xxxvi. [Reple
ſion inenarrabilibus virtutib⁊ tuis] dicit pater ad ſpiritūſanctū de maria. ⁊ cōue/
nit hoc ſctificatōni v̄ginis. Interp̄tat̄ enī ſion hebraice ſpeculatio. eo ꝙ in ſublimi
ꝯſtructa ſit. et de longe venientia cōtemplet̄.
Maria nazareth — Item. ipſa eſt ciuitas nazareth. in qua concepit filiū et nutriuit. que eſt ciuitas galy a
lee. quod interp̄tatur trāſmigratio facta. vel reuelatio. vel flora. quia per ipam tranſ
migramus a vicijs ad virtutes. de malo ad bonū. de bono ad meli⁹. de meliori ad
optimū. Item ipa que illuminatrix eſt. reuelat oculos noſtros interiores. vt vi/
dere. i. cognoſcere valeamus mundi vanitatē. noſtrā vilitatem. et dei bonitatē. Re
uelat etiam nobis myſteria ſcripturaꝝ. Rectificat etiam quoſdā qui rotabāt am/
bulātes in circuitu poſt tpalia exemplo ſue pauptatis. Nazareth aūt interp̄tatur
flos. virgultū. ſanctitas. cōſecratio. vnctio. mundicia. cuſtodiens. ſeparatio. quod
totum eidem pulcerrime poteſt adaptari. quod totū videre habes ſuis ti.
Maria bethleem — Ipa eſt etiā ciuitas bethleem. qđ interp̄tat̄ domus panis. vel domus refectōnis. vbi b
ipa pepit panem viuū qui de celo deſcēdit. quo reficimur in altari. ⁊ q̄ nr̄a r̄fectio
erit in eternitate. In hac enī ciuitate īuent⁹ ē panis vite quē nobis attulit de celo

ꝑuer. in fine. de lõge portãs panem ſuũ. quem q̃ſierũt et inuenerũt paſtores dicen/
tes Lu. ij. Trãſeam⁹ vſq₃ bethleem .i. btãm ꝟginẽ. et loquunt̃ more ꝑegrinoꝝ. q̃
nolẽtes hoſpitari in pauꝑe villa vł̃ inopi. dicũt trãſeam⁹ vſq₃ ad bonã villã vbi
inueniem⁹ oĩa neceſſaria ⁊ ad bonũ mercatũ. ⁊ ſecure dormiem⁹ ibi. ⁊ h̃ eſt qđ ipa
ꝯſulit oĩb₉. Eccĩ. xxiiij. dicẽs. Trãſite ad me oẽs. et a gene. m. imple. q. d. ſicut cete/
re hoſpite. Nuſq₃ alibi inuenietꝭ tã bnoũ hoſpitiũ aut ſecurũ. Nuſq₃ tã bonũ mer
catũ omniũ neceſſarioꝝ. Sed cetere bene pñt mentiri. hec aũt nõ. q₂ verax ẽ ⁊ mr̃
veritatis. Item Iſa. lv. dicit ipa cũ filio. Omnes ſitiẽtes .i. ꝑ deſideriũ venite ad
aq̃s .i. grã ꝝ. et q̃ nõ habetis argẽtũ ꝑperate emite ⁊ ꝯmedite. venite emite abſq₃ ar
Bern̄. gento .i. rẽ. vſq₃ vinũ et lac. Btũs bern̄. Mirabil' hec emptio. apud amatores ſecu
li talis eſſe nõ pt. apud autorẽ ſeculi alia eſſe nõ pt. ſupple. nec apđ matrẽ ei⁹. Curi
aliter etiã hoſpitat̃ illos quos recipit. dolẽs ꝙ nõ oẽs ad ipam trãſeunt. ⁊ ipos in/
forciat dicens Cañ. v. Comedite amici ⁊ inebriamĩ cariſſimi. Quib₉ fercul' ipa pa
ſcit ſuos ꝯuiuas. quib₉ pigmẽtis et vinis ipa eos ĩebriat et letificat. habes lib. xij.
ꝑti. i. ca. xi. et. xij. Itẽ in hac bethleem queſierũt ⁊ iuenerũt tres magi q̃ ꝑegrini erãt
verũ panẽ. Mat. ij. et ſicut legit̃ in q̃dam apocrifo. adhuc ꝑdurat mẽſa in q̃ ad lr̃aꝫ
comediſſe dicunt̃ cũ beata maria. qđ nõ aſſerimus.
Maria hiericho Itẽ. ipa ciuitas hiericho. qđ interꝑtat̃ luna vł̃ odor eius. nã ipa eſt pulcra vt luna. et c
tota odorifera ſingulaꝝ aromatib₉ ꝟtutũ. de q̃. ſ. hiericho dixerũt et iugiter dicunt
agẽdo grãs helyzeo .i. chriſto viri ciuitatꝭ illi⁹ .i. familiares. ſ. beate marie. iiij. Re
gũ. ij. Ecce habitatio ciuitatis hui⁹ optima ẽ. ſicut tu ipe dñe ꝑſpicis ⁊c̃. Et bene
optima .i. vidit enĩ de⁹ cũcta q̃ fecerat. et erãt valde bona. ſed maxime ea q̃ fecit ĩ vir
gine erãt optima valde.
Capharnaum Item. ipa ciuitas capharnaũ. qđ interꝑtat̃ ager pinguedĩs. vel villa cõſolatõnis. De
hac capharnaum inuenies infra eodẽ ti. iij. ꝙ maria villa.
Bethulia Itẽ. ipa ciuitas bethulie. Iudith. vi. qđ interꝑtat̃ virgo dñi. vł̃ caſta dño. vł̃ domus
ꝑturiẽs dñm. De hac inuẽies li. ix. ti. xv. et ĩfra eodẽ li. et ti. q. ꝙ maria đr aq̃duct⁹.
Maria thanis Ipa ciuitas thanis habẽs cãpũ adiacentẽ. vbi de⁹ poſuit ꝓdigia. ſicut đr in pſ. tha d
nis .i. interꝑtat̃ humile mãdatũ. ⁊ ipa his que de⁹ ei mãdauerat ꝑ angelũ hũilit̃ obe
diuit dicens. Ecce ancilla dñi. cui⁹ ẽ obedire. Per campũ hui⁹ thaneos. latitudo
charitatis marie. in quo. ſ. cãpo. facta ſunt ꝓdigia. q̃ñ ibi de⁹ fact⁹ eſt hõ. verbũ ca
ro. mater virgo. magnus paru⁹. leo agnus. antiqu⁹ dieꝝ puer. et hmõi. In cãpo
thaneos .i. ad lr̃am ĩ planicie illi⁹ ciuitatis. Eſt aũt thanis metropol' egipti ciuitas
. ſ. illa in q̃ pharao mãſit. ⁊ moyſes fecit ſigna. Thaniſ interꝑtat̃ mãdatũ humile vł̃
mandatũ hũilitatis. q₂ ipa ſuo exẽplo manifeſte mãdat oĩb₉ hũilitatẽ dicẽs cũ filio
Mat. xi. Diſcite a me q₂ mitis ſum et humilis corde.
Maria lais Itẽ ipa ciuitas lais. de qua legit̃ Iudicũ. xviij. in qua erat ppl's habitãs abſq₃ vllo ti e
more. ſecurus et q̃etus. nullo ei penitus reſiſtente. magnaꝝ opum. et ꝓcul a ſydõe
atq₃ a cunctis hominib₉ ſeꝑat⁹. Ciuitas dico ſita in terra opulẽta ⁊ vbere. ⁊ in regi
one latiſſima. in qua nullius rei penuria eſt. coꝝ que gignunt̃ in terra. Deſcriptõi
Bern̄. hui⁹ ciuitatis cõſonat qđ dicit btũs Bern̄. de celeſti hieruſalem. et cõgrue pt itel
ligi de maria. O ciuitas celeſtis manſio ſecura. patria totũ continẽs qđ delectat.
populus ſine murmure. incole q̃eti. homines nullã penuriã habentes. O q̃ glorio
ſa dicta ſunt de te ciuitas dei.
A nominis nouitate. Unde marie dicit̃ Iſa. lx. Uocabunt te in ciuitatẽ dñi ſyon ſã f
cti iſrael. Iſa. lxij. Uocabitur tibi nomen nouum .i. ſ. gratia plena. vel nomẽ no
uum .i. ſ. mater miſericordie. Quere libro. i. ca. ij. B. Similiter ſeruis et amatorib₉
marie. ciuibus ſcꝫ huius ciuitatis vocabitur .i. in futuro nouũ nomen .i. Quia ſi/
cut modo dicunt̃ a chriſto chriſtiani. ſic in futuro dicent̃ a ieſu ieſuani. ſ. a ſaluato/
re ſaluati. et a redemptore redẽpti. Unde Iſa. lxij. Uocabũt eoſ populũ ſanctũ re
demptũ a dño. Item Iſa. lxv. Seruos ſuos vocabit noĩe alio. Et hoc eſt nomen
chriſtianũ honorabile corã dño. licꝫ q̃nq₃ apđ aliq̃s deſpicabile ſit. Uñ almachi
uſ vocabat vrbanũ crucicolã. ⁊ iulian⁹ vocabat chriſtũ galileũ pãnoſũ. Uł̃ h̃ nomẽ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ɩhonorabile.]nomē pauperũ eſt. de q̃b⁹ hoc ad lrãm dicit̃. quorũ nomē in celo ho/
norabile eſt corã deo. Uel ħ eſt[nomē diligētiũ pacē q̃ filij dei vocabũt̃. Mat. v.
⸝A platearũ latitudĩe.]De q̃bꝫ plateis dr̃ Apoca. xxi. Platee ciuitat̃ aurũ mũdũ tã a
q̃s vitrũ plucidũ. Platea dr̃ a platos qḋ eſt latitudo. ⁊ deſignat latitudinē caritatis
marie. qua pſto ē oĩes illos hilariter recipe/ q̃ prius ambulabãt ꝑ latã viam q̃ du
cit ad ꝑditõem. Mat. vij. Et q̃ deo erãt incogniti. q꞉ verſabant̃ in plateis. ſic dicit̃
Treno. iiij. ſi ad ipam refugerint. ſicut platea ꝯmũis eſt oĩbꝫ ingredientibꝫ ciuitatē.
Ponit̃ aũt[platee]pluraliter/ ꝓpter dilectõem dei ⁊ ꝓximi. Dicat ḡ q̃ eiuſmodi ē/
deſiderio et re illõ Cañ. iij. [Surgã et circuibo ciuitatē]. i. mariã[ꝑ vicos ⁊ plate
as/ q̃rens quē diligit aĩa mea]qui in maria et ꝑ mariã inuenit̃. Cõparãt̃ aũt he pla
tee[auro mũdo]q꞉ aurũ ſignat ſapiētiã ꝓpter ſuã p̃cioſitatē. Obedientiã ꝓpt̃ ſuã
tractabilitatē. Cõſtantiã ment̃ ꝓpter ſuã põderoſitatē. Mũdiciã/ q꞉ non ꝯtrahit
rubiginē. Caritatē/ que formã dat virtutibꝫ ſicut aurũ ceter̃ metallis. Sed dicit̃
[aurũ mũdũ]vt ꝟtutes cuſtodiant̃ ab inanis gl̃ie ſordibꝫ. ſicut fuerũt in btã ꝟgie.
Ideo[platee]ei⁹ ꝯpant̃[auro et vitro]ꝓpter puriſſimã ipius puritatē. Uel etiã
ideo[auro et vitro]q꞉ vtrũq꜄ ſuo mõ reddit imaginē intuẽti. vt in ei⁹ vita velut ĩ
Hiero. ſpeculo poſſint ſuorũ criminũ macl̃as deꝑhendere pctõres. q꞉ ſicut dĩc Hierony.
In maria velut ĩ ſpecl̃o toti⁹ ꝟtut̃ forma refulget. Sil̃e ſup̄ eo. li. ⁊ ti. C. C.
⸝A ſecuritate et pace]Unde dicit̃ ei. Qui poſuit fines tuos pacē. Nam extincto peni b
tus in ea fomite ĩ ꝯceptu ſaluatoris. nõ fuit in ea guerra ĩter carnē et ſpm̃. ⁊ ita non
habuit bellũ inteſtinũ. nec diſcordiã inter ciues. i. motus interiores. Fuit ei archa
noe vbi oĩa aĩalia pacifica. Nec timebat hoſtes exteriores. q꞉ ſaluator erat ei mu/
rus. et angelica cuſtodia erat antemurale. vt ſup̄ dictũ ē eodē li. ⁊ ti. N. N. Eſt etiã
nobis pax ⁊ ſecuritas. Uñ ꝓmittit ei fili⁹ Iſa. liiij. Dabo m̃ltitudinē pac̃ filijs tu
is ⁊c̃. Itē Iſa. lx. Nõ audiet̃ iniq̃tas ĩ terra tua. vaſtitas et ꝯtritio in termĩs tuis.
Defendit ei a malo ſuos habitatores. Uñ dicit Cañ. viij. Ego mur⁹ ⁊ vbera mea
ſicut turr̃. Itē ꝓpter ħ dr̃ Apoca. xxi. Porte ei⁹ nõ claudent̃ ꝑ noctē. hec ē ꝟa lr̃a.
q̃ſi dicat̃. Tãta erit ibi ſecuritas ꝙ nocte q̃n ſolēt fures incedere ⁊ male beſtie[non
claudent̃ porte]q꞉ null⁹ hoſt̃ ibi timebit̃. et ħ ꝑtinet ad ꝑſonã marie. Uel meli⁹ cõ
uenit ħ ciuitati ſupne in q̃ nihil nociuũ ſentiet̃. Aliq̃ libri habēt[porte ei⁹ nõ clau
dent̃ ꝑ diē.]q꞉ ſi ꝑ noctē deberēt claudi nõ poſſent. Uñ ſequit̃. Nox ei nõ erit ibi.
Grego. Uel ſic[Porte]ſunt intellect⁹ ⁊ affect⁹. q̃bꝫ intrat̃ ad amorē boni et cognitõem ve
ri.[que nõ claudent̃ ꝑ noctē]ignorãtie vl̃ pctĩ in beatis. Greg⁹. Quid eſt qḋ nõ vi
dent/ qui videntē oĩa vidēt. Nec iſte porte clauſe fuerũt ĩ virgine ꝑ noctē ignorã
tie. q꞉ nõ credit̃ ꝙ aliq̃d ignorauerit ꝑtinens ad ſalutē poſt filij cõceptiõem. Dꝫ dr̃
Mat. xxv.[clauſa eſt ianua.]hoc eſt ꝙ mali nõ habebũt acceſſum ibi. nec patebit
tũc ingreſſus ad viã penitētie. ſed ipi claudent̃ in carcere inferni.
⸝A tranſitu eorũ qui volũt ad filiũ ꝑuenire.]Non enĩ patet via veniēdi ad deum niſi c
trãſeat̃ ꝑ hanc vrbē. Unde Iſa. xlviij. De ciuitate ſc̃tã vocati ſunt. ⁊ ſup̄ deum iſra
el ꝯſtabiliti ſunt. Unde ꝓmittit ei dñs Iſa. liiij. Ecce accola veniet/ q̃ nõ erat me/
cũ. aduena quondã tuus adiunget̃ tibi. Itē Iſa. lv. Ecce gentē quã neſciebas vo
cabis. ⁊ gentes que te nõ ꝯgnouerunt ad te currēt ꝓpter dñm deũ tuũ et ſanctũ iſra
el qui glorificauit te. Quod quaſi exponit̃ capl̃o ſeq̃nti. vbi dicit dñs. Omnes cu
ſtodientē ſabbatũ ne polluat illud. et tenentē fedus meũ. adducã eos in montē ſan
ctũ meum. et letificabo eos in domo oratõis mee. Ecce de cuſtodia ſabbati ad ho
norem virginis glorioſe.
⸝Ab eo ꝙ quicũq꜄ ſaluari deſiderat neceſſe habꝫ ipã q̃rere adiutricē.]Uñ dĩc ei fili⁹ d
Iſa. lxij. Tu vocaber̃ ciuitas q̃ſita et nõ dꝛelicta. Propterea cũ anxietate ⁊ deſide
Hec ciui rio videbat̃ q̃rere ꝓpheta. Quis deducet me in ciuitatē munitã ⁊c̃.
tas ꝯmē— Ab eo ꝙ ꝑ eã reedificatũ ē/ qḋ ꝑ euã fuerat diſſipatũ.]. Uñ Iſa. lviij. Edificabũt̃
datur in te deſerta ſecl̃orũ. fundamēta generatõnis ⁊ generatiõis ſuſcitab. Et hec eſt vna
de p̃cipuis ratõibus quare ſumoꝑe benedicēdus eſt deus. quia fundauit hanc ci/
uitatem ꝑ quam reducimur ad patriam de exilio mũdi. Unde dicit̃ ei Thob. xiij.

l. Bn̄dicti erūt q̄ edificauerūt te. i. ſ. pr̄ et fili⁹ et ſpūſſctūſ. Aliť. Hāc ciuitatē q̄dam
mō edificāt. q̄ doctrina v̄bi ⁊ exēpli faciūt adamari mariā ab illis q̄ p⁹ neſciebāt eā
Ab imunitate peccati. Iſa. lx. Nō audieť iniquitas in terra tua. vaſtitas et ꝯtritō l
in termis tuis. Pſal. Qui poſuit fines tuos pacē. Itē Iſa. xlij. Nō adijciet vt per
trāſeat incircūciſus et immūdus.
Ab eo q̄ in ipſa et ꝑ ipſam magnificať dn̄s et laudať. Unde. Magn⁹ dn̄s et lauda
bil' nimis in ciuitate dei nr̄i ī mōte ſancto eius. Et ideo tanta ē q̄ nō pt abſcondi.
Matth. vij. Mons iſte chriſtus dn̄s. Iſa. ij. et Michee. iiij.
Ab eo q̄ fundata ē exultatōne vniuerſe terre. i. vt ꝑ eā exultet vniuerſa terra. i. tri/
plex terra. ſ. terra viuentiū q̄ inde exultet. qꝫ numer⁹ angeloꝝ diminut⁹ ꝑ caſū luci
feri ꝑ ipſam ē repatus. Terra morientiū. i. mund⁹ q̄ ꝑ eam ſaluat⁹ ē et gratia illu/
ſtratus. Terra mortuoꝝ. ſ. infern⁹ quo ad detentos in limbo. q̄ ꝑ eam inde extra
cti ſunt. et in ꝑadiſum introducti. et hoc eſt qđ dn̄s dicit Iſa. lxv. Ecce ego creo
hieruſalē exultatōem et ppl'm eius gaudiū.
Ab eo q̄ rectores aīarū attribuūt ei ⁊ ei⁹ ḡtie. tā ꝯuerſionē aīaꝝ q̄ḡ gl'iam ꝓpe con
ſcientie. Un̄ dꝫ Apoca. xxi. Reges terre afferēt gl'iam ſuā et honorē in illā. Reges
terre. boni p̄lati ſolliciti de ſalute minoꝝ. vnde merenť coronā gl'ie ſempiterne. et
q̄ regūt et iuſte diſponūt terrā ꝓpriā. i. motus carnis habitatores ei⁹. et diſſipant
omne malū vicij tēptātis intuitu ſuo. Prouer. xx. Ri inquā. Reges afferūt gl'iam
ſuā. ſ. eos q̄s cōuertūt et in bono enutriūt. i. ad Thi. ij. Uos eſtis gl'ia nr̄a ⁊c. to/
tū attribuētes gr̄e mr̄is et filij. Sed qꝫ nō ſufficit ꝓdeſſe alijs niſi ſeipm̄ ſeruet q̄s
immaculatū. ideo ſubdit. et honorē. i. ꝓprie ꝯſcientie puritatē.
A xenodochijs ⁊ miſſocomijs que nos hoſpitalia et infirmarias noīam⁹. Eſt aūt m
xenodochiū grece. ꝑegrinoꝝ ſuſceptio latine. Ubi autē egrotātes de plateis colli
gunť miſſocomiū grece dꝫ. quia in eo ꝯſumpta languorib⁹ ⁊ inedijs miſeroꝝ mē
bra fouenť.
A templis eccleſijs ⁊ oratorijs. Eſt autē oratoriū dictū ab orōe cui ꝯſecratū eſt. in
quo nihil fieri debꝫ niſi ad quod factū eſt ⁊ inſtitutū.
A cenobijs et monaſterijs. Diciť cenobiū a cenon qđ eſt ꝯmūe. et eſt habitatio p̄li
moꝝ ī ꝯmūe viuentiū. Monos aūt grece ſolus. ſterion ſtatio. inde monaſteriū q̄ſi
ſolitarij habitatio

Item hec ciuitas ꝯmēdať ex eo q̄ oīa reꝑiunť in ea excellēter que ſolēt in nobi n
liſſimis vrbib⁹ reꝑiri. quoꝝ pars notať his verſib⁹.

Rex. p̄ſul. ppl'us. defenſio. templa domus. lex.
Fons. ſcola. ludus. opes. cōmercia. pax. cibus. arma.

In hac ciuitate

Uerſus Rex. iuſticie. vt ſup̄ de melchiſedech. co. li. et ti. U. Ipſa enī eſt. ciuitas regꝫ magni.
chriſti. ſ. q̄ eſt rex regū et dn̄s dn̄antiū. Apoca. xix. et. i. ad Thimo. vi.
Preſul. ipſe chriſt⁹ pontifex futuroꝝ bonoꝝ. dator. ſ. p̄bendaꝝ celeſtiū. ad Heb. xi.
quaꝝ. ſ. p̄bendaꝝ m'ltas crediť multis dediſſe ad p̄ces et cōſiliū matrꝫ ſue. Crediť
etiam btā virgo multis ꝓcuraſſe p̄bēdas et dignitates eccl'ie militātis q̄ ei aliq̄ntu
lū ſeruierāt in p̄ſenti. cū ipſos ſciret indignos celeſtib⁹ p̄bendis. Multꝫ etiā de ḡtia
et bn̄placito vt ipſis ſubueniret. et hic ⁊ ī futuro ꝓcuraſſe crediť bn̄ficia et honores.
Chriſt⁹ etiā ſacerdos ē hui⁹ ciuitatis habēs ī cura oēs ciues et habitatores ciui/
tatis iſtius
Populus. Un̄. Ecce alienigene et tyrus et ppl's ethio. ⁊c. vt ſupra co. li. et ti. N. o
Et qꝫ ppl'us ciuitatis debꝫ ꝯfiteri ꝓprio ſacerdoti. dicit p̄s. Cōfiteanť tibi ppl'i de
us ⁊c. Popul⁹ autē hui⁹ ciuitatꝫ ſunt oēs veri fideles. Un̄ dꝫ huic ciuitati Iſa. lx.
Popul⁹ tu⁹ oēs iuſti imꝑpetuū hereditabūt terrā. Itē Thob. xiij. Letaberis in fi
lijs tuis. q̄m oēs bn̄dicenť et ꝯgregabunť ad dn̄m. Uiſcerib⁹ enī caritatis tanq̄
capacitate muroꝝ cōtinet ipſa populū ſuū. Un̄ et dꝫ mater miſericordie. ſic paulus
ꝯtinebat ī ſe ppl'm ſuū. dicēs ad Phil. i. Sicut ē mihi iuſtū hoc ſentire ꝓ oib⁹ vo
bis eo q̄ habeā vos ī corde meo ⁊c. et ad Gal. iiij. Filioli mei quos iterꝝ parturio.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ergo eos habebat in ventre quos ſe dicebat parturire.

Defenſio]vt ſupra eodem li. et ti. K K.

Templa] chriſt⁹ Apoca. xxi. dñs deus oĩpotẽs templū illi⁹ eſt ⁊ agn⁹. Illū ei in/
teri⁹ habebat quē mente et ſpiritu iugiter exorabat. cui mente et ſpū iugiter pſalle
bat. cui ſacrificiū ↄtriti et humiliati ſpūs iugiter ĩmolabat. cui grãꝝ actões et vo/
ces laudū aſſidue decãtabat. Habꝫ etiã tẽpla vbiq; terraꝝ. Quid ḡ eſt qđ ibidē dic
iohes. [Templū nõ vidi in ea ⁊c.] qđ ſic poteſt intelligi de ꝟgine. Tẽplū loc⁹ ora
tõis eſt. et oratio maxime fit ꝓ duobꝫ. ꝓ malis amouẽdis ⁊ bonis adipiſcẽdis. ſed
qꝛ nõ oportebat ipam orare ꝓ iſtis duobꝫ. cū nullū malū ineſſet ei qđ poſſ; amoue
ri. et nullū bonū deeſſet ei cū eſſet grã plena. ideo forte dici pt. [Templū nõ vidi ĩ
ea.] Sed iſtđ magis ꝓꝓe ↄuenit hierl'm celeſti. credim⁹ ei btãm virginē filiū ⁊ pa
trē ſine intermiſſiõe oraſſe et orare. et ſi nõ ꝓ ſe, tñ ꝓ fidelibꝫ vniuerſis q̃s ml'to pl⁹
diligit q̃ꝫ aliq̃ alia mr̃ filios vteri ſui. Vñ dicit Iſa. xlix. Nūq̃d pt obliuiſci mr̃ ⁊c.

Dom⁹] aula ꝟginal'. in q̃ chriſt⁹ habitauit. imo palaciū regis glie. puer. ix. Sapiē p
tia edificauit ſibi domū. Uel [dom⁹] hui⁹ vrbis iuſti ſunt. q̃s ipa inhabitat. Nã
[delicie ei⁹ eſſe] ꝑ grãm [cū filijs hominū] Parabo. viij. Ideo dr̃. De⁹ in domibꝫ
ei⁹ cognoſcet. Ad hãc enĩ ciuitatē ꝑtinēt domus religioſoꝝ. et dom⁹ hoſpitaliū. ĩ
q̃bꝫ ſi vera ſit ibi religio et caritas deus ꝑe cognoſcit. ⁊ dicit illud Geñ. xxviij. Ue
re dñs eſt in loco iſto. Itē hec eſt domus dei et porta celi. Geñ. xxviij.

Lex] clemētie et benignitatꝭ. Prouer. ĩ fi. Lex clemētie in lingua ei⁹. Itē lex dei eiuſ
in corde ipſius. Lex hui⁹ ciuitatis. Nõ facias alij qđ tibi nõ vis fieri. Thobie. iiij.
Itē Oĩa q̃cunq; vultis vt faciãt vobis hoĩes et vos facite illis. Mat. vij.

Uerſus Fons] miſericordie. Zacha. xiij. In die illa erit fons patēs domui dauid ⁊c. Cañ.
iiij. Fons ortoꝝ ⁊c. Iobel' vlti. Fons egredietꝫ de domo dñi. Itē fons iacob. Io.
iiij. Ipa ei eſt fons ille q̃ aſcēdebat de terra Geñ. ij. Quere li. ix. ti. i. ij. et. iij. vbi ipa
dicitꝫ fons. puteus. flumen. et hmõi.

Et aqueductus] Unde dicit Ecc̃i. xxiiij. Quaſi aq̃ductus exiui a ꝑadiſo ⁊c. Hmõi q
enĩ artificia valde ſunt ciuitatibꝫ neceſſaria. qꝛ ꝑ aq̃ductus adducunt ad ciuitates
⁊ bonas villas fontes a ſupioribꝫ locis. Sic et ad iſtã ciuitatē fontes graꝝ de ce
leſtibꝫ. merito ſue hūilitatis q̃ ſignificatꝫ ꝑ ↄcauitatē aq̃ductus latentꝭ in terra. Hu
mil' tas enĩ dicitꝫ q̃ſi humi latēs. Quere li. ix. ti. xv. ꝙ maria dr̃ aqueduct⁹.

Puteus] viuentꝭ et videntꝭ. Gene. xvi. Puteus quē ꝑncipes foderūt. Numeri. xxi.
Puteus aquaꝝ viuentiū. Cañ. iiij. Pute⁹ altus plenus ꝓfunda miſicordia. Ioh.
iiij. Cõtra ꝓfunditatē cordis peccatoris. Hiere. xvij.

Ciſterna] multiplex. ad recipiēdas aquas pluuiales. ſicut neceſſe ē ciuitati ſite in al
to mõte. Ipa enĩ ſi fuerimus ciues ei⁹. velut ciſterna nobis recipit ſtillicidia graꝝ
que deſcēdunt a prẽ luminū. ⁊ nobis ea diſtribuit vnicuiq; ſm ꝓꝑam virtutē. i. hu
militatis capacitatē. Ipa ē enĩ ciſterna vetus in ſolitudine Geñ. xxxvij. Ipa ciſter/
na ſita ad portã bethleem. ij. Regū. xxiij. Quere li. ix. ti. xxij.

Canalis] ⁊ fiſtula multiplex. Gallice gutarie. ij. Regū. v. legitꝫ de fiſtul' domatū ĩ hie r
ruſalem. doma domatis ſupior pars domus.

Uerſus Flumina] i. donoꝝ et gratiaꝝ multitudo. q̃ omnia huic ciuitati neceſſaria ſubmi/
ſtrabat. ſicut videre ē in q̃buſdã ciuitatibꝫ nobiliſſimis. ſicut ē pariſius roma rotho
magū. Spūs enĩ ſcēūs loco flumĩs. ab hac ciuitate oĩa ſupflua exportauit ĩ ſua ſã
ctificatõe. omnia neceſſaria ſibi ⁊ ciuibꝫ ſuis apportauit in grẽ adimpletõne. qñ di
ctū eſt ei. [Aue grã plena dñs tecū] q̃ eſt plenitudo toti⁹ veri boni. fomitē ex toto
extinxit in ea in ↄceptõe filij dei. Ideo dicitꝫ in pſ. [Flumĩs impet⁹] gallice la rade
creſine. ſ. inundans abūdãtia grẽ [letificat ciuitatē dei] i. mariã. Quere li. ix. ti. iij.
ꝙ maria dr̃ flumen.

Piſcine] Canti. vij. Oculi tui ſicut piſcine in eſebon ⁊c. Quere li. ix. ti. xvij. ꝙ maria
piſcina. Ibi enim eſt piſcina ꝓbatica q̃ ſanat lãguidos Ioh. v.

Fontes] i. ſcaturigines fluuioꝝ et riuoꝝ. Quia circa pedē montꝭ ſolent fontes fri/ s
gidi ſapidi et ꝑſpicui ſcaturire. quibus refocillant paupes. animalia. ⁊ trãſeuntes.

Qui etiã fontes faciũt fluuios. piſcinaſ. ſtagna. et ꝑ cõualloſa multipliciter ſe exten
dunt. Et bene dicunt fontes circa pedẽ mõtis. in q̃ ſita ẽ hec ciuitas ſcaturire. q̃a
ex affectu miſericordie et pietatis ei⁹ ꝓcedit iugiter in amatores ſuos irrigatio grati
arũ. Unde Deutero. viij. appellat ipa. terra riuoꝝ aquarũ ⁊ fontiũ. in cui⁹ cãpis ⁊
mõtib⁹ erũpunt fluuioꝝ abyſſi. Ipa etiã eſt mons liban⁹ et q̃ oriunt hmõi fontes
ad lrãm. q̃b⁹ irrigat terra ꝓmiſſiõis. Unde et dicit Canti. iiij. Fons ortoꝝ puteuſ
aquaꝝ viuentiũ q̃ fluũt impetu de libano. ⁊c̃. q̃ ſe extendũt ſpũaliter ꝑ vniuerſum
mũdum. Item de iſtis fontib⁹ dicit chriſto fundatori hui⁹ ciuitatis. [Tu dirupi
ſti] .i. apuiſti [fontes et torrẽtes] ⁊c̃. Et [ꝑ aquas] .i. grãs hoꝝ fontiũ [ſiccat] dñs
[fluuios ethan] .i. illos qui d̃fluũt ꝑ luxuriã. vñ et fluuij debẽt dici. Sed tales ſũt
fluuij [Ethan] q̃d interpãt fortis. q̃a ꝑ luxurioſos multũ creſcit in terra ꝟtus dia
boli. Uñ Job. xl. Uirtus ei⁹ in lũbis ei⁹. et fortitudo ei⁹ ĩ vmbilico vẽtris eius.

Uiuaria] q̃ dicunt a viuẽdo. qꝛ ibi viuunt et multiplicãt piſces. i. iuſti mltitudine ⁊
gratiaꝝ velut aquaꝝ abundantia nutriti.

Stagna.] quere libro. ix. ti. vij.

Uerſus Piſces multimodi] .i. marini et fluuiales. iuſti videlicꝫ. quoꝝ q̃dã tribulatõnib⁹ ve
lut aquis marinis impinguãt. q̃bus ipa patientiã ſubmiſtrat. Alij deuotõne ⁊ gu
ſtu gratiaꝝ eius velut omnimoda dulcedine nutriunt.

Fluxus maris atq; refluxus] Sophonie. ij. Erit funicul⁹ maris req̃es paſtorum
et caule pecorum ⁊c̃.

Uerſus Portus] Ibi enĩ eſt port⁹ ſalutꝭ. vbi figẽda eſt anchora nr̃e ſpei. vt nauis mentꝭ no
ſtre cõtra ꝑicula maris. i. mũdi firmiter teneat. Dñſ enĩ ꝑ eã illos retinuit. qui añq̃
ipa naſceret in eternas amaritudies deſcẽdebãt velut in fundũ maris. Itẽ naui
gãtes mare. viſo portu vehemẽter gaudent. Et de ipa canit. Natiuitas tua dei ge
nitrix virgo gaudiũ annũciauit vniuerſo mũdo. Itẽ ab omni portu iter nauigan
tiũ ichoat. qꝛ ꝑ fidẽ dñice icarnatõis. cui⁹ fuit miſtra. inchoat iter chriſtiani verſuſ
celeſtẽ hierl̃m. inde enĩ eſt motio veniẽdi ad deũ. Itẽ portuſ a mari corrodit. ⁊ ma
rie detrahũt iudei. pagani. heretici. et blaſphemi. q̃ pleni ſunt amaritudib⁹ vicioꝝ.
Itẽ portus dicit a deportãdis cõmercijs. veniẽs enĩ dei filius ſaluare mundũ. ap
portauit ſecũ ad hũc portũ q̃cq̃d erat nobis neceſſariũ. Uñ Geñ. vi. dicit pater fi
lio carnẽ ſumpturo. Tolles tecũ ex omnib⁹ eſcis q̃ mandi poſſunt ⁊c̃.

Nauigia] Unde Iſa. lx. ꝓmittit ei fili⁹. [Me iſule expectabũt et naueſ maris ĩ ꝓn
cipio. vt adducã filios tuos de lõge. argentũ coꝝ ⁊ aurũ coꝝ] .i. eloquentia et ſapi
entia [cũ eis nomi dñi dei tui] Et paulo poſt. [Afferet ad te fortitudo gentiũ ⁊ re
ges eoꝝ adducentur.]

Uerſus Fenũ] Unde de ipa dicit. [Producens fenũ iumẽtis] ⁊c̃. [Fenũ] .i. carnẽ filij ſui.
Iſa. xl. Omnis caro fenũ. Hoc fenũ fuit quaſi herba virẽs. q̃ diu pullulauit et vi
ruit in terra vteri virginal'. q̃d ꝓduxit terra illa in natiuitate. Iuxta illd̃ Geneſ. i.
Protulit terra herbã virentẽ ⁊c̃. Creuit hec herba in ꝑfectu vite. Excifa ẽa terra
paſſiõis falce. Exiccata et cõuerſa in fenũ in ipius paſſiõis feruore. Sed cõmedit a
fidelib⁹ animalib⁹ in ſacramẽti dñici ſuſceptõe. Ideo hoc fenũ poſitũ eſt in ꝑſepio.
quo ſignat altare. Et bene dicit [iumẽtis] .i. illis et ĩllis tm̃ qui ſuoꝝ et filij ſui de
ferunt onera mandatoꝝ.

Prata] Parab. xxvij. Apta ſunt p̃ta et apparuerũt herbe virẽtes. et collecta ſunt fe
na de mõtib⁹. Et dꝛ pratũ q̃ſi pratinus patũ. qꝛ nõ q̃rit magnũ laborẽ culture.

Uirẽtes herbe] Uñ de iuſtis q̃ ſunt oues paſcue dñi Ezech. xxxiiij. Ibi req̃eſcent
ĩ herbis virẽtib⁹. Uirens herba. ſimplex doctrina. Uel [herbe virẽtes] bonoꝝ ope
rũ infinita multitudo. Uñ ꝓmittitur Job. v [Progenies tua] .i. ſpirituales filij
erũt [vt herba terre] .i. multi numero. et virentes virtute.

Paſcua pinguis] Et hoc ꝓmiſerat dñs dicens de ouib⁹ ſuis. Paſcã eas in monti
bus iſrl'. et cetera multa Ezech. xxxiiij. Item Iſa. xlix. Sup vias paſcent. ⁊ i oi
bus planis paſcue eoꝝ. Iſtud enĩ ꝓmittitur his q̃ ſimpliciter ſeruiũt ꝟgini glori
oſe marie. quia in omnib⁹ ſimplicitas figurat. Propter hoc dicit habitator huius

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Maria figuratur munitõibus

ciuitatis. In loco paſcue ibi me collocauit.

Verſus — Arboris omne genus fructū facientis.]
— Oliue.] Unde Deutero.viij.dr. q ibi eſt terra in q̄ ficus et malogranata et oliueta naſcuntur. Quere li.iiij.ti.xxij. D. L.i.xij.particla.v.ti.ij.

In hac ciuitate — Uites.] Ibi enī inuenit omne gen⁹ bone vitis. Ibi vitis. vino ſuo letificās deum ꝛ homīes. Judicū.ix. Uinee engaddi. Cā.i. Uinee putate. Cā.ij. Uinea florens et odorifera Cā.ij. Uinea pacifici Cā.viij. Uinea dilecti. Iſaie.v. Uinea electa ſeu vinea ſoreth. Hiere.ij. Uinea ſub qua ſecure q̄ſcit.iij. Regū.iiij. ꝛ Mich.iiij. Uinea creſcēs et aq̄s multꝭ. Ezechiel.xix. Uinea plātata in mōtibꝫ ſamarie.i. emi nentia eccl'ie. Hiere.xxxi.[Uinea plantata] dextera dei pr̄is.in ps̄. Uinea paſtina ta Mar.xij. Uinea habens ſepē torcular et turrim Mat.xxi. Libro.xij.pti.i.ca. xij. D.et particla.vi.ca.i.

— Et palme.] He ſunt palme.lxx.reperte in helim. Exod.xv. Palme exaltate ī cades Ecci.xxiiij. Palma ſub qua vere iudicat. Judicū.v. y

— Ficuſq̄.] Non illa maledicta folia habēs ſine fructu.que aruit Mat.xxi. ꝛ Marc. xi. Et q̄ iuſſa eſt abſcidi.q̄ſi fruſtra terrā occupans. Lu.xiij. Sed illa q̄ noluit deſe rere dulcedinē ſuā fructuſq̄ ſuauiſſimos.vt pmoueret inter ligna. Itē illa q̄ genu it ficus bonas valde. Hiere.xxiiij. Item Johel.ij. Fic⁹ ꝛ vinea dedert ṽtutē ſuā.

— Et punica mala.] i.mali punice.ſ.arbores p̄cioſiſſime et fructifere.quaꝝ flores rubi cūdi ſignant deſideriū dominicā paſſionē imitādi.

Verſus — Terra ferax. Unde hec ciuitas dicit.[Pulcritudo agri mecū ē.] i.mihi ſeruit.[Pul critudo agri.] eſt gignētiū et generatoꝝ vbertas. Hec ē terra de q̄ dicit Deute.viij. et que pmittit amatori marie. Domin⁹ de⁹ tuus introducet te ī terrā bonā.terram riuoꝝ aquarūq̄ et fontiū.in cui⁹ campis et mōtibꝫ erūpunt fluuioꝝ abyſſi.terraꝫ frumenti ordei ac vineaꝝ.in q̄ ficus et malogranata et oliueta naſcunt. Terrā olei ac mellis.vbi abſq̄ penuria comedes panē tuū.et reꝝ omniū abūdantia pfrueris. cuius lapides ferrū ſunt.et de mōtibꝫ eius eris metalla fodiunt. vt cū comederꝭ et ſaturatus fueris bn̄dicas dn̄o deo tuo p terra optima quā dedit tibi ꝛc.

— Orti irrigui.] Uer⁹ eniꝫ ſalomō[fecit] ſibi[ortos ꝛ pomeria ſibi] i.ad honorē ſuū. [ꝛ ea cōſeuit cūcti generis arboribꝫ.et extruxit ibi piſcinas aquaꝝ ad irrigandā ſil uam lignoꝝ germinantiū.] Eccl'es.ij. De q̄bꝫ.ſ.ortis dicit balaam Numeri.xxiiij. q̄ſi p̄cipue loquēs illis religioſis q̄ deuote ſeruiūt marie. Quā pulcra ſunt tabna cula tua iacob.tētoria tua iſrael.vt valles nemoroſe.et vt orti iuxta fluuioſ irrigui. vt tabernacula q̄ fixit dn̄s.quaſi cedri ppe aquas ꝛc. Quere expoſitōeꝫ li.x.ti.xix. ꝙ maria tabernaculū. Itē de ciuib⁹ hui⁹ ciuitatis dicit Hiere.xxxi. Uenient ꝛ lau dabūt in mōte ſion.ꝛ ꝯfluēt ad bona dn̄i ſup frumento.vino et oleo ꝛ fetu pecoꝝ ꝛ armentoꝝ.eritq̄ aīa coꝝ q̄ſi ortus irrigu⁹.ꝛ vltra nō eſurient. z

— Valles nemoroſe.] Gen̄.xxi.ī fine. Plātauit abrahā nem⁹ ī berſabee.et inuocauit ibi nomē dn̄i dei eterni. Et dicūt nemora a numinibꝫ.q2 ibi pagani idola ſua ꝯſecra bāt. Sunt enī nemora arbores maiores vmbroſe frondibꝫ.

Verſus — Arborei mōtes.] In q̄bus creſcunt ligna q̄ cōgruūt edificijs. Unde Iſa.xxxv. Glo ria libani data eſt ei.decor carmeli et ſaron. Itē in q̄bus abundant venatiōes cer uoꝝ capreaꝝ bubaloꝝ et hmōi. aa

— Silue venatibꝫ apte.] Un̄ ipa dicit cū filio. Hec ſunt oēs fere ſiluaꝝ.

Verſus — Saltus ꝯdenſi.] vbi apes mellificāt. Un̄.i. Regū.xiiij. Uenit popul⁹ in ſaltū. ꝛ ap paruit fluens mel ꝛc.

— Volucrū gen⁹ omne.] Un̄ hec ciuitas dicit cū filio. Cognoui oīa volatilia celi ꝛc.

Verſus — Lacune gurgitibꝫ plene.] Ezech.xlvij. Plurime ſpecies erunt piſciū eius ſicut piſceſ maris magni multitudinis nimie.

— Aīalia pinguia q̄q̄.] Quere.iij. Regū.iiij.vbi agit de cibo ſalomōis et populi iſrl'.

Verſus — Terra metalloꝝ.] De q̄ Deutero.viij. Cui⁹ lapides ferrū ſunt.ꝛ de mōtibꝫ eius eris metalla fodiunt. Iſa.lx. Pro ere afferā ſtanū ꝛc.i. Para.i. Prebuit rex ſalomō ar gentū.et aurū in hierl'm q̄ſi lapides ꝛc. Per Lauꝝ.[ſapiētia.p[argentū.] eloq̄ntia.per bb

D 2

L electrũ] cõiunctio deitatis et humanitat̃ꝭ . per L es] pſeuerãtia ꝓpter eriſ durabilita
tē. vel gratiarũ actio ꝓpter ſonoritatē. p L ferrũ] abſtinētia. q̃ ſicut ferruʒ metalla/ ſic
domat carnis deſideria L auricalcũ et ſtagnũ] imitatores bonoꝝ q̃ ſunt auꝝ et argē
tũ L plũbũ] q̃ attendũt feditates ſuas et pōderoſitatē. vt inde liq̃fiant p lacrimaꝝ ef
fuſionē. Iſa. xli. Confortabit faber erari⁹ pcutientē malleo.

Queuis pcioſa moneta] Moneta hui⁹ ciuitatis ſimilitudo dei. dragma. ſ. regis ha
bens imaginē et ſupſcriptõem. q꞉ chriſtian⁹ a chriſto. De maria eni pt exponi illð
Lu. xv. q̃ mľier habēſ dragmas decē ꝛc̃. Gene. xxiij. Appēdit abrahã ephron. cccc.
ſiclos argēti ꝓbate monete et publice.

Verſus Electi lapides] Unde ꝓmittit̃ ſeruo marie/ vľ incole hui⁹ ciuitat̃ꝭ Job. v. Cũ lapi cc
dibꝫ regionũ erit pactũ tuũ. Hos lapides appellat gloſa electos regionũ. i. q̃ de oĩ
regione ſunt electi et ꝯgregati. De q̃bꝫ ps. De regiõibꝫ ꝯgregauit eoſ. Uñ domin⁹
Mat. viij. Mľti ab oriēte et occidēte veniēt ꝛc̃. Promittit etiã ei Iſa. xliij. Ab ori
ente adducã ſemē tuũ ꝛc̃. Hi ſunt tũſionibꝫ pſſurꝭ expoliti lapides. de q̃bꝫ dicitur
Zach. ix. Lapides ſcti eleuabunt̃ ſup terrã. i. Pe. ij. Ipi tanq̃ꝫ lapides viui ꝛc̃. Se
q̃tur. Erit pactũ tuũ firmũ et eternũ. Cũ talibꝫ ē pactũ ſctoꝝ. q꞉ mutuo ſe diligũt
et orant ꝓinuicē vt ſaluent̃.

Lapidicine pcioſe.] Ex q̃bus. ſ. ad opus oĩs ſpũalis edificij aſſumunt̃ marmora et
lapides gipſei et porphiretici. Porphiretes ꝺm pliniũ naturaľ hyſt. li. xxxvi. ē mar
mor rubeũ cãdidis īteruenīētibꝫ pũctis q̃ in egipto maxime naſcit̃. a ſilĩtudīe por
phire ſic dictũ eſt. i. purpure.

Verſus Agricole vinitores. pecorũq̃ꝫ magiſtri] . i. paſtores. Ideo dñs ꝓmittit incoľ et ciui/ dd
bus illi⁹ ciuitatis Iſa. xli. Stabũt alieni ꝛ paſcēt pecora nr̃a. et filij pegrinoꝝ agri
cole ꝛ vinitores nr̃i erũt. Hiere. vi. L Specioſe ꝛ delicate aſſiľaui filiã ſyõ] . i. mariã
L ad eã veniēt paſtores et greges eoꝝ fixerũt in ea tētoria in circuitu ꝛc̃.]

Architectiq̃ꝫ] Iſa. lxi. Edificabũt deſerta a ſecľo. et ruinas antiq̃s erigēt ꝛc̃. q̃. ſ. acci/
ciderũt a pctõ prime mľieris. Iſti architecti dona ſpũſſcti vľ pdicatores ſancti.

Mercatores] Ezech. xxvi. q̃re multa de hmõi Lu. xix. L Negociami dũ venio] . i.
date tpalia ꝓ eternis Iſti ſunt illi īſtitores de q̃bꝫ Ezech. xxvij. Juda ꝛ terra iſrľ. i
ſtitores tui ī frumēto pmo. Iſti L inſtitores] ꝓphe. q̃ꝝ filij apľi L frumētũ pmũ] do
ctrina ꝓphetica. q̃ſi rõe tpis vel dignitat̃ꝭ apľice. Uel L iſtitores] apľi. quoꝝ filij ſe
q̃ntes pdicatores. q̃bꝫ d꞉ L Negociami dũ venio Lu. xix. id ē. date tpalia ꝓ etnis.
Uel L iſtitor] h⁹ ciuitat̃ꝭ ipe xp̃s. cui⁹ nauiſ maria.] Uñ facta ē q̃ſi nauis īſtitorꝭ ꝛc̃.

Mediciq̃ꝫ] Uñ Hiere. viij. Nunq̃d reſina nõ eſt in galaad. aut medicus nõ eſt ibi꞉ ee
Ibi medici incantãtes ſapienter.

Verſus Omnimode ſpecies.] Unde dicit̃ Ecci. xxiiij. Ego quaſi ſtorax et galban⁹ et vngu
la et gutta ꝛc̃.

Et aromata] Unde dicit. Sicut cinnamomũ et balſamũ aroma. ꝛc̃. Itē Canti. vi.
dicit ipa. Dilectus me⁹ deſcendit in ortũ ſuũ ad areolã aromatũ.

Seu medicine.] Unde Ecci. xxxviij. Altiſſim⁹ de terra creauit medicinã. ꝛ vir ſapi
ens ñ abhorrebit illã. L Altiſſim⁹] . i. de⁹ pr̃ L ð terra] . ſ. ꝟginali L creauit medicinã]
. i. chriſtũ homiem. vľ carnē chriſti. in q̃ tulit pctã nr̃a. ſicut dic̃ Petr⁹. i. canonica. ij.
Qui pctã nr̃a tulit ī corpe ſuo ſup lignũ. Et h̃ neceſſe erat. q꞉ a plãta pedis vſq̃ꝫ ad
ꝟticē Iſa. i. nõ erat ſanitas in mũdanis. Ergo q̃ infirm⁹ eſt currat ad hãc ciuitatē.
Nec in ſua īfirmitate deſpiciat ſeipm. Ecci. xxxviij. ſed oret dñam et curabit̃. Uñ
ꝛ ipa dicit. Ego q̃ſi fluui⁹ dorix qð interptat̃ medicamētũ generatõis. Ipa auteʒ
medicamētũ ē generatõis hũane. Et cũ h̃ medicamētũ ſit tã efficax mirat̃ Hiere.
viij. dicēs. Nunq̃d reſina nõ ē in galaad. aut medic⁹ nõ ē ibi꞉ L Galaad] aceru⁹ teſti
monij Maria/ cui teſtimoniũ ꝓhibēt pr̃iarche ꝓphete ãgeli. L Reſina] fili⁹ dei quē
q̃ſi offert oĩbꝫ. ſicut figurat ei⁹ imago. Sed ꝓpter hoc nõ ſanant̃ mľti. q꞉ nolũt ac
cedere ad mariã. nec meditari de exēplis ꝟbis et opibꝫ ei⁹. Quibꝫ aũt ipa medeat̃
oñdit̃ Iſa. lxi. vbi d꞉ de mr̃e et filio. Spũs dñi ſup me ꝛc̃. vt mederer ꝯtritos cor
de ꝛc̃. Simile ī ps. L Qui ſanat ꝯtritos corde et alligat ꝯtritões eoꝝ.] Pōt dici.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

[Que ſanat] rc. Sicut fecit theophilum penitentẽ rc.

Verſus [Omne gen⁹ veſtis] .i. omnimode veſtes ⁊ oĩa indumẽta neceſſaria ſibi ⁊ familiaribꝫ ff
ſuis. Vñ et ei dr̃ Iſa. lij. Induere veſtimẽtis gl'ie tue hierl'm ciuitas ſancti rc. Pa
rabo. in fi. Sindonẽ fecit. Ibidẽ. Biſſus et purpura indumẽtũ ei⁹. Ibidẽ. Stra
gulatã veſtem rc. Quere li. ij. pti. i. cauſa. xiiij. Ideo dicit veniẽti ad ſeruitiũ ſuum.
Zacha. iij. Ecce abſtuli a te iniq̃tatẽ tuã. ⁊ indui te mutatorijs.

[Omnis ſubtilia texẽs] .i. oĩs textor ſubtiliũ. Iſa. xix. de habitatoribꝫ huius vrbis
Operabanꝶ linũ pectẽtes ⁊ texẽtes ſubtilia rc. Itẽ .i. palip. iiij. De cognatõẽs do/
mus opantiũ byſſum ĩ domo iuramẽti. Itẽ Exo. xxxv. Mlieres docte dederunt
q̃ neuerant iacintũ et purpurã et ꝟmiculũ ac byſſum et pilos capraꝝ rc.

Maria caſtrũ vel caſtellũ. Titulus ij.

Sermo in aſſum/ ptõe ma/ rie c

CAſtrũ [vel caſtellũ.] De q̃ Lu. x. Intrauit ieſus ĩ q̃ddã caſtellum rc. Maria
dr̃ [caſtellũ] triplici rõe. q̃ caſtellũ ꝑncipaliter tria ſignificat. Primũ ẽ hũili
tas rõe diminutiui. q̃a ſicut a flagro flagellũ. ſic ꝑ diminutõem vẽit a caſtro
caſtellũ. [Caſtrũ] q̃dem [q̃ddã] .i. ſingulare et ꝑuilegiatũ fuit. ⁊ eſt vter⁹ ꝟginal' vl'
ipa beata ꝟgo. ſed tñ magis appellaꝶ [caſtellũ] q̃ꝫ caſtꝝ. q̃ virtus humilitatis fuit
hui⁹ caſtri ſpecialiſſimũ potiſſimũ et firmiſſimũ munimẽtũ. Secõm ẽ caritas. q̃ ĩ
ꝯmũi acceptõe caſtrũ ſignificat fortitudinẽ. ⁊ fortis eſt vt mors dilectio. Cañ. viij.
Terciũ eſt caſtitas. caſtrũ enĩ dr̃ eo ꝙ caſtrati .i. caſti in eis. ſ. ĩ caſtris ſoleãt ꝯuerſa
ri. Mlieres enĩ ſolebãt a caſtris ſeq̃ſtrari. ne ꝑ eaꝝ ꝯtuberniũ molleſceret animus
bellatoꝝ. Vñ ḡ maria [caſtellũ] q̃ caſta et hũilis. ⁊ ĩ caritate fundata et firmata.

Itẽ maria [caſtellũ] ꝓpter vteri virginal' diuerſoriũ anguſtiſſimũ. cõtra impet⁹ inimi
cicie tirãnidis munitiſſimũ. fundatũ ſupra firmã petrã q̃ ẽ chriſt⁹. Vñ Cañ. viij.
dr̃. Innixa ſup dilectũ ſuũ. et ita eſt [caſtellũ] q̃ ad ſe. Caſtꝝ etiã eſt quo ad nos.
q̃ omnibꝫ impugnaꝶ a triplici ꝯcupiſcẽtia. vl' ab hoſte multiplici. fidele eſt et in/
expugnabile refugiũ. ſi ad ipam refugerint ſapiẽter. [Caſtellũ] etiã fuit ipi xp̃o. in
q̃d ipe ſe recepit ꝓpugnator veniẽs ad ſaluãdũ. Iſa. lxiij. et ad debellandũ fortẽ q̃
cuſtodiebat atriũ ſuũ. Lu. xi. Cõſuetudo enĩ guerrarioꝝ eſt. ꝙ q̃ñ aliq̃s cupit inua
dere regnũ alienũ. vl' ſibi ablatũ regnũ acq̃rere. ꝑmo ſibi q̃rit vl' ꝑparat rfugiũ oporꝫ
tunũ. Sic et chriſt⁹ virginẽ gl'ioſam. de cui⁹ ſecuritate dicit ſalomõ. Cõfidit ĩ ea
cor viri ſui rc. Et h̄ eſt q̃d p̃s. dicit chriſto. Altiſſimũ poſuiſti refugiũ tuũ. nõ acce/
det ad te malũ rc. Ipa etiã dicit. Ego in altiſſimis habitaui rc. Ecci. xxiiij. Roga
uerat enĩ ꝓpheta q̃ſi ex ꝑſona eccl'ie antiquoꝝ ꝓpugnatorẽ celeſtẽ. Appꝛẽde arma
⁊ ſcutũ ⁊ exurge ĩ adiutoriũ mihi. Et exaudita ẽ ab eo in ĩgreſſu hui⁹ caſtelli. [Ap
ꝑhendit] enim tũc [arma ⁊ ſcutũ] .i. animã et carnẽ vt ꝯtra diabolũ nob [exurge/
ret in adiutoriũ] Et hoc ẽ q̃d dr̃ Iſa. lix. [Indutus ẽ iuſticia lorica et galea ſalu/
tis in capite ei⁹.] Induit enĩ q̃ſi [ꝑ lorica] ſancte cõuerſatõis [iuſticiã] et ſic caput
deſup armaꝶ [galea] ſic et mentẽ ſuã q̃ figuraꝶ ꝑ caput armauit deſup ſalutari mu
nimine ſpiritualiũ cariſmatũ. q̃a ſpũs ſapiẽtie et ceteri req̃euerũt ſup eũ. Iſaie. xi.
De cui⁹ etiã armatura ſtatim ſubiũgiꝶ. [Indut⁹ eſt veſtimẽtis vltõis et optus eſt
q̃ſi pallio zeli.] Zel⁹ amor. zel⁹ indignatio. et ſub vtroq̃ꝫ ſenſu dñs zelo dilectõis ze
labat aĩas ſeductas et ſibi ablatas a diabolo. Zelo q̃ꝫ indignatõis zelabat ⁊ indi
gnabaꝶ ꝯtra diabolũ. ꝙ hominẽ dei creaturã frauduleñter ſeduxerat. et rẽ alienã d̃
tinebat iniuſte. Vtroq̃ꝫ igiꝶ modo zelo ſucceſus dñs. carnis accepit palliũ. q̃ rõne
ꝑdicta diciꝶ palliũ zeli. Alia etiã ratõe diciꝶ caro eius [palliũ zeli] quia ſicut vir ze
lotes ſub alieno pallio explorat fidem vel adulteria vxoris. ſic ſcꝫ chriſt⁹ fidem vel
adulteria animaꝝ. Et etiã ad hoc velat ſe ĩ ſacramẽto ſpeciebꝫ panis et vini [Op/
tus eſt] autẽ hoc [pallio] vt ſerpentis aſtutiã per prudentiã ſuparet. quia incarna
tionẽ ſuã prudenter occultauit diabolo. et ꝑ hoc prudentia ei⁹ ꝑcuſſit ſupbũ. Iob
xxvi. [Indutus eſt veſtimẽtis vltõis] quia carnẽ et aĩam ad hoc ſumpſit vt ſe de
diabolo vindicaret. Vnde ſequiꝶ in textu Iſaie. Quaſi ad vindictã. quaſi ad retri
buẽ õem indignatõis hoſtibꝫ ſuis. et viciſſitudinẽ inimicis ſuis.] Armauit enim ſe
dñs ſicut [ad vindictã] faciendã. et vindictã accepit in hunc modũ. Retribuit enĩꝫ

indignatōez ꝑ indignatōe. et vicē reddidit ꝑ vice. Nam ſicut diabolus indignatꝰ
ꝙ homo locū haberet a quo ceciderat. duxit ipſum in ꝑditionē. ſic dñs indignatꝰ
ꝙ homo locū haberet ad quē ceciderat diabolus. ipm a perditiōe reduxit ad ſalu/
tē. Vicē quoqꝫ ꝑ vice reddidit. quia depdatus eſt diabolū. hominē de poteſtate eiꝰ
eripiēdo. ſicut diabolus ipm fuerat depdatus. Unde Iſa. xxxiij. Ve q̄ predarꝫ. nō
ne ⁊ ipe p̄daberis ⁊c̄. Hic igiẗ chriſtus in virgine glioſa velut in caſtello taberna/
culum ſuū poſuit cōtra diabolū pugnaturꝰ. cum et eius ſubſtātia carnē glorioſam
aſſumpſit. i qua diabolū expugnauit. Et bene diciẗ caſtrū [quoddā caſtellū. q̄ddā]
.i. ſingulare. q̄a ſingulariter mater et virgo eſt. Unde caniẗ ei. virgo ſingularꝫ [Ca
ſtellum] ꝓpter vniuerſaꝝ munitionē virtutū. Dicunt autē q̄dam ꝙ caſtellū dictū
eſt magdalū. a quo magdalena. qđ bene cōpetit. q̄niā magdalū interp̄taẗ turris. et
Anſelmꝰ, ſignificat humilitatē. Beatus anſelmꝰ cātuarienſis in huiꝰ euāgelij explanatione.
[Caſtellū] diciẗ quelibet turris et murꝰ in circuitu eius. q̄ duo ſeſe inuicē defēdūt.
ita vt hoſtes per murū ab arce et a muro ꝑ arcem arceanẗ. Tale [caſtellū] beata vir
go. quā virginitas corpis et mentis quaſi murꝰ ita vallauit vndiqꝫ vt nullꝰ vnq̄ꝫ
eſſet libidini acceſſus. nec ſenſus eiꝰ aliqua corrumpereẗ illecebra. Et quia virgini
tatē. cū libido nō poſſit. ſolet impugnare ſupbia. fuit in eadē virgine turris hūilita
tis que a muro virginitatis omnē repellebat ſupbiam. Et quia humilitatē. cū ſu/
perbia nō poſſit. ſolet impugnare libido. murus virginitatis a turre hūilitatꝫ om/
nem repellebat libidinē. Itaqꝫ hec duo. murus videlicꝫ virginitatis. et turrꝫ hūi
litatis ab alterutro muniunẗ. vt nunq̄ꝫ in humili virgine fuerit aut ſupba virgini
tas. aut hūilitas inq̄nata. ſed ſemꝑ in ea ꝑmāſerit et humilis virginitas. et virgi/
nea humilitas.

In hoc ergo [caſtellū intrauit ieſus] .i. ſaluator in ſua incarnatōne. Et bene cū hoc
narratur. apponiẗ hoc nomen ieſus. quod interp̄taẗ ſaluator. vel ſalus. vel ſaluta/
ris. i. medicus. aut ſalutare. i. medicina. Quia ad hoc venit in ſanctā virginē in ſua
incarnatōe. vt populū ſuū ſaluaret a peccatis eorū. ſicut diciẗ Matth. i. Et eſſet ſa
lus populi. ſicut dicit. Salus populi ego ſum ⁊c̄. Et quaſi medicꝰ ſanaret mun/
dum languidum. in quo a planta pedis vſqꝫ ad verticem non erat ſanitas. Iſa. i.
Et de ſingulis mēbris ſuis veluti ex herbis medicinalibꝫ. cū diſtēperamēto liquo/
ris ſanguinis ſui. i mortariolo omnimode tribulatōis patiēter ꝑpeſſe. ſingula fa/
ceret emplaſtra ſingulis noſtris morbis. De modo intrādi inuenies libro. x. ti. xxx
viij. ꝙ maria diciẗ porta clauſa. Ezech. xliiij. Qui. ſ. modus ineffabilis eſt. Unde
ſic ibi legiẗ. Porta hec clauſa erit et nō aperieẗ. et vir nō trāſibit ꝑ eā. q̄niā dñs deꝰ
iſrael ingreſſus eſt ꝑ eam. eritqꝫ clauſa p̄ncipi. princeps ipe ſedebit in ea ⁊c̄. Ecce
ineffabilis intrādi modus.

Aliter. [Intrauit ieſus ⁊c̄.] ſed modū intrādi nemo explicat. qu ia ipm dicit ſe ſalo/
mon penitꝰ ignorare. Unde dicit Parabo. xxx. Tria ſunt mihi difficilia. et q̄rtuꝫ
penitus ignoro ⁊c̄. ⁊ de illo quarto dicit [Viam viri] .i. chriſti [in adoleſcētula ſua]
.i. in beata virgine que tunc erat vt crediẗ quaſi. xiiij. annorum. et tota erat [ſua].
Item de hac via dicit p̄s. [In mari via tua] o chriſte. [et ſemite tue in aq̄s multꝫ]
Sed ſubdit. [et veſtigia tua non cognoſceneẗ.] Mare [maria.] q̄ interp̄taẗ mare ama
rum. ad quā venit gabriel tanq̄ꝫ p̄curſor dñi ſui. adducens eū ad melius hoſpitiū
quod poſſet in mūdo inueniri. ⁊ honeſtiꝰ tanto p̄ncipi. et dñam hoſpitij prius pa/
cifice ſalutauit dicens. [Aue gratia plena.] et ſubiunxit [dominꝰ tecū] .ſ. hoſpita
bitur. Que de paruitate domꝰ ſue ſibi cōſcia reſpectu excellētie tāti hoſpitis. reſpō
dit. [Quomodo fiet iſtud ⁊c̄.] Sed tandē audiēs mltiplex beneficiū huiꝰ hoſpitꝫ
cōfortata reſpōdit. [Ecce ancilla dñi. fiat mihi ⁊c̄.] Quaſi diceret. Nolo eſſe vt do
mina. ſed volo ei miniſtrare vt ancilla. Quo cōceſſo rex glorie velut de ꝑpe ſubſe
quens camerariū ſuū. de altitudine ſue maieſtatis deſcendit in domū vteri virgi/
nalis. nō relinquēs quod erat. ſed aſſumpturꝰ quod nō habebat. ſ. carnem. Ideo
ſeq̄tur. [Et mulier quedā martha nomine excepit illum in domū ſuā.] Itē intra/

Augꝰ.

uit ieſus ꝛc̄. Sed quō intrauit: ſicut radius ſolaris feneſtrā vitreā . vt dicit augꝰ.
ſicut lux ſolis oculū ſanū quē nō excecat ſed magis illuminat. ſicut verbū aurem . ſi
cut vox locū cōcluſum. ſicut facies intrat ſpeculū. Seqtur. [Et mulier quedam
martha nomīe excepit illū in domū ſuam.] Et quodlibet verbū pondus habet ꝓ
priū. Maria [mulier] quia deū molliuit . nec ceſſat adhuc emollire. Et bene . cū
euāgeliſta tractat de incarnatōe dominica appellat mariā mulierē . qꝛ tunc domi
nus priꝰ durus emollitus ē ꝑ eam . Quere libꝛo. vi. ti. ix. ꝙ maria mlier. [Quedā]
. i. ſingularis. pare carēs et ſimili. qa nec primā ſimilē viſa eſt nec habere ſequentez.
[Martha noīe.] Martha ſm̄ Iſid. interptat irritans vel ꝓuocans. ſiro autē ſer
mone interptatur dominās. et ſignat mariā. que ſiriace interptat domina . q̄ cū fi/
lio ſuo dominat in celo ⁊ in terra. in mari et in omnibꝫ abyſſis. Interptat etiā pro/
uocans. quia merito hūilitatis et voto virginitatꝭ. ꝓuocauit. id ē . pꝛoꝛo. h̄ eſt. certe
vocauit ſpecie ſua et pulcritudine diuinos aſpectꝰ. quādo videlicꝫ altiſſimꝰ domi/
nus reſpexit humilitatē ancille ſue. Vn̄ dicit ei Iſa. lxij. Cōplacuit dn̄o in te. Vel
ideo ꝓuocans. qa merito humilitatis ſue ꝓuocauit deum ad carnis aſſumptōnez.
quādo viſus eſt ei dixiſſe. Tu mihi ſola places. Prouocauit etiā angelos ad admi
ratōem. Unde dicebāt videntes eā aſcendentē Canti. viij. Que eſt iſta que aſcen/
dit de deſerto ꝛc̄. Prouocat etiā homīes ad imitatōem virginitatꝭ. humilitatꝭ. pau
ꝑtatis et ceteraꝝ virtutū. Interpꝛatur etiā irritans. Et eſt irritare idē quod eua/
cuare. ſuis enī oꝛōibus et meritis euacuat et euertit iram dei a creaturis ſuis . Eſt
etiā irritare idem qḋ ꝓuocare ad irā. ſub alia verbi ſignificātia. quia beneficijs que
nobis impēdit. demones ꝓuocat ad latratū et rictū. ſicut canes. Nam ipa ille fons
eſt qui ꝑ aqueductū fluebat in ciuitatē bethulie. i. eccleſiam et fidelē animā. quē ho
lofernes ꝑcepit incidi. Iudith. vij. Hoc meliꝰ inuēies ſup̄ libꝛo. ix. ti. xv. ꝙ maria
aq̄ductus. Merito ſiq̄dem haꝝ virtutū elegit eam deus et ꝑelegit. et in ea poſuit
tabernaculū ſuū. [Excepit illū] eo modo quo auris excipit verbū. vitrum vł aer ſo
lem. locus cōcluſus vocem . et oculus ſanus ſolis radiū et claritatē. [Excepit] in/
quam [illum] venientē de ſupnis [in domū ſuam] . i. in vterū virginalē. qui eſt illa
domus quā ſapientia edificauit ſibi. Parabo. ix. Et hoc. quādo femīa circūdedit
virum. Hiere. xxxi. Et quando maria girū celi ſola circuiuit. Eccli. xxiiij . Et no/
ta. ꝙ literaliter dicitur domus fuiſſe marthe. quia martha magis erat operoſa et
viciis vtilioꝛ et magis nota. [Et huic erat ſoroꝛ nomine maria. que etiam ſedēs
ſecus pedes domini audiebat verbū illius.] et audiendo verbum vite eterne. chri
ſtum recipiebat in coꝛde. quem martha receperat in domo. [Martha autē ſatage
bat] . i. omnem curā adhibebat. ipa dico [frequens] . i. aſſidua [circa miniſterium]
vt. ſ. miniſtraret et prepararet neceſſaria hoſpitibus ſuis. chꝛiſto. ſ. et ſocijs ſuis.
Aliter. [Martha autē ſatagebat circa frequens miniſteriū] . id ē . circa aſſiduum ⁊
conſuetū domus officiū. [Que ſtetit.] Attende ꝙ maria ſedere dicitur. martha ſta
re. Qui ſedet. a renibus et infra quieſcit . et ſupꝛa erigit et laboꝛat. quia ꝯtempla
tiuus a cura ſecularīū et vicijs ꝑ ſanctū quieſcit ocium. mente tamen laboꝛat quā
erigit ad contemplationē celeſtium. Qui ſtat totus ad pugnā erigitur et laboꝛem.
Martha ergo ſtat . quia vita actiua in laboꝛibus deſudat et certamine. Et ait [Do
mine. non eſt tibi cure ꝙ ſoroꝛ mea reliquit me ſolam miniſtrare? Dic ergo illi vt
me adiuuet.] De ſuperflua familia nos arguunt ſoroꝛes iſte. que nec ſeruum nec
ancillam habebant. ſed ſola martha ſeruiebat. Dominus quoqꝫ nec coquū nec ſer/
uientem alium ſecum adduxerat. In his figurat eos martha. qui non experti dul
cedinem contemplatōnis diuine. deo magis placere eſtimant officia fraterne dile/
ctionis . [Et reſpondens dixit illi dominus.] Dominus reſpōdet ꝓ maria. et qui
iudex fuerat interpellatus a martha. factus eſt aduocatus ꝓ maria. [Martha mar
tha] repetitio nominis indiciū eſt dilectōis. [Sollicita es. et turbaris erga pluri
ma.] Non enī eſt ſine turbatione ſollicitudo que verſat erga plurima. et qui cir/
ca plurima ſollicitus eſt. diuiſus ē. [Porro vnū] . ſ. deo iugit iherere [ē neceſſariū]

Irritare q̄d ſit

Differentia ꝯtemplatiuoꝝ ⁊ actiuoꝝ

Maria optimã partẽ elegit.] Ecce ſentẽtia iudicis. Nec repꝛehendit᷑ pars marthe. ſed laudat᷑ pars marie. Et quare pars marie optima dicat᷑. declarat᷑ cũ ſubdit᷑.[que nõ auferet᷑ ab ea.] Hic eni incipit ↄtẽplatiua et ꝑficietur in celeſti patria. Qui eni nunc contẽplatiua ſpeculat᷑ ꝑ fidẽ. tũc videbit ꝑ ſpẽm. opa eni actiue neceſſaria nõ erũt in patria. Actiua ḡ quã elegit martha. i futuro auferet᷑ ab ea qñ actiue ceſſabũt opa. ſed ↄtẽplatiua nũq̃ʒ auferet᷑ a maria.

Quare hↄ euãgeliũ i aſſũptõe legit᷑

Intrauit ieſus in quoddã caſtellũ.] Quoniã btã virgo ꝑfecta fuit in actiua et ↄtẽplatiua. q̃ ſignant᷑ ꝑ has duas ſorores. ideo hoc euãgeliũ legit᷑ in ſua aſſumptõe qñ filius dei recepit eã i caſtro ſuo. de quo dicit ei ps. Altiſſimũ poſuiſti refugiũ tuum. nõ accedet ad te malũ ⁊c. q̃ eũ in incarnatõe recepat vt dictũ eſt i caſtello ſuo. Alia rõ. Qm̃ in hoc euãgelio beata ꝟgo multipliciter et a mltis ↄmẽdat᷑. et ois laus in fine canit᷑. ideo in fine ei⁹ hoc euãgeliũ legit᷑. qñ gl'ia ipius ꝑfecte eſt ↄſũmata. Alia rõ. Quoniã maria ꝟiſſime optimã ptẽ elegit. ſ. de ſtatu virginũ puritatẽ relinq̃ns ſterilitatẽ. de ſtatu ſponſaꝝ fecũditatẽ relinq̃ns corruptõem. gr̃a hui⁹ clauſule maria optimã partẽ elegit que nõ auferet᷑ ab ea.] legit᷑ de ea hoc euãgeliũ. Expoſitõez inuenies li. i. ca. vi. bñdicta tu in. ante mediũ capituli.

Eccl'ia vl' religio caſtellũ

i

Item caſtrũ dñi. eccl'ia vel religio. q̃ debet eſſe locus munit⁹ Uñ. Eſto mihi in deũ ꝓtectorẽ ⁊ in locũ munitũ vt ſaluũ me facias. Cui⁹. ſ. munitio ꝓncipaliter cõſiſtit in. xiiij. que notant᷑ in his verſibꝫ.

Turris. kernelli. muri. vigiles. tuba. ſcuta.
Mons. aqua. foſſa. cibus. machina. ſaxa. viri.

Turris] humilitas. Uel duplex turris. doctrina et ꝓuidẽtia. De doctrina. Cantic. viiij. Ubera mea turr'ꝫ. De diſcretꝫ ꝓuiſoꝛibꝫ Cañ. vij. Naſuſ tu⁹ ſicͭ turrꝫ libani ⁊c.

Kernelli vl' dẽtales. autoꝛitates ſcꝑture Cañ. viij. Si mur⁹ ẽ. edificem⁹ ſupeũ ꝓpugnacula argẽtea. i. de ſacro eloq̃o. Cañ. iiij. Turrꝫ dauid edificata ẽ cũ ꝓpugnacul'

Muri] aſſigna de muris ſicut habuiſti ſuꝑ de ciuitate. li. eo. ti. i.

Uigiles] Prelati. Heb. vlti. Obedite ꝓpoſitis vr̃is ⁊c. ipi eni ꝑuigilant ⁊c.

Tuba] ꝓdicatõ ↄ hoſtes ſpirituales. Numeri. x. Fac tibi duas tubas argẽteas. duas ꝓpter ꝓmiſſionẽ et ↄminatõem. vide ibidẽ glo.

Scuta] orõnũ. q̃ opponẽda ſunt tel' hoſtiũ. i. tẽptatõibꝫ demonũ. Sap. xviij. Proferẽns ſeruitut'ꝫ ſue ſcutũ. orõnẽ. ⁊ ꝑ incenſũ depcatõem allegãs. reſtitit ire ⁊c.

Munitiones ſpũalis caſtri

Mons] chriſt⁹. ſuꝑ quẽ fundata fuit. vel eminẽtia et arduitas vite.

Aqua] lacrimaꝝ. Quibus plantule ꝟtutũ ſepe rigent᷑. ſ. duplex irriguũ. Uel [aq̃] ſapiẽtie ſalutaris. ſed mõ magis q̃rit᷑ ſapiẽtia ſecl'aris. ſ. vendẽdi et emẽdi. ne dicam vſurãdi. vt in venditõe lanaꝝ. et hmõi.

Foſſa] i. duplex foſſatum. ſ. confeſſio et paupertas. Confeſſio detegit et eijcit terrenitatem peccati. pauptas diſtribuit et eijcit tpalia. iiij. Regũ. iij. Facite iuxta alueum torrẽtis foſſas et foſſas. [Torrẽs]gratia [alueus] hũilitas cordis

Cibus multiplex. Lectio. Meditatio. Deuotio. Cõtẽplatio. quibꝫ velut cibis anĩa paſcit᷑. Prouer. xxiij. Multi cibi in noualibꝫ patrũ.

Machina multiplex. Jeiunij cõtra carnẽ. Obediẽtie ↄtra ꝓpriã volũtatẽ et ꝓpꝛium ſenſum. Orõis ↄtra ſuꝑbiã et garrulitatẽ. Unde. i. Macha. vi. Fecerũt machinas contra machinas regis. i. diaboli.

Saxa] auctoꝛitates proijciende contra inſultus viciorũ. demonũ et temptationũ. exemplo domini. Matthei. iiij. Jſaie. xxxiij. Munimenta ſaxorum ſublimitas eius. Uel [ſaxa]multiplex vite duricia. qua caro lapidat᷑. lecti duricia. veſtis aſpiras. cibi ariditas. ſuſceptio diſciplinaꝝ. ꝓlixitas vigiliaꝝ. et hmõi.

Uiri] i. viriliter operantes ⁊ ſtrenue. nõ femine. i. molleſ. ij. Thimo. ij. Laboꝛa ſicut bonus miles chꝛiſti. Jtẽ. Uiriliter agire.

De hoc caſtro vel de hac munitione. poteſt iſtud exponi quod dicit Balaam Numeri. xxiiij. loquens ad cineum. [Robuſtũ quidem eſt habitaculum tuum. ſed ſi in petra]id eſt. in chꝛiſto poſueris nidum tuum] id eſt. fidem vel cor tuum. ſed q2 non ponunt multi [aſſur]. id ẽ ſuꝑbia[capiet te.] Unde Eccleſiaſtici. xxi. Domus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q̃ nimis locuples ẽ annullabiꝛ ſupbia. Cyneus interp̃taꝛ lugens vel poſſidẽs. ⁊ ſi
gnificat religioſos. qui venerãt ad lugẽdũ ſua et alioꝝ pctã. p quo date ſunt eis ele
moſine terre et nemora. ſed facti diuites ĩ multis poſſeſſioib⁹ ceſſant lugere. ⁊ cayn
.i. poſſeſſio in ipis interficit abel. i. luctũ. [Sed ſanguis abel] . i. illoꝝ q̃ꝛ pctã de
Bern. bebant diluere[clamat ad deũ de terra] Btũs bern. Venient. veniẽt ante tribunal
iudicis. audiet pupilloꝝ accuſatio grauis. allegatio dura. q̃ꝛ vixere ſtipẽdijs. nec
diluere peccata. Iſtud dixit de clericis ſeculariby. ſed modo bene ꝯuenit m̃ltis reli
Grego. gioſis et etiã q̃buſdam p̃dicatoriby. de quiby Grego. Forte ideo ꝯtẽptũ tpaliũ p̃di
cant vt ea ſoli habeãt. Nã pauptatẽ p̃dicãt vt medicamẽtũ. ſꝫ eã fugiũt vt venenũ.

Maria villa Titulus iij.

VIlla] deſignata p capharnaũ. quod interp̃taꝛ villa ꝯſolatõis. Nã ſicut deꝰ
et pater dñi noſtri ieſu chriſti. eſt pater miſericordiaꝝ ⁊ deꝰ totiꝰ ꝯſolatõis. ſic
⁊ ipa. nõ tñ ſicutiſſime eſt mater miſericordiaꝝ et totiꝰ ꝯſolatõis q̃ ꝯſolatur
nos in omĩ tribulatõe nr̃a ⁊c. ij. Choꝝ. i. Interp̃taꝛ etiã capharnaũ. villa pulcritu
dinis vł villa pinguedis. Expone quõ hec villa. ſ. maria. ſita ẽ in mõte ꝟtutũ. qꝛ
ꝟtutes eiꝰ excellũt virtutes oĩm ſctõꝝ. Vñ dicit Ecci. xxiiij. [Ego in altiſſimis] ſ.
ꝟtutib⁹[habitaui] Virtutes enĩ alioꝝ alte ſunt. ſꝫ ꝟtutes eiꝰ altiſſime. Et habet
hᶜ villa tria i ſe. q̃ hñt ville ſite ĩ mõtib⁹. ſ. q̃ ẽ mõdiſſima. clariſſima ⁊ ſaniſſima. vt ſu
p̃ ti. i. dictũ ẽ de ciuitate. Et fere q̃cq̃d dictũ eſt de ciuitate p̃t huic ville ꝯpetẽter at
tribui. In hac aũt villa habuit dñs q̃ſi duplicẽ villicũ. ſ. ioſeph et ieſum. ſed vterq̃
iniuſte diffamatꝰ eſt q̃ſi de diſſipatõe bonoꝝ huiꝰ ville. Ioſeph vnꝰ villicꝰ cui de
ſpõſata eſt vt cuſtodiret eã. qd̃ ⁊ legitime fecit. Nec debꝫ queq̃ꝫ mouere illd̃ Mat.
.i. Accepit ioſeph mariã ꝯiugẽ. et nõ cognoſcebat eã donec pepit filiũ ſuũ primo
Hiero. genitũ. Et dicit Hiero. q̃ iſtud[donec]teneꝛ excluſiue. ſicut illd̃. i. Regũ. i. Nõ po
terit hely videre lucernã donec extingueretur. certe nec poſtea videbat. Diffamatꝰ eſt
g̃ hic villicus a iudeo dicẽte. q̃ cognouerat eam. ſed erubeſcat iudeus infelix q̃ di
cit chriſtũ ex ioſeph ſemĩe eſſe natũ. Alius villicus. ieſus filiꝰ eius. qui optime cuſto
diuit eam ſicut filiꝰ matrẽ cariſſimã. Vñ dicit Iſa. xxvij. [Nocte aduerſitatis ne
frangatur[et die] pſpitatis ne vratur[ſeruo eã] dicens ei [per diẽ ſol] pſpitatis[non
vret te. neq̃ꝫ luna] i. aduerſitas[p noctem.] Solent enĩ ville de nocte frãgi ab ho
ſtibꝰ ad depdationẽ. et de die exuri ad deſtructõnem. qd̃ peius ẽ. Nũc diffamauit
Anſelmꝰ hereticꝰ dicẽs q̃ naſcẽdo corrupat eã. Cõtra qd̃ dicit Anſelmꝰ. Ieſus nãq̃ꝫ ſaluat
nõ violat. diſiũcta ſolidat. nõ cõfringit ſolida. ſanctũ nomen eiꝰ ita et opꝰ eiꝰ. Que
re ſup̃ ti. ij. de caſtello. Fuerũt ergo bona huiꝰ ville. ꝯceptus virginis ſaluo pudo
re. et partus ſine dolore. hoc eſt ſine naturaliũ leſiõe.

Maria turris Titulus iiij.

Iſidorꝰ TUrris] Turris ſcḋm Iſiđ. dicitur q̃ſi teres. i. rotunda cũ pceritate. Nam q̃uiſ A
quãdoq̃ꝫ quadrata ſit. pcul tamen videntib⁹ rotunda exiſtimatur. qꝛ vniuſcu
iuſq̃ꝫ anguli ſimulacrũ. p longũ aeris ſpaciũ euaneſcit atq̃ꝫ conſumitur et rotũ
dũ videtur. Canti. iiij. dicit ſpõſus eccłie. Sicut turris dauid collũ tuũ. q̃ edifica
ta ẽ cũ ppugnaculꝪ. mille clipei pendẽt et ea. oĩs armatura fortiũ. Collũ eccłie brã
ꝟgo m̃ltis rõib⁹. quere li. ij. pti. ij. c. xi. Li. v. ti. viij. de pulcritudĩe eiꝰ vbi agitur de
collo. Ubi nos habemꝰ[collũ tuũ]dicit alia lr̃a[ceruix tua] Ceruix enĩ. i. eminen
tia ſublimitatꝭ marie. [eſt ſicut turrꝭ dauid] quã. ſ. turrim verꝰ [dauid] i. chriſtꝰ in
hieruſalẽ. i. ĩ eccłia ſua edificauit et erexit. vt eſſet pctõrib⁹ refugiũ et munimen.

Maria turris ppter

Altiſſimũ] i. pfudiſſimũ [fũdamẽtũ] qd̃ turri neceſſariũ ẽ. Fũdamẽtũ hꝰ turrꝭ. pfũdiſ
ſima hũilitas. q̃ſi d̃ lapidib⁹ rudib⁹ ⁊ ĩpolitꝭ. qꝛ hũilitas latet ĩ pfũdo cordis. ſicꝰ fũ
damẽtũ latet ĩ t̃ra. nec q̃rit apparẽtiã vł ornatũ mũdanũ. qd̃ ſignificatur ĩ h̃ q̃ lapides fun
damẽti nec dolati ſũt nᶜ politi. ſꝫ m̃lto cemẽto vł bitumĩe ꝯpacti. q̃ caritas ꝟgĩs fi
guratur. Uel fides que fundamentũ et principiũ eſt totius ſpiritualis boni. ſicut
fundamentũ principium edificij. Uel rupes natiua et firma. chriſtus. ſ. qui eſt fir
ma petra Matth. vij. Quere ſupra eodem titulo. i. de ciuitate. Uel eminentiſſime

et ꝑcipue virtutes velut lapides pgrandes. qui idonei ſunt fundamento.
Altitudinē et eminentiā]v triuſcꝫ vite. ſ. actiue et ꝯtēplatiue. Uel ꝑpter ꝯtemplatō/ B
nē celeſtiū. Uel etiā ꝑpter eminentiā ſciētie de eternis. Uel quia in celo mēte ꝯuer
ſabat᷑ cū angel᷑ dicens cū ap̄lo ad Phil᷑. iij. Mea conuerſatio in cel᷑ eſt. Celos eniꝫ
attingebat ſtans in terra. Sap. xviij. Uel turris]. ꝑpter excellentiā ſue hūilitatis.
In his enī omnibꝫ et ml᷑tis alijs ſupeminebat hec turris toti caſtro eccl᷑ie.
Rectitudinē et erectōem ſeu directōem]. intentōis. Iuxta illō ps. orātis. Dirige do/
mine de⁹ me⁹ in cōſpectu tuo viā meā. Itē. dirige me dn̄e in v̄itate tua. ⁊ doce me
⁊c̄. Rectus eſt enī corā deo. cui⁹ intentio ad deū ꝑpter deū dirigit᷑. Uel etiā ꝑpter
rectitudinē iuſticie. Quia nūꝗ̄ ad ſiniſtrā ꝑ aduerſa. Nunꝗ̄ ad dexterā declinauit
ꝑ ꝓſpa. Nunꝗ̄ retro ſe reflexit ad mūdana. Nunꝗ̄ ante aliq̄ temptatiōis inſtātia.
Uel recta]ꝑ pauptatē. quia nud⁹ egredit᷑ homo ď vtero mr̄is ſue. et nud⁹ reuertit᷑
illuc. Ergo ſi mediū pauptatꝭ ſit. rectitudo erit. Perpēdiculū igit᷑ ad qd̄ erigi ⁊ di
rigi debet turris. pauptas eſt.
Fortitudinē]. Nam ipa ē mulier fortꝭ cui tota innitit᷑ eccl᷑ia militans. cui⁹ fortitudo
maxime apparuit ſepulto dn̄o. qn̄ defecit oīs ſanct⁹. vel titubauit in fide. Un̄ chri/
ſt⁹ dicit patri. Elōgaſti a me amicū ⁊ ꝓximū. Et tūc ipa ꝑ fortitudinē fidei ſpei et
caritatis totā ſuſtētauit eccl᷑iam. Ipa eſt etiā que ſuis orōibꝫ dat laſſo virtutē. et
his q̄ fortes ſunt fortitudinē et robur multiplicat. Iſa. xl. Sicut turris munit et
roborat exiſtentes in ea.
Quadraturā q̄ttuor cardinaliū]vt ſup̄ dictū eſt eodē li. ti. i. ll. de ciuitate in q̄dro po C
ſita Apo. xxi. Uel q̄dratura. fides integra. ſpes firma. caritas feruens. bona opatio
Maria turris ꝑpter ꝑſeuerans. et hec latera eq̄lia. Quia q̄ntū credit q̄s. tantū ſperat. q̄ntū ſperat. tātuꝫ
diligit. quantū diligit. tātū opatur. ſicut dicit ibi glo.
Uel rotunditatē]quia q̄dam turres ſolēt edificari in quadro. quedā aūt in rotundo.
Myſteriū rotūditatis q̄re li. vij. ti. i. F. de celo. vbi celū rotūdū deſcribit᷑.
Preſidiū et defenſiōem]habitantiū ī caſtro vel in ciuitate eccl᷑ie. q̄ ī cūctꝭ neceſſitati
bus et anguſtijs ſuis neceſſe habēt ꝑ orōem refugere ad hāc turrim. qꝛ turris for/
Bern̄. tiſſima nomē eius. ſicut dicit btūs Bern̄. Dicat ergo q̄ a carne. mūdo. diabolo q̄li
terciꝗ̄ tēptat᷑. Eſto mihi dn̄a turris fortitudinis a facie inimici.
Iſidor⁹ Farū qd eſt Portus oſtēſionē] Dicit enī Iſid. ꝙ farū eſt turris maxima. quā greci ⁊ latini ī cō D
mune ex ipi⁹ rei vſu faꝝ appellauerūt. eo ꝙ flāmaꝝ indicio longe videat᷑ a nauigā/
tibꝫ ad ꝓuidendos portū introit⁹. et ꝑcauenda ꝑicula ſcopulorū. ne decepti tene/
bris male applicēt. Et dicit᷑ faꝝ a fos quod ē lux vl᷑ ignis. et oros qd̄ eſt viſio. Ta
lē turrim ptolomeus iuxta alexandriā. dccc. talentis cōſtruxiſſe dicit᷑. Tali turre cō
grue ſignat᷑ maria illumīatrix. qꝛ ꝑ eam popul⁹ q̄ ambulabat ī tenebris ꝑ mare mū
di. vidit lucē magnā. i. chriſtū. Ipa etiā luminoſitate exēploꝝ ſuorū mōſtrat nobis
viam rectā et portū ſalutis eterne. Cōſeruat etiā ſeruos ſuos a ſcopul᷑ peccatoꝝ ſi
ꝓuiderint dn̄am in ꝯſpectu ſuo ſp. Un̄ Eccl. vi. Qui intuet᷑ illā ꝑmanebit ꝯfidēs.
Speculationē.] Quia ꝑ ſpeculatores ſolent de turribꝫ aduentantiū hoſtiū inſidie
ꝓuideri. et viſis hoſtibꝫ ſolēt clamare ſpeculatoreſ. ad arma. ad arma. Iſa. lij. [Uox
ſpeculatorū tuorū]. i. ſpeculatores tui vociferātes [leuauerūt vocem.] Propter h̄
dicit᷑ Cantico. vij. [Naſus tuus]. i. beata virgo [ſicut turris libani que reſpicit ꝯ
damaſcum] Damaſcus ſanguinē bibens. ſignificat diabolū. contra cuius inſidiaſ
opponit᷑ naſus. i. diſcretio beate virginis. que ꝑſentit et quaſi odorat᷑ maliciā diabo
li. et ipſius inſidias a longe ꝓuidet quaſi de ſpecula. et ꝑ nobis miſericorditer et po
tenter ſe ei opponit. Iſtud melius inuenies libro. ij. partic᷑la. ij. ca. v. Et libro. v. ti
tulo. ix. vbi agit᷑ de naſo.
Cocleatā aſcēſiōeꝫ] Sunt enī coclee alte ⁊ rotūde turrellule. ab aliq̄ angulo magne E
turrꝭ. dicte coclee q̄ſi ciclee. eo ꝙ in eis tanꝗ̄ ꝑ circulū orbēꝗ̄ ꝯſcēdat᷑. Quere ď co
clea tēpli ſalomōis. poſt titulū vbi maria dr̄ ſcala iacob. li. x. ti. xl. et. xli.
Circuitōem foſſati]vacui. cōcaui hiantis. lati ꝓfundi. petrati. vl᷑ ī rupe exciſi. Circui
tus defenſiōeꝫ. Uacuitas pauptatē. Cōcauitas ſuperius hiās. ꝯſiderij capacitatē.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Latitudo caritatē. Profunditas ſanctā timoratōem. Quod petratū eſt patiētie
firmitate/ que nō timet minitores diaboli. Exciſio in rupe.i. ī corde firmo/ deſigt
ꝓprī̄ ſenſus et ꝓprie volūtatis depauperationem.
Aſſumpti ꝓpoſiti de virginitate ſeruāda firmitatē] nunq̄ʒ vacillantē. ſicut firma tur
ris vacillare nō poteſt.
Filij dei q̄ eſt ver⁹ dauid inhabitatōem] Unde.ij. Regū.v. Habitauit dauid in ar
ce ſion. ⁊ vocauit eam ciuitatem dauid. Ad lr̄am. Arces/ ſunt partes vrbis excel
ſe atq̄ʒ munite. quecūq̄ʒ eni loca vrbium tutiſſima ſunt/ dicūt arces ab arcendo .i.a
repellendo hoſtes.
Sequit̄. [Que edificata ē cū ꝓpugnacul̄.]de q̄bꝫ dicit ei dn̄s Iſa.liiij. [Ponā iaſpi
dem ꝓpugnacl̄a tua. Iaſpis] fides ꝓpter virorē. Uel intemerata ꝟgitas Uel ſcti
tas vite nunq̄ʒ marceſcēs. Iaſpis ſanat febrē luxurie. ſanat hydropiſim auaricie.
fugat fantaſmata gl̄ie mūdane/ q̄ nocte vident̄.i. in caligine p̄ſentis vite. F
Aliter. [Que edificata ē cū ꝓpugnacul̄] .i. vallata virtutibꝫ alijs. q꞉ ꝟtutes ſeſe ꝯcomi
tant̄. et vbi vna ibi oēs. Un̄ Aug⁹ ad hieronymū. Clariſſima tua diſputatōe ſatiſ
Aug⁹ ad hiero. nob innotuit/ nō placuiſſe nr̄is autoribꝫ. imo nec ipi veritati.i. chriſto/ q꞉ q̄ hꝫ vnū
peccatū habeat oīa. q̄uis de ꝟtutibꝫ ſ ſit ver̄. [Propugnacl̄a ſunt kernella ꝑ que
arcent̄ hoſtes a muro. et ꝓtegunt̄ pugnātes de muro. ⁊ abſcōdunt̄ a iacul̄ hoſtiū. ⁊
īter ipa kernella ſunt q̄dam interſticia que pandūt viā ad hoſtes ꝑcutiēdos. Pro
pugnacl̄a iſta ſunt ꝟtutes et gr̄e. dignitates et p̄rogatiue. intentōnū puritas/ ⁊ ope
rū ſanctitas. virt⁹ orationū/ et merita operꝫ. ꝑ que beata virgo penitētes ꝓtegit. ma
xime ſi pugnare voluerint ꝓ regno celorꝫ. ꝑ q̄ debellat hoſtes vl̄ inimicos.
Sequit̄. [Mille clipei pendēt ex ea.] In millenario clipeorꝫ/ ꝑfectio ꝓtectōis ſignat̄.
Dn̄s pariſiēſis [pendent] inq̄m quaſi de eminētia vite ei⁹/ exemplo. auxilio. et documēto. Quia ex
empla virginis q̄ nobis inſinuant̄ ꝑ ſcripturā. ⁊ adiutoria q̄ ſuis exhibet venera
toribꝫ: et ad ſe ꝯfugientibꝫ. ſicut patet in theophilo. et documēta ꝟborꝫ ipſius/ nos
incitant et inſtruūt ad pugnandū.
Oīs armatura fortiū] Iſtud expoſitiuū ē ei⁹ qđ dicit̄ [Mille clipei.] Uel dicit̄ [Oīſ G
armatura for.] innuens duplicē armaturā. ſ. ꝓtectōis ⁊ impugnatōis. Lorica. ga
lea. ocree. ⁊ clipe⁹ ſunt armatura ꝓtectōis. Clipei ſunt ꝟtutes q̄ repellūt iacula di
aboli. vt eſt prudētia cōtra inſidias diaboli. Tpantia cōtra ignita iacula carnalis
ꝯcupiſcētie. et hmōi. Itē ſermo dei clipeus ignitus ē. Prouer.xxx. Itē fides clipe
us. Unde ad Ephe.v. In oībꝫ ſumētes ſcutū fidei ⁊c̄. Armatura impugnatōnis
lancea. gladi⁹. iaculū. claua. et hmōi. ſ. opa virtuoſa iuſticie. miſericordie. pietatꝭ. orō
nis. que fortes defendūt et diabolū ꝯfundūt. Clamandū eſt igit̄ iugiter ad mariā.
Eſto mihi o dn̄a turris fortitudinis a facie inimici. Itē. expugna īpugnātes me.
Apphēde arma et ſcutū et exurge ī adiutoriū mihi. Quere infra codē ti.vij. P.
Hec ē turris gregꝭ nebuloſa] Michee.iiij. Et dr̄ [turrꝭ gregꝭ] q꞉ defēdit hūiles/ pau H
pes et amatores pacꝭ ⁊ ꝯcordie. et ꝑ amore ſuo et filij ſui/ large dātes lanā ſuorꝫ tē
paliū. et ceteras ꝓꝑetates ouiū [Nebuloſa] ꝓpter ſuā altitudinē. ſ. ꝯtēplatōis q̄ nu
bes trāſcēdit. Uel q̄a ī mūdo afflicta et deſpecta. Un̄ Iob.xxvi. Qui tenet vul
tū ſolij ſui et expādit ſuꝑ illū nebulā ſuā. Quere expoſitōeʒ.li.x.ti.iij. de ſolio. circa
mediū capituli. Huic turri dr̄ Michee.iiij. Et tu turrꝭ gregꝭ nebuloſa filia ſion.
Uſq̄ʒ ad te veniet p̄tās p̄ma regnū filie hierl̄m.i. chriſt⁹. q̄ ē rex eccleſie. expone.
Hec ē turrꝭ fortitudis] qđ apparuit in filij paſſiōe. vbi ī nullo exceſſit/ licꝫ mēte ꝯpaſ
ſa filio. oſtendēs mentē ſuā turrim fortitudis. q꞉ ſciebat mortē filij oīb⁹ ꝓfuturam.
Et hec eius fortitudo ex fide/ q̄ montes trāſfert. et dilectōe/ que eſt fortꝭ vt mors.
Cantico.viij. indubitāter ꝓcedebat.
Hec ē turris thebes] Iudic̄.ix. de q̄ [mulier] .i. ecclia [emiſſo lapide] .i. chriſto [ꝯfre
git cerebrꝫ abymelech] .i. diaboli [capiti ei⁹ mole fragmentū illidens]
Hec eſt turris eburnea] de qua dicit ſpōſus Cañ.vij. loq̄ns ad eccliam [Collū tuū I
ſicut turrꝭ eburnea. Turris] ꝓpter ſpecialē conuerſatōis ei⁹ eminentiā [Eburnea]
ꝓpter virtutem caſtitatis. Et quia elephas cuius oſſa ſunt ebur/ naturales habet

inimicicias ad dracone͂. Sic et ipa pugnā habet cū hoſte noſtro diabolo ꝑpetuā: vt nobis ꝑſtet defenſionis auxiliū.

Hec eſt turris libani. Cañ. vij. quaſi in libano monte ſita: q̄ interꝑtat̄ cādor. vt ꝑ h̄ oſtendat̄ ꝙ cādore ꝟginitatꝫ tāq̄ʒ pede: valeat cōterere caput ſerpētis qḋ ē ꝯcupiſcētia. Ideo dicit̄ hec turris reſpicere ꝯtra damaſcū. Quere li. ij. pti. ij. c. v. Et li. v. ti. ix. vbi agitur de naſo.

Hec etiā turris. eſt nōis eius deuota inuocatio. Hoc inuenies plene expoſitū. lib. i. ca. ij. A. O.

Hec eſt turris ananeel. qḋ interꝑtat̄ gratificatio regia. hoc eſt gr̄a virginitatꝫ. que regi grata eſt. Vñ. concupiſcet rex decore͂ tuū. i. virginitatem tuā.

Hec eſt turris quā edificauit dñs in medio vinee ſue. Iſa. v. ad tuitōem ꝛ defenſiōeꝫ toti⁹ eccl'ie catholice. ne diripiant̄ racemi ei⁹. i. fideles vl' fruct⁹ bonoꝝ operū. In hac etiā turre habitauit ver⁹ dauid. ꝛ iugiter inhabitat ad cuſtodiēdam eccl'iam.

Maria munitio Titulus v.

Munitio. ſignata. i. Macha. v. ꝑ munitōem dathemā: qḋ interꝑtat̄ doni ſufficiētiā accipiēs. Et ſignificat mariā: q̄ a diuia munificētia tantā recepit ſufficientiā gr̄e: ꝙ ſibi et toti h̄ mūdo copioſiſſime ſuffecit. Ad hanc munitōem refugiēdū in om̄i tribulatōe: ſicut iſrahelite ad illā munitōem refugerūt in tp̄e iude machabei. Iudas ꝯfeſſio vl' ꝯfitens ſiue laudās. machabe⁹ interꝑtat̄ ꝓtegens vel ꝓtectō vel ꝑcutiens aut ingenioſus.

Maria murus Titulus vi.

Murus. Glorioſa ꝟgo dicit ſeſe muꝝ. Cañ. viij. vbi dicit. Ego murus ꝛ vbera mea turris. Et notandū ꝙ mur⁹ dicit̄ actiue: qꝛ munit et tuet̄ interiora ciuitatis: ne ab hoſtib⁹ diripiant̄ poſſeſſiōes ciuiū. Et paſſiue: qꝛ munit̄ multiplicit ꝯtra machinas hoſtiū. Sñ ḡ maria. mur⁹. Quia munit ciuitatē dei. i. eccl'iam catholicā: ne bona interiora ei⁹. ſ. bona opa gr̄e et virtutes diripiant̄ a demōib⁹ et vicijs. Vel ne fideles eccl'ie ducant̄ a diabolo captiui in peccatū vel in infernū. aut ne ſpolient̄ armis et veſtimentis virtutū. A

Ipa etiā eſt murus munit⁹. a deo oī gr̄a ꝛ ꝟtute. Vñ ipſ. appellat̄ ciuitas munita.

Ipa eſt etiā mur⁹ inexpugnabil'. Quia nō p̄t ſuffodi. ꝑfodi. aut trāſcendi. Nō p̄t ſuffodi: qꝛ fundat⁹ eſt ſup̄ firmā petrā. i. xp̄m. nō ſup̄ harenā. nō in terrā ꝑ amore͂ terre noꝝ. Non p̄t ꝑfodi ꝓpter patiētie firmitatē. Nō p̄t trāſcēdi ꝓpter hūilitatis altitudinē celos attingentē. ꝛ ideo inexpugnabil'. Et ꝓpt h̄ orare debēt aſſidue fideles eccl'ie. Muro tuo inexpugnabili circūcinge nos dñe. Dicit ḡ maria. Ego mur⁹ ꝛ vbera mea turr̄. Et vocat ſe. muꝝ. ꝓpter ꝓpoſiti ſeruādē ꝟginitatis firmitatem. Et. vbera ſua. vocat. turrim. ꝓpter diuīe ꝓlis ſupeminentē fecunditatē. De hoc muro multa inuenies li. ij. pti. ij. ca. iiij. Et pti. iiij. c. ix. Et li. v. ti. xviij.

Hic eſt mur⁹ aquen⁹. ꝓpter abundantiā grāꝝ. de quo legit̄ Exo. xiiij. ꝙ filijs iſrl' trāſeuntib⁹ mare rubꝛū: aq̄ erant ꝑ muro a dextris ꝛ a ſiniſtris. Per has. aq̄s. ſignt̄ gr̄e quas habem⁹ ꝑ mariā. q̄ veros iſraelitas. i. veros chriſtianos: vidētes filiū et m̄rem: fide et dilectōe q̄ſi duplici oculo: muniūt cōtra egiptios. i. demones ꝛ pctā. ꝛ ipos egiptios interficiunt et ſubmergunt. B

Hic eſt mur⁹ igne⁹ in circuitu hierl'm. i. eccl'ie. Unde ipa videt̄ dicere cū filio illud Zacha. ij. Ero mur⁹ ignis in circuitu ei⁹. et in gl'ia ero in medio ei⁹. Et bene maria dicit̄ ignis: qꝛ illumiat cecos. Calefacit frigidos. Decoquit carneos. Purgat feculentos. Incinerat duros: qꝛ cinis mollis reſoluit̄ de dura materia. Denigrat cādidos. Deſiccat humidos. Reſtrīgit fluidos. Diſſoluit ſolidos. Paſcit̄ pinguedine. i. deuotōe. Conſeruat̄ ſub cinere. i. ſub humilitate. Alta facit defluere. Solida tabeſcere.

Nota ꝓꝓ etates ignis

Incipit tractatus de nauigijs

Maria nauis Titulus vij.

Nauis. Nauis ſm̄ quoſdam dicit̄ eo ꝙ gnauū rectore͂ req̄rat. i. ꝑitū ſapiēteꝫ et ſtrēnuū: qui cōtinere et gubernare nouerit eā inter caſus et marina ꝑicl'a. A

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Ideo dr ꝑabo.i. Intelligens gubernacula poſſidebit. Maria igitᷣ recte appellatur
[nauis] cuius gubnator ꝛ rector chriſtꝰ ſapiā pr̄is. Et ei ꝯuenit illđ ps. Dn̄s re/
git me ꝛc̄. De hac aūt naui dicitᷣ puer.in fi. [Facta eſt q̄ſi nauis inſtitoris delongē
portās panē ſuū.] Verſiculꝰ iſte ꝯtinetᷣ ſub lr̄a he.' quod interp̄tatᷣ eſſe.' vl' viuere. vl'
ſuſcipiēs.' aut ſuſceptio. qđ totū bene ꝯuenit huic naui. Maria ſiq̄dez ꝑ [panē] vi/
te quē de celo ſuſcepit et in vtero portauit.' habuit q̄ ad ſe eſſe veruz in vita p̄ſenti.
ꝛ modo habꝫ viuere ſempiternū. ꝛ ab illo ſuſcepta eſt in eternū in gl'iā.' quem de ce
leſtibꝫ veniētē ſuſcepit in hoſpitio gl'ioſo. Nos etiā ꝑ filiū eiꝰ q̄ dicit Exo.iij. [Ego
ſum q̄ ſum. et q̄ eſt miſit me ad vos.] habemꝰ verū eſſe q̄diu ſumꝰ in eo vt mēbruꝫ
ſanū in corꝑe. Et ab illo ſumꝰ habituri viuere ſempiternū. q2 ip̄e eſt vita. Jo.xiiij.
ſi p̄ſeuerauerimꝰ in ſeruitio eiꝰ. Augꝰ. Qui recedit ab eo q̄ dicit ego ſum.' nihil eſt.
Augꝰ Item Augꝰ. ſup iohem. Peccatū nihil eſt. et nihil fiūt hoīes cū peccāt. Boetius. B
Boetiꝰ Mali homīes nō ſunt. Propter h̄ Ezech.xxviij. dr p̄ncipi tiri. Nihili factꝰ es.' nō
eris imꝑpetuū. Omnes aūt tales ſocij ſunt illiꝰ q̄ nō eſt. Job.xviij. id ē. diaboli. q̄
dicitᷣ nō eſſe. q2 a vero eſſe receſſit ꝑ ſupbiā. Vox eni pctōris ignorātis peccata ſua
Auctas hec eſt. Ad nihilū redactꝰ ſum et neſciui. Itē auctas. Qui ab illo q̄ viuere eſt,' rece/
dit. neceſſe eſt ꝙ nō ſit.' q2 ad nihilū tendit. Hec etiā lr̄a he interp̄tatᷣ.' ip̄a vel iſta. eſ/
ſe vl' viuere. vl' ſuſcipiēs aut ſuſceptio. vt dictū eſt. Cōiūgamꝰ ḡ et dicamus. Ip̄a vl'
iſta demōſtratiue. ſ. notabil' p̄ſona. quā debēt oēs agnoſcere ꝛ amare. q̄a p̄ma ſuſce
pit de celo panē illū q̄ eſt eſſe ꝛ viuere. a q̄ ſuſcipimur. et quē ſuſcipimus ip̄a mediā
te. [facta ē q̄ſi nauiſ īſtitoꝛ.] ꝛc̄. Ip̄a eī ſuſcepit. i. deſurſū cepit filiū dī.' q̄ ſolꝰ vere ē ꝛ
viuit.' et a quo omne qđ eſt et viuit.' eſſe et viuere mutuatᷣ. Ip̄a etiā btā maria nr̄a ē
ſuſceptio. nam in mari mūdi ſubmerguntᷣ oēs illi quos nō ſuſcipit nauis iſta. ꝛ q̄s
nō ſubleuat a naufragio pctōꝝ. Unde Sap.xiiij. [Trāſeuntes mare] i. mūdū [ꝑ
ratem] i. mariā [liberati ſunt.] Ideo dn̄s dixiſſe videtᷣ huic naui illud Iſa.xliij.
Affer filios meos de longinq̄.' et filias meas ab extremis terre. ꝛ omnē q̄ inuocat
nomē meū. Ideo q̄ties videmus īſurgētes ſup nos fluctus huiꝰ maris.' clamare d̄
bemus ad mariā. Eripe me et libera me de aq̄s multis. ꝛ emitte ad me manū tuāz
de alto. Itē illđ. Dn̄a ſalua nos ꝑimus. Nā littus optatū nō capit ſine te fluctuās
in hoc mari. Dicitᷣ ḡ [Facta ē q̄ſi nauis] Maria ſiq̄dem ſe ꝯpat naui. Ecci.xxiiij.
vbi dicit. In fluctibꝫ maris ambulaui. Et viā iſtiꝰ nauis ī mari huiꝰ mūdi dic̄ ſe
ſalomon ignorare. Prouer.xxx.

Cōmendatᷣ aūt nauis iſta p̄ncipaliter a ſeptē C

Primo ab artifice.] Vn̄ dicitᷣ [Facta eſt] ſupple. a deo trinitate. Cuius eni artifex et
ꝯditor deꝰ. Ad Heb.xi. Ecci.ix. In manu artificis opa laudabuntᷣ. Ip̄e eni fecit
nos ꝛ nō ip̄i nos. Ip̄a eſt eni vas admirabile opus excelſi. Ecci.xliij. De q̄. ſ. ope/
re dicitᷣ in ps. A dn̄o factū eſt opus vl' vas iſtud.' ꝛ eſt mirabile in ocul' nr̄is. Item
de hoc ope dr Ecci.xlij. Gl'ia dn̄i plenū eſt opus eiꝰ. Vel artifex ſapiā dei. ſ. filius.
q̄a ſapiētia edificauit ſibi domū. Prouer.ix. Idem domus ꝛ nauis. Sapie.viij.
Quis hoꝝ q̄ ſunt magis q̄ꝫ illa eſt artifex. Vel [artifex] ſp̄ūſſanctūs. de q̄ dicitur
Sap.vij. Oīm eſt eni artifex.' virtutē oēm habens.' oīa p̄ſpiciēs. et q̄ capiat oēs
ſp̄ūs intelligibiles. Vel artifices beſeleel ꝛ olyab. vt ſup. li.x.ti.i.

Scđo ab oīm virtutū ꝯpage.] q̄a cū ſit ſpecialiſſimū opus dei.' ꝯpaginata ē virtu
tū omniū firmitate. Vn̄ ſequitᷣ. [Quaſi nauis] Ip̄a eni velut archa noe et velut
archa teſtamēti: ad p̄ceptum dei facta eſt de lignis ſethim.' que fortia ſunt et impu
tribilia. Quere li.x.ti.i. de archa. Propter hoc dicitᷣ Iſa.xl. Forte lignū et imputri
bile elegit ſibi artifex ſapiēs. ſ. chriſtus ſapiā patris. q̄ mariā edificauit ſibi domū
et nauem

Tercio a plenitudine omniū gratiarū et omniū bonoꝝ opeꝝ.] Unde ſequitᷣ. [Inſti D
Cōmēdatur iſta nauis a ſeptē toris.] q̄ videlicꝫ inſtitoꝛ omni inſtātia q̄ poteſt nauē ſuā mercibꝫ onerat p̄cioſis. ſi
cut aſſignabimꝰ infra T.
Quarto ab vtilitate.] Vn̄ ſeq̄tur [De lōge portās] i. de celo apportās [panē ſuum]
qui nō fuit de terra ſꝫ de celo. Joh.vi. reſpirās ad vitā celeſtē nō terrenā. Hoc ad/

I

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

impletū eſt ad lrām. qm̄ chriſtus q̄ viu⁹ panis eſt. in eius vtero q̄ſi nauigio virginali: de nazareth venit i bethleem domū panis. q̄ſi p tres dietas. ⌊ Facta eſt igitur quaſi nauis ⁊c.

Quinto a materia. Poteſt enī dici q facta eſt de lignis ſethim. ſicut archa noe ⁊ archa teſtamēti. Uel mēbra v̄ginis tā aīe ei⁹ q̄3 corpis pn̄t dici materia hui⁹ nauis. q̄ deſiccata fuerūt ab oī humore nociuo: calore ſpūſſancti q̄ ad corpuſ. Dolata etiā prudētia ſūmi artificſ. et q̄ſi cōplanata. vt eſſent ſine pōdere pctī mortalis. q2 ligna ſethim leuia ſunt. et ſine ſcrupulo venialis. Propter hoc dictū ē noe Gene. vi. Fac tibi archā de lignis leuigatis. Poſſunt ḡ dici ligna iſta. Cor humile. Spūs manſuetus. Mens tranq̄lla. Uerecunda frōs. Demiſſa ſupcilia. Oculi colūbini. Auditus obediēs. Diſcret⁹ olfatus. Os taciturnū. dētes abſcōſi. Labia ſine riſu. Lingua veridica. Guſtus moderat⁹ et abſtinēs. Uelata facies capitegio. Tact⁹ pmpt⁹ ad bona opa. Modeſt⁹ inceſſus. Lūbi accincti fortitudīe. Pedes phibiti ab omni via mala. Senſualitas ex toto ſubiecta ratōi. Nam in archa noe oīa anīalia pacifica fuerūt. quib9 motus ſenſualitatſ eius ꝯgrue figurāſ. Membra etiā ſpūalia beate virginis. i. v̄tutū oīm ꝯgeries. q̄ſi materia fuerūt hui⁹ nauis. Nā ipa ē ferculū veri ſalomōis. qd ꝯpoſitū eſt de lignis libani. Can̄. iij. id ē. de v̄tutib9 puris.

Sexto a fine. ⌊ Finis q̄ ſm̄ phm̄ p̄mus in rōe. ad mentē ptinet architecti. vt. ſ. p hāc nauē angeloꝝ panis deferreſ ad hoīes. vt ipm guſtādo fierēt angeli. q2 p mariam panē angelorū manducauit hō. et p ipam celi cibaria miſit hoīb9 in abūdātia de⁹ pater. Cōgrue igiſ ꝯpaſ naui. q2 ſuos amatores deducit in portū volūtatis eoꝝ. E

Septimo a forma. ⌊ que ꝯſiſtit i multis. In naui lrāli ſunt quaſi quattuor ptes p̄ncipales. que notanſ his verſibus.

Uerſus — Prora prior nauis pars eſt. pars vltima puppis.
Dic latus eſſe ratem. ventrem dic eſſe carinam.

Et pn̄t hec q̄ttuor pteſ adaptari q̄ttuor cardialib9. q̄s pfectiſſime habuit i ſe maria.

Prora ⌊ prima pars nauis. Et d2 a pruendo. q2 ſemp pruit et in anteriora ſe extendit. deſignat prudētiā q̄ pcauet a piculis. q2 futura intueſ. et reꝝ exitus metiſ. Un̄ ⁊ prudentia ſpēs eſt hui⁹ v̄tutis. In hac pte caueſ naui ne in loca aſpa incidat per plūbū qddam alligatū filo. qd bolis vocaſ. De q̄ legiſ Actuū. xxvij. Et ſicut i prora via ptemptaſ et circūſpiciſ. et ſic naui caueſ. ita circūſpectio ⁊ cautio prudētie p partib9 aſcribunſ. nō eni ſciēter ſe ꝯmittit diſcrimini q̄ habet hāc virtutē. Uel p prorā que ē anterior pars nauis ſignaſ fides. que p̄ma petit campū. et ſignifera eſt aliaꝝ virtutū. qua mediante concepit.

Ratis ⌊ diciſ q̄ſi fortis. q2 ratū idem eſt qd firmū. Hec ſunt latera nauis que fortia debent eſſe. ne pcellaꝝ ictib9 diſſoluanſ. Ideo p ratē ſignaſ fortitudo. q̄ marie tūc apparuit i ea. qn̄ ſola filio aſtitit parieti cū fugerēt vniuerſi. Prouer. vlti. Accinxit fortitudine lūbos ſuos. Ibidem. Fortitudo et decor indumentū ei⁹. F

Partes nauis

Carina ⌊ que eſt venter nauis. ſignat ſobrietatē et tpantiā. Et diciſ carina q̄ſi carima. i. carēs rima. vl' q̄ſi currina. illa eni pars ſp currit in aq̄. Unde neceſſe ē q marie integra ſit et rima careat. ne ſubintrātib9 aq̄s nauis ſubmergaſ. Per hāc eni v̄tutē glorioſa virgo caruit omni rima. q2 nunq̄3 in ipaʒ īgredi potuit vel gutta vnica carnalis illecebre ſeu mūdane voluptatis.

Puppis ⌊ vltima pars eſt nauis. Et d2 a pus qd eſt cuſtodia. et p hāc partē iuſticia deſignaſ. q2 ab hac parte nauis ſoliciti⁹ cuſtodiſ. ſicut iuſticia cuſtodia ē reipublice. Ibi etiā fit iuſticia de forifactis q̄ fiūt in naui. q2 ibi ſedet iudex nauis. Et illa eſt pars eminētior ⁊ munitior vbi caſtꝝ nauis cōſtruiſ. et ipa nauis defendiſ a piratis. Ibi etiā naucler⁹ in alto ſedēs explorat vētos et tēpeſtates. et ibi ē regimē totius nauis. Un̄ Ambro. vlti. de v̄gitate. Iuſticia in alto q̄dā exceſſu locata. videt exploratq3 oīa. q̄ aliis poti⁹ nata q̄3 ſibi. nō tam ſuas vtilitates q̄3 publicas et emolimenta ꝯmunia rimaſ. G

Ambro.

Igitur beata virgo fuit q̄ſi nauis ex q̄ttuor virtutib9 iſtiſ q̄ dicunſ cardinales. velut ex q̄ttuor principalib9 partib9 ꝯpoſita et ꝯpacta. Quas etiā ptes ſeu v̄tutes idicat H

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

manifeſtiſſime ſuis interp̄tatōibꝫ nomen ei⁹. Maria eñ illuminata vel illumīatrix. Uel mare amarū. Uel dña. Uel ſtella maris interp̄taẗ. Illuminata eñ a deo illuminat aīam prudētia/ ad p̄cauendas inimicoꝝ īſidias. et ad futura bona et mala.

Mare amarū [tp̄antia eſt/ q̄ voluptatū dulces illecebras male nō admittit. que q̄ntū corpori: quod habet guſtum porcinum dulceſcūt. tātum miſere anime amareſcunt. Unde Apoca. xviij. de aīa reproba. Quantū glificauit ſe ⁊ in delicijs fuit/ tātū date illi tormentū et luctū. Qm̄ igiẗ prudēs ⁊ cōtinēs fuit virgo nr̄a. nec de aq̄s feteñtibꝫ ⁊ marinis hm̄ōi voluptatū: vel guttulā vnicā nunq̄ʒ guſtare voluit. excellētem prorā et cōpactiſſimā carinā habuit q̄ caruit omni rima.

Fuit etiā maria fortis illa mulier q̄ſita a ſalomōe et a ſanctis p̄ribꝫ. ſed tandē inuenta a chriſto. q̄ oīa aſp̄a et aduerſa p̄ fortitudinē ſubiugauit. Uñ ⁊ bñ dña īterp̄taẗ. ⁊ ratis diciẗ. p̄pter cōſtantiā animi nunq̄ʒ diſſoluti p̄ p̄ſp̄a vel aduerſa.

Quarta interp̄tatio. ſtella maris. Que licʒ magna ſit apparet mīma. nec vnq̄ʒ occidit. I
q̄ ſignaẗ hūilitas ſiue iuſticia. ſm̄ q̄ dñs dixit iohī baptiſte ſe ſub manu ei⁹ hūilians ad baptiſmū. Matth. iij. Sine modo/ ſic eñ decet nos īplere omnē iuſticiā. i. p̄fectā humilitatē. Hec ſiq̄dem virt⁹ velut iuſticia reipublice deſeruiēs. vitatꝫ viā ad regnū oſtēdit p̄ paupertatem ſpūſ. Uñ reprobi dicūt Sap. v. Errauim⁹ a via v̄itatis. et lumē iuſticie/ q̄ð ē maria. nō illuxit nobis. vl̄ lumē iuſticie. i. hūilitas.

Fuit iſta nauis K

Alta in capitibꝫ [quaſi p̄mū. Caput hu⁹ nauis ſcī patriarche et reges. ſ. abraham yſaac iacob dauid et ſalomō. de quoꝝ ſtirpe deſcēdit ſm̄ carnē. Uñ caniẗ in ei⁹ natiuitate. Regali ex p̄genie maria ⁊c̄. Itē. Natiuitas glīoſe virgis marie ex ſemine abrahe. Itē Iſa. xi. Egrediẗ virga de radice yeſſe ⁊c̄. Itē mater facta ē regis celeſtis. Propt̄ h̄ diciẗ de hac naui Oſee. x. In cacumine ei⁹ vidi p̄res ⁊c̄. Uel p̄muʒ caput p̄t dici ſcīficatio ei⁹ in vtero m̄ris. q̄ſi vltimū caput ei⁹ aſſumptio/ q̄ñ etiam ſup̄ angelos exaltata ē ad dexterā maieſtatis. Et ita q̄ſi altiſſima fuit ī p̄mo capite ſm̄ dignitatē ſeculi. altiſſima ī vltimo iuxta dignitatē celi.

Clauſa ab inferiori [ad aq̄s mūdialiū vanitatū/ et carnaliū voluptatū. q̄ trāſeūt velut aq̄. et ad p̄petuā amaritudinē ſuos rapiūt amatores.

Ap̄ta a ſup̄iori [ad pluuias grāꝝ et cariſmata donoꝝ. q̄ ſurſū veniūt a patre luminū. Jacobi. i.

Lata in medio [ſcʒ in corde/ p̄ capacitatē deſiderij. vt mercimonijs bonoꝝ oīm impleref. cui datū ē a deo ſm̄ capacitatē deſiderij ſui. Uñ dicta ē [gratia plena] Prouer. x. Deſideriū ſuū iuſtis dabiẗ. ſʒ deſideriū iuſti eſt oīne bonū. Parab. xi. Ergo omne bonum' iuſtis dabiẗ.

Fuit illa nauis

Immēſe magnitudis] Unde Gene. vi. ccc. cubitoꝝ erit lōgitudo arche ⁊c̄. Et hoc L
oportebat. q2 ad h̄ facta eſt a deo vt oēs electos ꝯtineat. iuxta illð. Sicut letātiū omniū habitatio ē in te. Et omnes q̄ðāmodo ferat ad portū vite. Uñ dꝛ ei Iſa. xliij. Affer filios meos de longinquo ⁊c̄. vt ſup̄ eodem ti. B. in fine.

Concaua interi⁹] p̄ hūilitatē verā. et ideo capax effecta eſt veri panis.

Op̄ta ſup̄ius [quaſi quodā velamīe/ patiētia forti/ qua paſſiōes aeris. i. tribulatōes quas p̄curāt aerie p̄tāteſ/ ꝯſtanti aīo repellebat. Exo. xxvi. Facies ſaga cilicina vndecim. ad op̄iendū tectū tabernacli ⁊c̄. Idem figurāt et tabernaculū et nauis. ſ. beatam mariam.

Linita bitumīe [caſtitatis carnis et ſpūs velut archa noe. cui dictū ē Geñ. vi. Bitumine linies archā intriſec⁹ ⁊ extriſec⁹ ⁊c̄. Et ideo forte ſe ꝯpat aſpalto. q̄ð q̄daʒ dicunt eſſe bitumē iudaicū/ q̄ð ſolo mēſtruo p̄t diſſolui. Eccī. xxiiij. Ubi nos habem⁹ [ſic cinnamomū et balſamū] dicit alia lr̄a. [Sicut cinnamomū et aſpaltū] Uel p̄ bitumen h̄/ ip̄i⁹ caritas deſignaẗ. [Aq̄ eñ mlt̄e] . i. tribulatōes [nō poterūt extinguere caritatē eius. nec intrare] p̄ deſolatōem [vſq̄ʒ ad aīam ei⁹.] Siliꝫ fiſcella moyſi linita dꝛ bitumīe ac pice: forte p̄pter duo p̄cepta caritatis. interi⁹ ad deū. exterius ad p̄ximū. Exodi. ij.

Diſtincta māſionibꝫ diuerſis] Uñ dictū ē noe Geñ. vi. Manſiuncl'as in archa fa

ctes. Joh. xiiij. [In domo patris mei] q̄ eſt paradiſus ꝛ ipſa maria [manſiões multe ſunt.]
Vas ſūptuoſiſſimū [Quia ꝓcul ꝛ de vltimis finibꝰ p̄ciū eiꝰ. Quere li. vi. ti. ix. I. de
muliere forti.

Habuit hec nauis H

Malū excellētiſſime hūilitatꝭ. [Cuiꝰ odoꝛ aſcēdit vſqꝫ in ſūmū celū. et ide attraxit
filiū dei. et eū extraxit de ſinu dei p̄ris. q̄n [a ſūmo celo] i. a p̄re [fuit egreſſio eius]
Vn̄ ipſe filiꝰ dicit Joh. xvi. [Exiui a p̄re et veni in mūdū] i. in ꝟginis vterū. Jō
dicit ipſa Cañ. i. Dū eſſet rex ꝛc̄. Quere li. i. ca. v. H. Eſt aūt malꝰ arboꝛ nauis qua
vela ſuſtinent. Et d̄r malꝰ ſ̄m Iſid. qꝛ inſtar mallei in ſūmitate. Vel qꝛ q̄ſi q̄buſ
dā malleoꝛ ligneis cingit. q̄ꝝ volubilitate vela faciliꝰ eleuant. Solet aūt malꝰ fie
ri de abiete q̄ ē arboꝛ ꝓcera ꝛ alta. recta leuis et ſine humoꝛe. et tāte altitudis ꝙ ca
put ſuū q̄ſi collocat iter nubes. Dicit aūt abies ab abeūdo. eo ꝙ p̄ ceterꝭ arboribus
abeat lōge et i excelſū ꝓmineat. cuiꝰ natura expers ē terreni humoris. ꝛ iō leuis ē
ꝛ nō nodoſa. Que ꝓꝓetates bn̄ ꝯueniūt hūilitati eiꝰ. Auxilio etiā mali trāſit mare
ſecl'i. Adapta Solet etiā d̄ cedro fieri malꝰ. Vn̄ Eze. xxvi. Cedrū de libano tule
rūt vt facerēt tibi malū. Adapta ꝓꝓetates. Vide li. xij. pti. vi. c. iiij. Vel [ꝑ malū]
p̄t deſigri altitudo ꝯtēplatiōis eiꝰ vl' ꝯuerſatōis eiꝰ. q̄ erat i cel'. qꝛ celos attigebat
ſtans in terra. Sap. xviij.
Aliter [Malꝰ] eſt lignū ſpecioſiſſimū et altiſſimū totiꝰ nauis. apparet etiā q̄ſi ſit tur
ris ipiꝰ nauis. Et h̄ lignū ſpēaliter ꝯſiderāt ꝑegrini. naute. et nauigaturi. ſ. ſi ſit ite
grū et ſanū. et tota nauis ꝓ eo ꝯmēdabilioꝛ reputat. Dn̄s aūt veturꝰ d̄ celo i terrā
ꝑ hāc nauē. hūc malū ſpecialr ꝯſiderauit. reſpiciēs hūilitatē ancille ſue. ꝛ intātū ei
ꝯplacuit p̄cioſitas: ſpecioſitas. et ſublimitas mali. ꝙ q̄ſi iherēs huic malo: deſcēdit
ꝑ eū de ſublimitate celi i nauē vteri ꝟginal'. Adapta duaꝝ cādelabraꝝ exemplum.
vnius fumigantis. et alteriꝰ accenſe.
Galliculū ſup̄ malū [i. diſcretōnem ſpirituū. Qd̄ bene apparuit ad introitū gabri. N
qū nō dubitauit q̄n verꝰ eſſet angelꝰ dei. Hanc diſcretōem p̄cipit Joh. i. canoni
ca. iiij. Nolite omni ſpūi credere ſed ꝓbate ſpūs an ex deo ſint.
Virgā ex trāſuerſo ante malū [in figura crucis. que deſignat mēoriā dn̄ice paſſiōis.
De qua paſſiōe d̄r Michee. v. In ꝟga ꝑcutiēt maxillā iudicꝭ iſr'l.
Aliter. Qd̄ ſup̄ appellauimꝰ ꝟgā. a q̄buſdā appellat antēna. Et ſigt caritatē. Nā ſic O
antēna ꝯponit ex duobꝰ lignis. et ſe extēdit ad dexterā et ad ſiniſtrā. ſic caritas ꝯſi
ſtit in dilectōe dei et pxi. amicos i deo et iimicos diligēs ꝓpter deū. Et q̄a pulcra ē
caſta generatio cū caritate Sap. iiij. idcirco velū ꝟginitatis depēdebat ab antēna ca
ritatis. et vehemētia eni eximie dilectōis. emiſit ꝓma: glioſiſſima ꝟgo nr̄a votū ꝑ
petue caſtitatis. Vel [ꝑ velū] ꝯgrue deſignat ſctm̄ deſideriū eiꝰ. qd̄ iſpirabat ꝛ iflā
mabat ſpūſſctūs. iuxta illd̄ Cañ. v. Veni auſter ꝑfla ꝛc̄. Idcirco cū ex vehemētia
deſiderij rn̄deret Ecce an. do. fiat mihi [venit auſter] i. ſpūſſctūs. et flauit. et velū i
tumuit. qꝛ in momēto q̄ ꝟbū illd̄ ꝓtulit. ſ. [fiat mihi] dei filiū de ſpūſctō. i. opatōne
ſpūſſcti ꝯcepit. et ſic nauis iſta ꝟſus portū vite ꝑpetue iugit mouebat. Dicit autē
velū a volatu. iuxta illd̄ poeticū. Veloꝝ pādimꝰ alas. Bn̄ aūt velum ſigt deſideria
virgīs. q̄ exeūtia a corde ipiꝰ ſtatī volabāt in celū. Vn̄ et ipi ꝓꝓiiſſime ꝯuēit illud
p̄s. Dn̄e añ te oē d̄ſideriū meū. Vl' [velū] caritas ꝟgīs. vēto graꝝ ꝑflata ꝯtinue. et
tēſa i anterioꝛa appetitu extoꝝ: ad ſiniſtrā ꝛ dexterā. ꝯpatiēdo miſerꝭ ꝛ ꝯgratulan
do deuotis.
Diuerſitatē cordaꝝ [i. ceteraꝝ virtutū a malo hūilitatis dependentiū. cui. ſ. virtuti
ſic᷑t malo innitunt corde. ſic innitebāt virtutes vniuerſe. Nam ipſa eiꝰ hūilitas q̄
ſi q̄da. n ſupportatio. i. ſurſum portatio erat ceteraꝝ ꝟtutū.
Ancoꝛa [timorꝭ filial' et caſti. q̄ firmiter ſtabiliebāt inter oēs ꝓcellas fluctuū nauis
iſta. Vn̄ i p̄s. xpo d̄r. [Poſuiſti firmamētū eiꝰ formidinē] i. timoꝛē. Gre. Ancoꝛa
cordis pōdꝰ timorꝭ. Eccl. xxxiiij. Qui timet deū trepidabit. Vel ſ̄m ap'm Heb.
vi. ancoꝛa ſpes ē. vbi d̄r. Firmiſſimū habemꝰ ſolatiū. q̄ ꝯfugimꝰ ad tenēdā ꝓpo
ſitā ſpeꝫ quā ſicut ancoꝛā hēmꝰ aīe tutā et firmā: incedētē vſqꝫ ad iterioꝛa velamis.

Corda q̄ colligabatur hec ancora naui ſue./caritas ipi⁹ ꝟgis.q̄ ē vinculū pfectōnis ad Col.iij.qḋ.ſ.vinculū nec ſecari potuit neqꝫ ſolui. Et ei⁹ caritas fuit triplex fu/nicul⁹ q̄ difficile rūpit. Eccl'es.iiij. Quia de corde puro ad primū.de ɔſcia bōa ad ſeipam.de fide nō ficta ad deū. Uel p cordā deſigr̄ lōganimitas ɔſideriorꝫ celeſtiū.

Habuit hec nauis .ſ. maria — Caſtrū.] Pōt ei hec nauis ɔſigr̄i p nauē alexandrinā. Act.vlti.cui erat iſigne caſtro rū. Hoc caſtrū ſigt̄ q̄ttuor cardiales:qb⁹ ꝟgo pugnauit.ſ.ɔtra carnē p tpantiā.ɔtra diabolū p iuſticiā.p prudētiā ɔtra pſpitatē.p fortitudinē ɔtra aduerſitatē. P

Armaturā.] ꝟtutū.quā deſcribit apl's Eph.vi. Accipite armaturā dei rc. Hec ē ſuc cinctio caſtitatis. Lorica iuſticie. Scutū fidei. Galea ſalutis. Gladi⁹ ſpūs.ſ.ꝟbū di. Calciamēta ſctōrꝫ exēplorꝫ. Orō. Obſecratio. Uigilie. Ois inſtātia bōa.et hmōi. Ipa ē enim turris dauid edificata cū ppugnacul'. Cañ.iiij. a q̄ dependent mille cli pei.et oīs armatura fortiū. Quere ſup̄ eodem li.ti.iiij. G.

Remos.] .i.bona opa.q̄ remi demittūtur a naui. Quia de corde exeunt opa meritoriā ꝛ ad aq̄s.i.primos ſe extēdūt. Apoca.xvij. Aq̄ multe populi m'lti.

Gubnaculū.] .i.prudētiā mr̄ez diſcretōis. Parab.ij. Prudētia ſuabit te. Uel guber/naculum./fides.

Gubnatorē.] .i.pudētiā dei pr̄is. Sap.xiiij. Tu aūt pr̄ gubnas pudētia.qm̄ dedi/ſti i marī viā. Jō dīc ei maria. Propt̄ nomē tuū dñe ɔduceſ me. Itē.dñs r̄git me rc. Dr̄ āt gubnator q̄ſi cohibnator.eo q̄ cohibet pudētia ſua hibnia.i.tēpeſtates maris. Q

Nautas ꝛ remiges.] ſctōs angelos aſſiſtētes chriſto nauclero.q̄ oēs admiſtratorij ſpūs ſunt. Ad heb.i. Naucler⁹ dicit a naui.ꝛ cleros qḋ ē ſors. Inde naucler⁹ dñs nauis.eo q̄ in ei⁹ ſorte ſit nauis. Ceteri aūt i ɔtributōe ſunt. Nauta ꝟo a naui dri uatur. Remex dr̄ eo q̄ remum regat.

Hec nauis R

Onerabatur mercimonijs.] hūane ſalutis i grarꝫ plenitudīe. Uñ grā plena.i.ſpūſſcti ſu puētōe.i filij dei (q̄ ē omne bonū.et a q̄ ē ſufficiētia nr̄a.ij.ad Chor.iij.) admirabili ɔceptōe. Ipe enī onerauit nauē iſtā oīb⁹ mercib⁹ pciosis./et cariſmatib⁹ oīm dono rū.q̄bus copioſiſſime pauperiē ditauit humanā.qñ diuitias totius veri boni no/bis conferre voluit p mariam.

Partim auris:partim remis mouebatur.] h̄ ē.p grām a ſupiori ꝛ p iduſtriā ab iferiori.

Tāto ſecuri⁹ ferebatur q̄nto magis diſtabat a terra.] h̄ ē.ab amore ꝛ deſiderio trenorū.

Cū piratis et latrōib⁹ pliabatur.] .i.cū aerijs ptātib⁹.ꝛ adhuc pugnat aſſidue p ſalute fa mulātiū ſibi. Uñ ꝛ dr̄.[terribil'.] ipis demōib⁹.[vt caſtrorꝫ acies ordiata.] Cañ.vi.

Tribulatōib⁹ et pſſuris q̄s patiebatur i filio i ſublime ferebatur.] Uñ Geñ.vij. Factū ē diluuiū:et m'tiplicate ſunt aq̄.et eleuauerūt archā in ſublime a terra. Sed q̄ tūc i mūdo grui⁹ depſſa./tāto nūc in celo ſublimi⁹ exaltata.

Hec nauis — Fluctib⁹ et vndis vehemēter q̄tiebatur./i vnigeniti paſſiōe.] Uñ matth.xiij. Veſpe fa/cto nauic'la i medio mari iactabatur fluctib⁹.] Tūc factū ē.[veſpe.] qñ occubuit ſol iuſti cie.mare mūd⁹.mediū maris hierl'm.q̄ ē in medio mūdi.ſic dicit ps. Opat⁹ ē ſalutē in medio terre. Et Eze.v. Iſta ē hierl'm./in medio gentiū poſui eā.ꝛ i circuitu ei⁹ terras. Et tūc ꝟe potuit dicere filio ſic fili⁹ pr̄i.[Oīa excelſa tua et fluct⁹ tui.] fili mi [ſup me trāſierūt.] p ɔpaſſionē. Itē illḋ Jone.ij. Oēs gurgites tui rc. Sed [excel ſa.] iſta./fluctus et gurgites fregit. Ipa ꝛ ɔpſſit ꝟtute patiētie:ſicut nauis currēs ſu p aquā fluctus pmit et frāgit. S

Aliter.[dormiēte dño i nauic'la crucis.mot⁹ magn⁹ fact⁹ ē in mari./ita vt nauic'la ec cleſie opiretur fluctib⁹.ſic legit Matth.viij. Ipa ꝟo ſic m'lier fortis./tūc ſola gubnacu lū fidei ɔſtāter tenuit.q̄a tota nauis eccl'ie tūc ei⁹ fidei inixa ē.ſ.i veſpe ſexte ferie ꝛ i ſabbato paſcali.ppter qḋ vniuerſe fideles eccl'ie in omni ſabbato ipam ſpēal'r ve/nerantur. Et ppter hoc in illo ſabbato canticū ei⁹ in miſſa decantatur.

Ad littus optatū puenit.] i filij reſurrectōe./ad portū ꝟe ſalutis i ſua aſſumptōe.et q̄ tūc in mūdo pſſuras paſſa ē cū filio.nūc cum ipo pacē poſſidet et q̄etem. T

Christ⁹ institor — Facta ē igitur maria.[q̄ſi nauis inſtitoris.] Hic inſtitor chriſt⁹ ē.q̄ de celo p eā ve nit in mundū:ad negociandū.vendendū.ſ.et emendum.

Chriſtus inſtitoꝛ. Inſtitoꝛ enim
De patria ſua trãſit ad alienã ſpe lucri et deſiderio acq̃rẽdi. Sic et chriſtꝰ venit in
ſua incarnatõe de celo ĩ terrã. ad emẽdũ et redimẽdũ aĩas nr̃as. Vñ dicit Iere.
xij. Reliq̃ domũ meã. dimiſi hereditatẽ meã. dedi dilectã aĩam meam ꝛc̃. Ecce mo
neta de qua negociatus eſt.
Vadit feſtinãter de die et nocte ad nũdinas. Sic et xp̃s. Vñ in p̃s. Exultauit vt
gigas ad currẽdũ viã. Itẽ vox huius ĩſtitoris ẽ [Cucurri ĩ ſiti] .i. in deſiderio qđ
habui de ſalute generis hũani. Itẽ Exo. xi. Media nocte ĩgrediar egiptũ. Item
Sap. xviij. Cũ enĩ q̃etũ ſilẽtiũ ꝯtineret oĩa. et nox ĩ ſuo curſu mediũ iter haberet.
oĩpotẽs ſermo tuus dñe exiliẽs de celo a r̃galibꝫ ſedibꝫ venit ꝛc̃. Quẽ ꝓſpiciẽs a lõ
ge veniẽtẽ: ꝯgratulans ꝛ exultãs ait eccl̃ia Cañ. ij. Ecce iſte venit ſaliẽs in mõtibꝫ: trã
Orati⁹ — ſiliens colles ꝛc̃. Hic ẽ ille mercatoꝛ đ q̃ dicit poeta. Impiger extremos currit mer
catoꝛ ad indos. Per mare paupiem fugiẽs ꝑ ſaxa ꝑ ignes. Illã. ſ. paupiem. i. illum
defectũ q̃ ꝓus erat in celo. vbi deerant pauptas et aĩe iuſte.
Deportat ſecũ pecuniã ſuã. Sic et chriſtꝰ. Vñ puer. vij. Non eſt vir in domo ſua. V
abijt via lõgiſſima: ſacculũ pecunie ſecũ tulit. Que fuerit hec pecunia docet beatꝰ
Bern. — bern̄. Saccũ plenũ miſericoꝛdia miſit pr̃ in terrã. Et iſte saccꝰ ꝯſciſſus ẽ in paſſione
clauis ꝛ lãcea. [et effuſũ eſt] .i. aĩa et ſanguis [vt fieret pagamentũ] Vñ filiꝰ patri.
[Cõſcidiſti ſaccũ meũ] .i. coꝛpus in paſſiõe. [ꝛ circũdediſti me leticia] ĩ reſurrectõe.
Apportat ſecũ merces patꝛe ſue. et ſecũ ĩuehit merces đ ꝑtibꝫ aliẽis. Sic ꝛ xp̃s Vđ et
Bern. — põit btũs Ber. In celis bonoꝝ oĩm copia ſuppetebat. ſed pauptas ibi ñ ĩuenieba
tur. poꝛro ĩ terra abũdabat hec ſpẽs. ſꝫ neſciebat hõ ꝓciũ eiꝰ. Hãc aũt venit q̃rere fi
liꝰ dei. vt ſua eſtimatõe nob eã redderet ꝓcioſam. Añ h̄ etenĩ nũq̃ ĩtrauerat paup
tas in celũ. ſꝫ mõ niſi ꝑ eam in celũ nõ intrat. Mat. v. Btĩ paupes ſpũ quoniã ip
ſoꝝ eſt regnũ celoꝝ.
Vendit merces pr̃ie ſue. et ſuadet hoĩbꝫ vt emãt. Sic ꝛ chriſtꝰ. Vñ dicit epõ laodi X
cie. Apo. iij. Suadeo tibi emere a me auꝝ ignitũ ꝓbatũ vt locuples fias. et veſti
mẽtis albis ĩduaris. et nõ appareat ꝯfuſio nuditatis tue. ꝛ collirio inũge ocl'os tuos
vt videas ꝛc̃. Sic expone. [Suadeo tibi] .i. ad vtilitatẽ tuã [emere] ꝑ ꝯſenſũ liberi
arbitrij. Vel [emere] .i. m'lto laboꝛe coꝛpis ꝛ aĩe acq̃rere [a me] nõ a ppl'o [auꝝ] .i.
ſapiam ꝓcioſiorẽ cũctis opibꝫ. Vel [auꝝ] .i. caritatẽ [ignitũ] q̃ ad ſe. et fulgẽs q̃ ad
proximũ [ꝓbatũ] ſoꝛnace tribulatõis [vt locuples fias] q̃a ſine caritate oĩs hõ pau
ꝑ eſt. et cũ ea oĩs hõ diues eſt. [Et veſtimẽtis albis ĩduaris] .i. opibus mũdis. ſine
q̃bus oĩs hõ nudꝰ ẽ. Eccl'es. ix. Omni tp̃e veſtimẽta tua ſint cãdida. Vl' [veſtimẽ
ta cãdida] caro mũda ꝑ caſtitatẽ [vt nõ appareat] ĩ iudicio [cõfuſio tua] .i. feditas vi
te tue. vnde ſeq̃tur eterna ꝯfuſio. [Et collirio inunge oculos tuos.] Quere titulo
vbi caritas đr colliriũ. Ecce tria emẽda a chriſto. Auꝝ ꝯtra pauptatẽ. Veſtimẽta
alba ꝯ nuditatẽ. Colliriũ cõtra cecitatẽ. Vel [auꝝ ignitũ] .i. v̄bũ dei quod ignit
caritas. [ꝓbatũ] ꝑ veritatis ſimplicitatẽ. nõ fuſcatũ ꝑ mũdane ſapie venuſtatẽ [ꝓba
tũ] nõ fantaſticũ. q̃le eſt ſapia mũdi. ſꝫ veꝝ. qđ emit ꝑ ſtudiũ ꝛ iugẽ meditatõeꝫ ſcri
pturaꝝ. Vel [auꝝ] .i. vitã eternã vbi ſctĩ ſplẽdẽt et ardent caritate. Et dicit emere
ꝯtra illos q̃ ꝓ nihilo volũt habere omne bonũ. cũ nõ ſunt ꝯdigne paſſiões ꝛc̃. Vel
emere ꝓcio penitẽtie. [Veſtimẽta] pluraliter. diuerſe v̄tutes [vt nõ appareat ꝯfu
ſio tua] nõ angelis et aliq̃bꝫ hoĩbꝫ. ſed in iudicio toti mũdo. Moꝛaliter [Auꝝ]
fides ꝓpter rutilãtiã. i. lucẽ. q̃a diuinã indicat ſapiam. Treno. iiij. Quõ obſcuratũ
eſt auꝝ. Fides enĩ obſcurat. q̃ñ amoꝛi terrenoꝝ ꝑmiſcet. Sed h̄ [auꝝ] debet eſſe
[ignitũ] ꝑ caritatẽ [ꝓbatũ] ꝑ tribulatõem. Et hoc auꝝ emitur a dño deſiderio et
bonoꝝ operũ exercitio.
Emit merces patrie aliene. Sic chriſtꝰ emit aĩas nr̃as ꝓcio ſanguĩs ſui. i. Choꝛ. vi. Y
Empti eſtis ꝓcio magno. Redemit etiã q̃ſdam merces fatue pigneratas. eodẽ pre
cio de q̃ ſup. i. Pe. i. Nõ coꝛruptibilibꝫ auro vl' argẽto redempti eſtis de vana vr̃a cõ
Aug⁹ — uerſatõe ꝛc̃. ſed ꝓcioſo ſanguĩe q̃ſi agni ĩmaculati. Huic mercatori dicit Augꝰ. O
bone mercatoꝛ. gratias tibi agimꝰ q̄ emiſti nos. ſanguinẽ tuũ bibimꝰ. euangelium

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tuū legimꝰ: inſtrumentū noſtrū. creature ſumꝰ tue. ſerui tui ſumus. feciſti nos. re‑
demiſti nos. emere pt q̄s ſeruū. creare nō pt. Dn̄s aūt ſeruos ſuos creauit vt eſſet.
⁊ redemit ne ſemꝑ captiui eſſent.

Hic eſt verꝰ inſtitoꝛ. q̄ creaturā ſuā inſtituit vt eſſet. et ꝓꝓo ſanguīe ſuo emit et rede‑ Z
mit. vt libera et beata eſſet. Debet ḡ hō agnoſcere ſe nō eſſe ſui iuris ſed eiꝰ q̄ ſe rede‑
mit. qđ nature lex exigit et iuris poſitiui. i. ad Coꝛ. vij. Qui in dn̄o vocatꝰ ē ſer‑
uus. libertus ē dn̄i. et q̄ liber vocatꝰ ē. ſeruus eſt chꝛiſti. Et idō tāti emit. vt homo
ſe de cetero carioꝛē haberet. et ꝓ vili p̄cio ſe nō exponeret. et ſi nō ꝓpter ſe. ſaltem ꝓ
pter p̄ciū magnū. Debet autē dicere diabolo q̄ temptat. Iam emptꝰ ſum. nō poſ‑
ſum de cetero exhibere me venalē. Auguſtinꝰ. Ideo tanti emit vt ſolus poſſideret. (Augꝰ)
Btūs mattheꝰ. Carū aīal eſt hō deo. ſi ſeipm̄ vilem nō fecerit negligēdo. Ne vile (Beatus mattheꝰ)
ſcas tibi o hō: appēde te ī p̄cio. Btūs bern̄. Tāti emit vt amittere nō velit. Sꝫ mlti Ber.
ſe ſubtrahūt a poſſeſſiōe dn̄i. et ſe faciūt poſſeſſionē diaboli. Vn̄ q̄dam dicūt Iſa.
xxvi. Dn̄e deꝰ noſter: dn̄i poſſederūt nos abſqꝫ te ⁊c̄. Et h̄ maxime fit ꝑ malā ſoci‑
etatē. qꝛ cū ſctō ſctūs eris: et cū ꝑuerſo ꝑuerteris. Quibꝫ imp̄cat dauid [Redde vi‑
cinis nr̄is] q̄ nos ad peccatū traxerūt [ſeptuplū] i. ꝑfectā penā. ſ. punitōem coꝛpis
⁊ aīe. Ecci. vij. Nō ſemines mala in ſulcis iuſticie. et nō metes ea in ſeptuplū [Sul‑
ci iuſticie] tres vires anime et ſenſus coꝛpis quod et quattuoꝛ elemētis. Gen̄. iiij.
[Qui occiderit cayn ſeptuplū puniet.] Et infra. [Septuplū vltio dabit de cha‑
yn. de lamech vero ſeptuagies ſepties.] Peccatuꝫ enī ſeptē inducit penas. Prima
hebetatio intellectꝰ in vi ratōnabili. Secūda coꝛruptio affectus in vi ꝯcupiſcibi‑
li. Tercia obduratio in vi iraſcibili. He tres ſunt interiꝰ in aīa. Exteriꝰ autē ſunt
quattuoꝛ. Pria pauptas. Secūda moleſtia. Tercia ignominia. Quarta moꝛs ſiue
tpalis ſiue eterna. vtraqꝫ enim ex peccato. AA

Plus diligit merces quas emit q̄ꝫ p̄ciū quod ꝓ eis ipendit. Et magis vellet defrau‑
dari in p̄cio qđ impendit: q̄ꝫ in mercibꝫ quas mercat. Sic et chꝛiſtꝰ. De p̄mo di‑ Ber.
cit btūs Bern̄. Quid ego infelix. quo me vertā. qui p̄cioſum depoſitū. quod chꝛi‑
ſtus pꝛopꝛio ſanguine p̄cioſius indicauit ſeruanduꝫ accepi. ⁊ cetera multa. De ſe‑ (Inſtitoꝛ enim)
cundo dicit ip̄e chꝛiſtꝰ in p̄s. de illis qui fraudāt eum animabꝫ q̄s emit tāto p̄cio.
Sup doloꝛem vulneꝝ meoꝛū addiderunt.

Mercat q̄ꝫ diu ſtant nūdine. quibꝰ finitis facit pagamentū ſuū. Sic et chꝛiſtꝰ. In
p̄ſenti enī ꝓponit et offert nobis p̄cium paſſiōis ſue. et exempla vite ſue ad imitan‑
dum. vt ſuas faciat animas nr̄as et coꝛpa. Vn̄ dicit ei quidā. Tuus ſum ego. ſal‑
uum me fac. quod in iudicio implebit.

Mutat etiā et dat merces ꝓ mercibꝫ. Sic et chꝛiſtꝰ. Accepit enī naturā noſtrā qn̄ v̄‑
bum caro factū eſt: et nobis largitꝰ eſt ſuam deitatē. Itē eleuatꝰ eſt ī celum. ſ. cum
carne noſtra. vt nos diuinitatis ſue tribueret eſſe participes. Ideo canit eccl̄ia.
O admirabile cōmerciū ⁊c̄.

Habet ſub ſe mercatoꝛes ſuos. q̄bꝫ tradit pecuniā ſuā ad negociādū. Sic ⁊ chꝛiſtꝰ BB
Lu. xix. Dedit illis decē mnas dicēs. Negociamī dū venio. i. date tpalia ꝓ eternis.
Inſtitoꝛes eiꝰ p̄mi apl̄i et p̄dicatoꝛes. Eze. xxviij. Negociatoꝛes tui tyre ⁊c̄.

Cōputat cū ſeruis ſuis. Sic et chꝛiſtꝰ. Matth. xxv. Venit dn̄s ſeruoꝝ illoꝝ. ⁊ po‑
ſuit ratiōnē cum eis.

Gaudet ſi fecerit lucrū. Sic et chꝛiſtꝰ. Matth. xxv. Euge ſerue bone. Et eos bn̄ re‑
mūerat. dicēs illi q̄ acq̄ſierat decē mnas Lu. xix. Eſto ptātē hn̄s ſup̄ dcē ciuitates

Dolet niſi fecerint. et eos ḡuiter punit. Sic et chꝛiſtus. Matth. xxvi. Seruū inu‑
tilem ꝓijcite in tenebras exterioꝛes ⁊c̄. Para. xiiij. Acceptus eſt regi miniſter intelli‑
gens. iracundiā eius inutilis ſuſtinebit

Dicit ab inſtādo vl̄ ab inſtituēdo. vt q̄dam volūt. Sic et chꝛiſtꝰ. qꝛ oīa q̄ ſunt iſti‑ CC
tuit. Unde Ecc̄i. xviij. Qui viuit in eternū creauit oīa ſimul. Sꝫ qđ ꝓ hoīs vtilita‑
te īſtitutū ē. ꝑ pctm̄ hoīs ꝺſtitutū ē. Ad h̄ aūt ꝑ hāc nauē veīt xp̄s ī trā. vt mediāte
maria totū rſtitueret. qđ pctō p̄me mlīeꝛ fuerat ꝺſtitutū. Vl̄ [inſtitoꝛ] ab īſtādo. qꝛ
ī acq̄rēdis caꝛ mercibꝰ ſedulꝰ inſtat. iuxta illđ Eccl̄s. ix. Qdcūqꝫ pt facere manꝰ

ma inſtãter opare zc. Et.bñ inſtitor chriſt⁹ dñs.q̃ cũ tãta iſtãtia negociatões ſuam
ab humano genere redimẽdo execut⁹ ẽ. Que enim maior inſtãtia q̃ꝫ q ꝓ nob emẽ/
dis vẽdi voluit et occidi. Qð oñdebat dicẽs Lu.xij. Baptiſma habeo baptiſari.et
quõ coartor.[deſiderio.ſ.] donec pficiã illð.] Et notat paſſionẽ [baptiſmũ].i.tin/
cturã.q2 tũc fuit ꝓꝓo ſanguĩe rubeat⁹. Itẽ Lu.xxij. Deſiderio deſideraui zc. Itẽ
ad h̃ innuẽdũ dixit iude machinãti traditõez ſuã. Joh.xiij. Qð facis fac citi⁹. Ibi di
Hilari⁹ cit hilari⁹. Nõ pcipit facin⁹:ſꝫ pdicit.dãs ĩ ſe ptãtẽ. Uere aũt fuit [iſtitor]quia to
ta vita ſua inſtabat orãdo:pdicãdo:demões eijciẽdo:lãguores curãdo.ꝓ h̃moĩ pci
oſis mercibus.i.aĩabus acq̃rendis.
Nec ſolũ mercator.]ſꝫ admirabil' inſtitor fuit chriſt⁹. [Inſtitor] fuit.q2 merces ſuas DD
Aug⁹ nob dedit z nr̃as accepit. Aug⁹. Oĩs mercator dat z accipit. [Mirabil'] autẽ fuit
q2 dedit ſuã deitatẽ z accepit nr̃am hũanitatẽ. Uñ.o admirabile ɔmerciũ zc. Itez
[mirabil']q2 dedit illð qð maximi erat pcij.imo qð erat impciabile.z accepit a nob
qð nulli⁹ erat pcij.cũ ceteri mercatores faciãt ecõuerſo. Accepit qð hic abũdabat.
dedit qð deerat. Accepit naſci laborare z mori.dedit renaſci reſurgere et regnare.
Itẽ alio mõ[mirabil'] q̃a ſine pcio vẽdit:z poſtl'at vt ſine pcõ emat ab eo. Uñ clamat EE
Iſa.lv. Qui ñ hẽt argẽtũ pperate emite z comedite.[Emite].i.acq̃rite fide et ope/
ſapiam vl' ſcðam gr̃az.credẽdo.ſ.z bñ opando.z ita pciũ ſapie fides z opatio. Pro
uer.xvij. Quid pdeſt hr̃e ſtulto diuitias.cũ ſapiaz emere nõ poſſit. Seq̃t [Veni/
Berñ. te emite abſq3 argẽto]zc. Ibi dic btũs Ber. Mirabil' hec emptio.apð amatores
ſecl'i tal' eſſe nõ pt.apð auctorẽ ꝟo ſecl'i alia eſſe nõ pt. Clemẽs ei vẽditor de⁹.q̃ bo
noꝝ nr̃oꝝ nõ eget.nulli debꝫ eſſe ſuſpect⁹.q2 nr̃e ſalutis tm̃ cupid⁹ ẽ.ſꝫ nõ pcij tpal'.
[Mirabil'] etiã vt iã tetigim⁹.cãbiẽdo merces ſuas.qð gallice dr̃ buter.q2 diuitias
dedit ꝓ paupꝑtate.z h̃ ꝑ gr̃az ſuã.ij. Choꝝ.viij. Scitis gr̃am zc. Nec ſolũ mirabilis
ſed et diues mercator.q̃ totũ emit z redemit mũdũ q̃ſi vna palmata.nõ quã ferijt ſꝫ
quã recepit. Matth.xxij. Alij palmas in faciẽ ei dederũt.
Maria nauis Seq̃tur [De lõge portãs panẽ ſuũ.de lõge] h̃ eſt.de celo.[portans].i.apportans toti FF
mundo fame peũti[panem].ſ.viuũ q̃ dẽ celo deſcẽdit. Joh.vi.quẽ.ſ.panẽ ſec[ſuũ]
z illũ qðãmodo emit a pr̃e:pcio ꝟgĩtatis et hũilitatis z ceteraꝝ ꝟtutũ.qñ.ſ.ſindonẽ
fecit.].i.ꝟgĩtatẽ vouit.[et vẽdidit]q̃ſi pcio filij dei.z dẽ celo vẽit ad nos panis iſte ꝑ
hãc nauẽ.q̃ ſedebam⁹ ĩ tenebris z vmbra mortis.z victi eram⁹ ĩ mẽdicitate et ferro.
ad innuẽdũ q vẽiebat repare nos q̃ fame moriebamur. ad vitã celeſtẽ nõ terrenã.
Et cũ eſſet panis angeloꝝ.dari voluit hoĩb9:vt ipm guſtãdo fierent angeli.
Aliter. Si dixiſſꝫ ſalomõ [panẽ] nr̃m.bñ dixiſſet. ſꝫ notabil'r maluit dicere[ſuũ]et h̃ GG
multiplici rõe. Tot⁹ ei fuit ſu⁹ ppri⁹.ſ.nõ ɔmũis ſibi et viro.q2 ĩ ſe et de ſe ſola fa
ct⁹ ẽ.ſ.dẽ puriſſima ſubſtãtia carnis ſue. Uñ Gal.iiij.dic apl's[Miſit de⁹ filiũ ſuũ
Beda factũ ex ml'iere]zc. Et ml'tũ rephẽdit eos beda.q̃ volũt ibi legere[natũ ex ml'iere]
de ipa ei fact⁹ ẽ hõ.et ipa ꝑ ɔſenſũ fecit eũ z panẽ et hoĩez. Uñ deſig̃t ꝑ ſarã.q̃ de ꝑ
cepto abrahã.i.dei pr̃is.miſcuit tria ſata farine.ſ.diuitatẽ.aĩam et carnẽ. Fermẽtũ
etiã h⁹ panis fuit fides virginis. Et coct⁹ fuit iſte panis ĩ clibano vteri ꝟginal'.ca
lefacto igne ſpũſſcti. Ipo etiã die fuit decoct⁹ in ara crucis.trigĩtatrib9 annis vt cre
dit̃ reuolutis.vt ſic eſſet panis bis coct⁹ q̃ ɔpetit nauigãtib9 ꝑ mare hui⁹ mũdi. In
duruit etiã iſte panis ꝑ ignẽ paſſiõis. Uñ dic p⁹ paſſionẽ. Aruit tãq̃ꝫ teſta virtus
mea. Uñ cũ ml'ta violẽtia mediãtib9 clauis z lãcea ɔfractus ẽ ĩ cruce. Et tũc exau
dita ẽ orõ generis hũani Iſa.lviij.poſtulãtis.[Frãge eſuriẽti panẽ tuũ] zc.i.ꝑmit
te animã tuã et corp⁹ abinuicẽ ſepari ꝓ refectõe famelicoꝝ. De hoc pane hec z alia
habuiſti li.i.ca.iiij. T.
Aliter.[Panẽ ſuũ]quo.ſ.ipa digni⁹:ſaporoſi⁹:et ineffabilius fruebat̃ ĩ pn̄ti oĩ crea HH
tura. Ul' ſic[Panẽ ſuũ]q̃ totus fuit ſu⁹.de q̃ ipa dic puer.ix. Comedite panẽ meũ
zc.z quoniaz ñ poſſũ⁹ hr̃e niſi ab ea z ꝑ eã. Uñ z dicẽdũ ẽ ei tota duotõe z deſide
rio mẽtis ſicut dicim⁹ deo pr̃i. Pr̃ nr̃a q̃ es ĩ cel' panẽ nr̃m ſupſbalẽ vl' q̃tidianũ
Aug⁹ da nob hodie. Aug⁹ z Amb. hũc panẽ appellãt epinſion.i.ſupſubſtãtialẽ.q̃a caro
Ambro. chriſti omnib9 creatis ſubſtãtijs dignior et maior exiſtit.

Chriſt⁹ nauis

Facta ē q̄ſi nauis ⁊c.] De chriſto p̄t exponi q̄ ceſeṫ genere feminino. q̄a eſt ſapia p̄ris. Et ē hic ꝓphetia. ꝙ chriſt⁹ ſubuectur⁹ ⁊ ſupportatur⁹ eſſet velut nauis oē gen⁹ humanū ad celeſtē hierl'm ꝑ mare mūdi hui⁹. Ip̄e ei ſe ꝯpat naui. Job. ix. Dies mei trāſierūt ſicͭ naues poma portātes. Et reuera hec nauis oēs electos ī ſe portat per mare mūdi. ⁊ in hac fuerūt oēs theſauri ſapie ⁊ ſcie abſcōditi velut merces venales. Un̄ dicit Apoc. iiij. Suadeo tibi emere auꝝ a me. vt ſup̄ eodē. X. Et ip̄e nos emit velut inſtitoꝛ merces ꝑcio ſanguinis ſui.

Eccleſia nauis

Facta eſt nauis inſtitoris.] Eccl'ia nauis ſm̄ ꝓprietates nauis marie ſupi⁹ aſſig̃tas. Et hic v̄ſicul⁹ ꝯtineṫ ſub lr̄a he. qd̄ interp̄taṫ eſſe. vel viuere. vel ſuſcipiēs. aut ſuſceptio. Quia ꝑ panē viuū quē eccl'ia ſuſcepit in incarnatōe filij. habēt fideles eccl'ie veꝝ eſſe et veꝝ viuere ꝑ gr̄am h. ꝑ gl'iam in futuro. Ip̄a etiā bn̄ dicitꝰ ſuſceptio. qꝛ q̄cq̄d nō ſuſcipit ꝑ baptiſmū. ꝑ fidē. et ſacramēta. ꝑimit in hoc mari. ⁊ illos ſolos q̄s ſuſcipit ad hereditatē eternā ꝑducit. Hec nauis arta fuit tp̄e martyrij. ſ. ī p̄ncipio ſuo. arta erit tp̄e antichriſti. Lata fuit tp̄e ꝯfeſſoꝝ. mō incipit coartari. Un̄ patꝫ ꝙ finis inſtat. In̄ tp̄e etiā ꝑſecutōis ſctōꝝ martyrū: facta inundatōe tribulatōnum elevata ē in ſublime a terra. et ideo tot martyres tūc trāſmiſit ad celū. Un̄ ꝺ archa q̄ ſignat eccl'iam dei dꝛ Gen̄. vij. Factū ē diluuiū ⁊c. vt ſup̄ eodē R. Matth. xiiij. Veſp̄e facto nauicula in medio mari iactabaṫ fluctibus. II

Facta eſt q̄ſi nauis inſtitoris.] Onerata mercibꝫ ꝑcioſis bonoꝝ opeꝝ: tēptatōnū: ꝑſecutionū: miſeriarū. et hmōi. q̄bus gaudet onuſtari. q̄bꝫ maiora graꝝ dona mereṫ. ⁊ he ſunt merces ꝑcioſe. Trāſit etiā deſiderio fluctus h⁹ ſecl'i. ꝓperās ad patriā. et panē doctrine: doloris: laboris portat ſecū. q̄ veſciṫ dū ē in via. De hmōi panibus dr Eccl'i. xxvi. Splēdidū ī panibꝫ bn̄dicēt labia ml'toꝝ ⁊c. Maxime v̄o pane doctrine ⁊ v̄tutis reficiṫ q̄diu eſt in itinere ꝑegrinatōis ſue. KK

Itē [de lōge dꝛ portare panē ſuū] q̄ſi viatic⁹. Quia in oibꝫ q̄ agit: ſolā eternā retributōem expectat. et ſolā veri panis refectōem deſiderat. Sic ꝯſtrue. [De lōge portās panē ſuū] .i. q̄ eſt [de lōge.] hoc eſt. de celo. q̄ eſt panis angelorū. q̄ dat⁹ ē hoibꝫ ad ꝯmedendū. vt fiant angeli vt ſup̄. F F. Et nota ꝙ merces q̄s portat hec nauis dicunṫ panis. in q̄bꝫ mercibꝫ notāṫ q̄ttuoꝛ. ſ. ꝙ [de lōge] .i. nō de viſibilibꝫ ſꝫ inuiſibilibus. ij. Choꝝ. iiij. nō ꝯtēplātibꝫ q̄ videnṫ ſed q̄ nō videnṫ ⁊c. Itē habenṫ cū labore ⁊ portāṫ cū pōdere. ibi [portās] .i. ad Choꝝ. vi. Portate deū ī corꝑe v̄ro. Item he merces dicūṫ panis. q̄a idē eſt aie refectio. Un̄ panē noſtꝝ q̄tidianū da nobis hodie. Itē additꝰ [ſuū] Nota ꝙ curioſitates et ſolacia mūdi ſunt panis adulterin⁹. in q̄bus adulterāt rō et intellect⁹. [De lōge] tollit viſibilia [portās] tollit ocia [panē] inutilia [ſuū] adulterina ſolacia.

Itē hec nauis ſignificaṫ ꝑ claſſem ſalomōis. iij. Regū. x. q̄ afferebat de tharſis [auꝝ] ſapie [argentū] eloq̄ntie [dentes elephātoꝝ] .i. v̄ba et exēpla ſanctorū [ſimias] .i. irriſores maloꝝ [pauos] .i. illos q̄ a poſteriori ponūt gl'iam mūdi [panē] ſcripture vt hic [poma] .i. fructus bonoꝝ operū. Job. ix. LL

Aliter [Claſſis] eccl'ia. q̄ cōgregat [auꝝ et argētū] .i. ſapiētes et eloq̄ntes. Ecc̄i. xxviij. Argentū tuū et aurū tuū ꝯfla. et v̄bis tuis facito staterā. Que duo ꝯflare ē vitam doctrine ꝑmiſcere. [Dentes elephātoꝝ] expoſitores caſti ſcripturaꝝ. [Simie] ꝓ/ꝑe ſunt illi q̄ bonos imitanṫ q̄ ad q̄ſdā act⁹ in exteriori apparētia. ſed tn̄ beſtie ſūt. Apoca. iij. eccl'ie ſardis. Nomē habes ꝙ viuas: et mortu⁹ es. [Paui] ſp̄ūales viri. Quere ꝓꝑetates de aq̄la li. xij. ꝑticula. vij. ca. ij.

Fidelis aia dꝛ nauis

Facta ē q̄ſi nauis ⁊c.] Moraliter. Fidel' aia nauis. Et nota bn̄ ſingula v̄ba.] Facta ē q̄ſi] nō a ſe ſed a deo. qꝛ ip̄e fecit nos et nō ip̄i nos. Ip̄e enī fecit qd̄ ſum⁹ ꝑ naturā ⁊ gr̄am. factur⁹ tādē qd̄ futuri ſum⁹ ꝑ gl'iaꝫ. Ip̄e ei opaṫ ī nob velle: ⁊ ꝑficere in bona volūtate. ad Phil'. ij. Ip̄e opaṫ in nob oia nr̄a opa bona. Iſa. xxvi. Exodi xxxiiij. dicit moyſes ad dn̄m. [Null⁹ apd̄ te ꝑ ſe innocēs ē] Ip̄e iſpirat nobis gratiam reuertēdi ad eū. ⁊ penitēdi p⁹ lapſū. Un̄ ſup illud Lu. xv. vbi dicit ꝓdigus. [ſurgā et ibo ad p̄rem meū] ⁊c. dicit glo. ꝙ nec volūtatē ſurgēdi habuiſſꝫ. niſi eum ꝓus pater inſpiraſſet. Dicat g̃ fidel' aia. Gr̄a dei ſū id qd̄ ſum. i. ad Choꝛ. xv. MM

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Uita hominis nauis

Uita hominis nauis

Quaſi nauis inſtitoris.] Nota ꝙ vita hoīs ordinãda eſt velut [nauis] ſicut infra di NN
cet. ſpūs q̄ſi [inſtitoꝛ] ab inſtãdo ẜm ꝓꝑetates xpo ſupiꝰ aſſiḡtas. codē C C. Deꝭ
inſtitore. ij. Thimo. iiij. Inſta oportune. ĩportune. Eccl'iaſtes. ix. Quodcūq; pōt
facere manus tua inſtãter opare. Ad Hebre. iiij. [Feſtinemꝰ ingredi in illā req̄e;]
id ē opari ea q̄ faciunt ad ingreſſum. Spūs penitētis [inſtitoꝛ] inſtãter q̄rēdo bo
nas merces vbicūq; poſſunt inueniri. ad deportãdum vbi vendunt caro ꝑcio. He
merces ſunt ieiunia. vigilie. diſcipline. et oīa hmōi bona exercicia q̄ hic habent ꝑ
cio ſatis paruo. Unde. [ꝑ nihilo] i. ꝑ paruo ꝑcio [habuerūt terrā deſiderabilem]
⁊ in ꝑadiſo vendunt cariſſime. Et q̄n talis inſtitoꝛ arripabit ad portū vite. ſ. i moꝛ
te. tūc eas cambiet et durabit. Et ꝑ doloꝛe ꝯtritōis dabit gaudiū ieffabile. Pro ru
boꝛe cōfeſſiōis. eterna dei laudatio. Pro laboꝛe ſatiſfactōis req̄es ſempiterna. Fa
mi ſuccedet ſatietas. Siti dulcis ebꝛietas. Egritudini ſanitas. Cibo arido et inſi
pido cōuiuiū pinguiū. Ignominie glīa. Cilicio purpura. Nuditati veſtitꝰ q̄dru
plex. q̄ notat in ſole. Obediētie oīa ſuccedent ad bn̄placitū. Uigilijs doꝛmitio i pa
ce in idipm. et ſic de alijs. Et cū merita fuerint trāſitoꝛia. pmia durabūt ineternu;.
De hmōi negociatoꝛibꝫ dr̄ Iſa. xxiij. [Erūt negociatōes eiꝰ] hmōi. ſ. inſtitoris [et
merces eiꝰ ſcītificate dn̄o] Et loq̄tur de tyro: que interꝑtat anguſtia. que deſiḡt ve

Grego.

rū penitentē. in anguſtia duplici ment; et coꝛpis ꝯſtitutū. Grego. Uita nr̄a naui
ganti ſilis ē. is eni q̄ nauigat. ſtet ſedeat iaceat. ſemꝑ vadit. q2 impulſu nauis duci
tur. Ita et nos. Siue eni nauigātes. ſiue doꝛmiētes. ſiue loq̄ntes. ſiue tacētes. ſiue
nolētes. ſiue volentes. ſemꝑ ad finē tendimꝰ.

In hac naui eſt OO

In hac naui ē

Beatus andreas

Proꝛa ſtricta [ingreſſus vite ꝑſentꝭ] omni vallatus miſeria. Naſcit eni miſer hō d̄ ma
tre impotēs ſui. nudꝰ coꝛꝑe. coinq̄natus ⁊ ſoꝛdibꝫ. peccatis onuſtꝰ. virtutibꝫ vacu
us. alieno egēs auxilio. diaboli poſſeſſio. et generaliter oīni miſeria cumulatꝰ. Job
.i. Nudus egreſſus ſum ⁊c. et. i. Thimo. vi. Nihil intulimꝰ in hūc mundū.
Puppis ſtrictiſſima] egreſſus a mūdo haud diſſiſis ingreſſui. Btūs Andreas ad
egeam loq̄ns de pctōꝛibus. Tādiu deludit eos diabolꝰ donec rei et nudi de coꝛpi
bus exeunt. nihil ſecū ꝑter pctā poꝛtantes.
Carina lata] mediū vite nr̄e. in quo nos dilatamus in voluptatibꝫ mūdi. cui ſubeſt
ſentina mltiplicium vicioꝛū.

Penitentia nauis PP

Proꝛa] i. inchoatio ipiꝰ pnīe. Stricta valde i repſſiōe ſenſualitat;. In ꝯfuſiōe ⁊ do
loꝛe ꝯtritōis. In erubeſcētia ꝯfeſſionū. In fuga occaſionū q̄ ꝑtrahūt ad pctm̄. In
reſecatōe oīm ſuꝑfluoꝝ. In dediſcēdo ꝯſueta. In addiſcēdo ⁊ aſſuefaciēdo q̄ car
ni vident amara. Propt hec oīa dr̄ Mat. vij. Quā anguſta poꝛta ⁊c. Ad hāc tn̄ do
minꝰ nos iuitat Lu. xiij. Cōtendite intrare ꝑ anguſtā poꝛtā.

In naui pnīe eſt

Carina lata] dilatatio pnīe in bona opatōe. Progrediēdo iugiter d̄ ɣtute i ɣtutē.
de bono ſpin meliꝰ ꝑficere. Nā i via dei ſtare q̄ſi reſilire ē. et hāc dilatatōem nō no
bis ſ; deo attribuere. Un̄. Eduxit me in latitudinē.
Sentina] Iugis. ſ. recoꝛdatio vilitatis vite ꝑterite. vt ſibi feteat q̄ deo vult redole
re. Nam ſicut dicit Phs. Qui ſibi diſplicet ſe bene vtit. Ezech. xxv. de ver; penitē
tibus. Diſplicebūt ſibimet ſuꝑ malis que fecerūt.
Puppis hꝰ nauis] ꝯſideratio finis nr̄i. ſ. q̄; ſubitꝰ. q̄; iꝑrouiſus. q̄; piclōſus. q̄n ꝑ
ꝑati erūt toꝛtoꝛes infernales rugiētes ꝑpati ad eſcā. crudeles vſurarij q̄ plꝰ exigūt
in pena q̄; ꝯmiſſum ſit i culpa. Ad h̄ aūt ꝙ penitēs bn̄ regat ⁊ dirigat nauē ſuā. i.
vitā. d; inſtar gubnatoꝛis i puppi q̄ finis ē nauis ſedere. qd ē. in recogitatiōe finis
ſui moꝛā facere. et ad proꝛā lumē dirigere. vt nauem ſuā recte dirigat ad poꝛtu;. vt
dicat illud Job. xvi. Ad deum ſtillat oculꝰ meꝰ. i. intētio coꝛdis mei. Eccl. vij. In
oībꝫ opibꝫ tuis memoꝛare nouiſſima tua et in eternū nō peccabis.

Hec nauis QQ

Uas fragile] q̄a temptatōibꝫ quas patitur. a carne. a mundo. a malis hominibus.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et a diabolo. facile diſſoluitur. Job. xiiij. Egredit. ꝯterit. fugit velut vmbra ꝛc.
Clauſa inferiꝰ. apta ſupius. cõcaua interiꝰ. opta ſupius. onuſta mercibꝫ ſupra dict.
fertur ſup aquas. vt ſup eodem R.
Acuta ĩ capitibꝫ paupertate vt ſup. tota fere in aq mergit. q2 mlt'e tribulatões iuſtoꝝ
Tãto ſecurior q̃nto longiꝰ diſtat a terra. i. ab appetitu terrenoꝝ. In littore ſtãs ſp
in partẽ alterã inclinatur.
Hec na/ uis pñie — Undis quatit Joh. xvi. In mũdo pſſuras. ĩ me pacẽ habebitis. Pugnat cũ pira/
tis. Ephe. vi. Nõ eſt nobis colluctatio aduerſus carnẽ et ſanguinẽ tm̃ ſcꝫ ſꝫ ad
uerſus rectores mundi tenebraꝝ haꝝ cõtra ſpũalia nequi. i cel. Ideo dicit Eccĩ.
iiij. Agonizare p anima tua.
Fluctus pmit et frangit i. tribulatões mũdi et carnis. Unde apl's. ij. Choꝝ. xi. Cũ
infirmor tũc potens ſum ꝛc. Ecce ꝯfractio fluctuũ.
Uento gr̃e et tractu bone opatõis ducit q2 coopatores dei ſumꝰ.
Uento etiã aq̃lonis i. aduerſitatis impellit verſus celeſtẽ hieruſalẽ. ſed auſtro pſpi
tatis ſepe repellit a terra pmiſſiõis. Iſa. xliij. Dicã aq̃lõi da. et auſtro noli phibere.
Quãq3 ſabburra onerat vt debitũ pondꝰ habeat i. infirmitat ppe recogitatione.
Ambro. Unde Ambro. inſtituẽs virginẽ. Contẽplatõem corpis tui. velut nauis ſabburrã
ſuſcipe. ne te in tãtis mũdi fluctibꝫ. iactãtic aliciiꝰ aura circũferat.

Hec nauis. ſ. penitẽtie debet habere R R

Malũ ſpei. vt erigat ad deſideriũ celeſtiũ et dicere poſſit. Dñe ante te omne deſide
riũ meũ ꝛc. Uel malũ hũilitatis. q̃ exaltat in oculis dñi. Uel malꝰ q̃ fit de abi
ete. ſũt exẽpla ſctõꝝ. q̃ velut abietes fuerũt ſine humore carnal' voluptat. Recti iu
ſticia. Erecti ad celeſtia. Non reflexi ad tpalia. Proceri vite ſctimonia. Leues ſine
peccatoꝝ ſarcina. Contẽplatõe celeſtiũ. ſus nubes collocãtes et eleuãtes capita.
id ẽ. mẽtes. Et iſte ꝟtutes ſũme iuuãt. ad portũ ſalut arripare volẽtes.
Uirgam i. memoriã crucifixi. a qua depẽdeat velũ deſiderij. Iſa. liij. dicũt ſcti de
chriſto Deſiderauimꝰ eũ deſpectũ et nouiſſimũ viroꝝ virũ dolorũ ꝛc. Uel velũ ca
ritas expãſa circũquaq3. vt ſup eodem N O.
Galliculũ i. diſcretõem ſpirituũ. i. Joh. iiij. Nolite omni ſpũi credere. ſed pbate ſpi
ritus an ex deo ſint.
Cordas ꝟtutũ: q̃ malo ſctẽ ſpei innitunt. et ab ea depẽdẽt. Ul' malo hũilitatis
Hec na/ uis. ſ. pe/ nitẽtie de bet hr̃e — Ancorã timoris. que ĩ ſtatu iuſticie ſtabilit nauẽ mẽtis. Gregoriꝰ. Ancora cordis S S
pondꝰ timoris. Uel ſm apl'm. Ancora ſpes. ad Heb. vi. vt ſup eodẽ O. q̃. ſ. ſpes
velut ancora multis tribulationũ velut malleoꝝ ictibꝫ fabricat. Hec enĩ ſpes a g̃/
tia infundit. ſed tribulatõibꝫ firmat. q2 tribulatio patiẽtiã operat. patiẽtia pbatõez.
pbatio ꝟo ſpem. ſpes aũt. i. ancora ſic fabricata nõ ꝯfundit. Rom. v. Eſt autẽ ſpes
Augꝰ certa expectatio futuroꝝ bonoꝝ ex gr̃a et meritis pueniẽs. ſicut dicit Augꝰ. Gr̃a
dei facit ancorã. ſpes firmã. ſed merita tutã. Nec ſolũ vnica ancora naui vite nr̃e
neceſſaria eſt ſed q̃ttuor. q̃ ſunt. ſpes venie. gr̃e. pſeuerantie. et glie. Actuũ. xxvij.
Timentes ne in aſpera loca inciderenꝰ. de puppe mittẽtes ancoras q̃ttuor: opta
bant diẽ fieri. Loca aſpa loca penaꝝ eternaꝝ. puppis finis vite q̃ttuor ancore
vt ſup. ſ. ſpes q̃ttuor pdictoꝝ. Dicit ergo apl's. q ſpem habemꝰ q̃ſi ancorã aĩe tutã
ac firmã. ſicut dictũ eſt incedentẽ vſq3 ad interiora velaminis i. ĩcedere nos faciẽ
tẽ vſq3 ad ĩteriorẽ. et adhuc velatã nob btitudinẽ. quã in hac vita nemo vidit ſicut
eſt. Ubi i. in que ĩteriora pcurſor ieſus p nob ĩtroiuit introducẽdis. ⁊ ita patꝫ
nos poſſe ſeq̃. Ad h enĩ ipe pcurrit vt nos ſeq̃mur. Et hic alludit apl'us ꝯſuetudi
ni nauigantiũ. Qui enĩ nauigãt in magna naui. ſi ante portũ inuenerint vẽtũ ꝯtra
riũ. ita q velificãdo neq̃ant intrare portũ: pmittũt aliq̃s q̃ in naui paruula anco/
corã ad littus portẽt. et ibi firmit figãt. poſtea q̃ ĩ naui ſũt cordã a naui ptẽſã ad an
corã arripiũt. ⁊ ſe ſuis manibꝫ. etiã vẽt ꝯtrarijs ad portũ in q̃ fixa ẽ ancora ĩtrodu
cunt. Corda hec lõganimitas ꝺſiderioꝝ celeſtiũ. cui ſi accedãt manꝰ bonoꝝ ope
rũ. q̃ntumcũq3 aduerſant venti tribulationũ: celeſt patrie intrãt portum. vbi anco
ra ſpei firmiter fixa erat. Figẽda eſt igit ancora ſpei in terra eterne ſtabilitatis. vt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

contra furorē fluctuū. ẜ eſt tēptationū firmā teneat nauē mentis. [Corda] q̄ naui
colligāda ē ancora. timor mortis. iudicij. et gehēne. triplex. ſ. funicul⁹ q̄ difficile rū
pitur. Eccl'es. iiij. Timor enī nō eſt ſepand⁹ a ſpe. Parab. xiiij. In timore dn̄i fi
Grego. ducia fortitudis. Gregori⁹. In via dn̄i timor opat̄ fortitudinē. in via ſecl'i debilita
tē. Item Eccī. xxvij. Niſi in timore dn̄i tenuers te inſtanter. cito ſubuertet̄ dom⁹
tua. nauis. ſ. tue mentis.
De remis. vt ſupra eodem P. tt
Gubernaculū] verbū dei. qd̄ in mari mūdi. inter pſpa ⁊ aduerſa dirigit nauem vite
noſtre. Sed cū pctōr a ſe v̄bū dei repulerit. tūc vētis et pcellis vndiq̄ irruentib⁹ q̄
ſi fracto gubernacl'o piclitatur tēpeſtate viciorꝝ.
Caſtrū] hui⁹ nauis q̄ttuor cardinales. vt ſupra eodem P.
Armatur] contra piratas vt ſup̄ eodem R.
Victualia] panis euchariſtie et ſacramētorꝝ. Panis verbi dei et bonorꝝ operꝝ. Ignis
caritatis. vinū cōpūctōis. Aq̄ confeſſiōis. Sal diſcretōis. Oleū pietatis ⁊c. vt ſup̄.
De mercimonijs. vt ſup̄. eodem R.
Gubernatores] cōſiliū et prudētia. pab. ij. Cōſiliū cuſtodiet te. et prudētia ſuabit te.
Ligna huius nauis et hanc nauem vv
Dolat et erudit tribulatio. Eſuries dolat ſtrumā gule. Vigilie ſtrumā ſomnolētie.
Diſcipline ſtrumā luxurie. Gen̄. vi. Fac tibi arcā de lignis leuigatis.
Deſiccat carnis maceratio. Gre. Lignū in fabrica cōpetenter nō ponit̄. niſi pus vi
Grego. cioſa eius viriditas deſiccet̄.
Dirigit ſctōꝝ virorꝝ imitatio. Niſi ad regulā praua nō corriges.
Ligna Cōplanat māſuetudo.
nauis pe Perforat iuge mentꝫ ſcrutiniū. Ezech. ix. Fili hominis fode parietē.
nitētie Coaptat obedientia. Cōnectit dilectio. duos ligās. Cōfirmat patiētia.
Configūt timor dei et doctrina ſanctorꝝ. De primo. Cōfige timore tuo carnes me
as. De ſcd̄o Eccl'es in fi. Verba ſapientū q̄ſi ſtimuli. et q̄ſi claui i altū defixi. [Cla
ui] q̄a retinent a malo. et ſtabiliūt i bono. [ſtimuli] q̄a incitāt ad bonū.
Cōpaginat caritas. i. ad Chor̄. in fi. Oia opa nr̄a i charitate fiant.
Hanc nauim xx
Obſtruit rimas. gallice naie. timor dei. qui nihil negligit. Eccl'es. vij. Qui obturat
rimulas ſenſuū. ne furtiue ſubintrēt ad aīam aque malaꝝ delectationū.
Bituminat velut arcā noe. ꝯtinentia vl' dilectio dei et primi. vt ſup̄ eodē L. Cōti
nentia ſiq̄dem nō patit̄ ſciſſurā in carne. nec vera dilectio ſciſſurā ſpūalē in mēte.
Exonerat onere peccatorum vera penitētia. Onere diuitiarum elemoſina Heb. xij.
[Deponētes omne pond⁹ tpaliū] p eleoſinā [et circūſtās nos peccatū] i. oēꝫ pec
cati circūſtantiā p cōfeſſionē et penitētiā ⁊c. Nō eī poſſꝫ onerari mercib⁹ dei. niſi p⁹
Hanc na exonerata mercib⁹ diaboli. Et hec exoneratio maxime faciēda ē imminēte tēpeſta
uim peni te mortis. Actuū. xxvij. [Satiati cibo] ſ. v̄bo dei [alleuiabāt nauē iactātes triti
tentie cū in mare] i. ad exiſtentes in amaritudine pauptatis.
Exhauriūt hauritorio hūilitatis. cōfeſſio et oratio. onerat mercib⁹ ſupra dictis bo
na operatio.
Gubernāt cōſiliū et prudentia vt ſupra. que duo maxime p̄cauēt huic naui a peri
culis huius mūdi qui eſt mare.
Dirigit ad portū ſalutꝫ q̄ chriſt⁹ ē recta intentio. que opi nomē imponit.
Caro noſtra eſt nauis yy
Aliter. Caro noſtra nauis eſt aīe. in qua trāſmigrat mare ſecl'i in naui. Que. ſ. nauis
ſi ſciſſa fuerit p luxuriā vel gulā. vnde ſubmergat̄ iugiter recipit et emittit. nec ē ap
ta. ſed valde pnicioſa nauigio ſpiritali. Sed caro integra p abſtinētiā quaſi firma
nauis apta eſt nauigatōi.
Vita humana eſt nauis zz
Aliter. Vita hūana nauis. que debet onerari bonis mercib⁹. tēdēs ad lit⁹ futuri iu
dicij. cui⁹ gubernaculū vt dictū eſt v̄bū dei. Hanc nauem impugnāt q̄ſi quattuor

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝑncipales venti tēptationū. Ab oriēte ſupbia. ab occidēte ignorātia. ab auſtro pſpi
tas. ab aqlone aduerſitas. Nec patet multotiēs ſic īpugnato/ niſi euaſiōis vnica
via. vt .ſ. tunica carnis ꝓcinctus exemplo petri Joh .xxi. ſ. ꝑ paupratē et cōtinētiā
mittat ſe deorſū et capiat terrā: q̄ eſt chriſt⁹ hō. que mōtuoſa ē ꝑ eminētiā ꝟtutū et
miraculoꝝ. vt illic aſcēdens nō timeat impetū ꝓcellaꝝ. Vñ dictū ē Loth Gen̄. xix.
In monte ſaluū te fac. Itē valloſa ē. vt in ea deliteſcēs nō timeas flatū ventorum.
Valles ſunt hūilia et īfirma hūanitatis chriſti. Iſa. iiij. Erit tabernaculū .i. hūa
na xp̄i nat᷑a i. vmbraculū diei ab eſtu. et in ſecuritatē et ī abſcōſionē a turbīe ⁊ a plu
uia. Itē cauernoſa ē vt ibi abſcōdarꝭ ꝓpter timorē hoſtiū. Iſa. ij. Ingredere in pe
tram .i. chriſtū abſcōdere in foſſa humo .i. ī cauerna pedū lateris et manuū. ſic co
lumba a facie accipitris.

Seq̄tur. Delōge portās panē ſuū. Quia poſita adhuc ī terra/ recte credēdo ⁊ bene
oꝑando acq̄rit ſibi victū et veſtitū de celo. a q̄ deſcēdit omne datū optimū. Iac. i. il
lam. ſ. refectiōem de q̄ Mat. xi. Venite ad me oēs q̄ laboratꝭ et onerati eſtis et ego
reficiā vos. Vel de vita hac panē bonoꝝ opeꝝ trāſfert in celū. vbi ipa theſaurizat
Mat. vi. Theſaurizate vob̄ the. ⁊c. Portat .ſ. merita ꝑ p̄mijs et acq̄rit īde vn̄ vi
uat ineternū. Panem ſuū .p̄nie. laboris. ſudoris. et doloris. Et nota delōge. Qui
dam eni de bonis q̄ faciūt nō q̄rūt niſi retributiōem tp̄alē. ſed tales d̄ ꝓpe. Matth.
vi. Receperūt mercedem ſuā. i. quā inq̄rebāt. Itē notabiliter dicitꝛ panē ſuū. chri
ſt⁹ eni vere panis noſter ē. Vñ matth. vi. Panē noſtꝝ ſupſubſtātialē da nobis ho
die. quia iſto pane viuit aīa in p̄ſenti ꝑ grāꝫ. et illū ſuſcipit in fide ſacramēti. et hūc
portat panē q̄ opatꝛ et grā in p̄ſenti. Vñ Heb. xij. Cōtēplātes ne q̄s deſit grē dei.
Item. ij. ad Chor. v. Hortamur vos ne in vacuū grām dei recipiatis. Panis aūt
q̄ creſcit de terra panis corpis eſt.

De picul' maris h⁹ mūdi

Viſo multipliciter de naue multiplici/ reſtat videre de picul' maris iſti⁹ mūdi. a
Que ſunt q̄nq₃ p̄ncipalia. Ecci. xliij. Qui nauigant mare enarrāt picula ei⁹
Syrtes. ſcilla. caribdis. acroceronnia. ſyrene. Verſus

Syrtes/ cōgregatio ē arenaꝝ. Quod piculū q̄nq₃ eſt in hoſtijs fluuioꝝ. vbi fluuij ī
trāt mare. et in hm̄ōi arenis ſepe rūpitꝛ nauis. Hec ē auaricia/ q̄ ſteriles et oneroſaſ
⁊ falſas ꝯgregat diuitias. que ſitim nō ſedant ſed ꝓuocant. Hoc periculū declinat
prudentia. que nō bona p̄ſentia ſ₃ futura ꝯcupiſcit.

Scilla/ quoddā piculū eſt inter ſiciliā et barbariā. ſ. q̄dam ſcopulus magn⁹ ī illo ma
ri/ paꝝ ſup ſe aque habēs. ſ. q̄ſi cubitos duos vel cubitū et dimidiū: q̄ naues rūpū
tur nō habentes aquā ꝓfundā. Hoc piculū greci ſcillam/ ſaraceni ⁊ q̄dā naute no
minār kelp. qđ vtrūq₃ ſonat canis latine. Quia ibi lacerantꝛ naues q̄buſdā petris
acutis q̄ſi dentib₉ caninis. Et hoc piculū ſignat luxuriā. q̄ blandā faciē p̄tēdit deſu
per. et deſubtus lacerat appropinq̄ntes. Prouerbi. v. Fau⁹ diſtillās ⁊c. vſq₃ no
uiſſima ei⁹ amara q̄ſi abſinthiū ⁊c. Et ſicut h̄ piculū cauetꝛ fugiēdo. ſic et luxuria. i.
ad Choꝝ. vi. Fugite fornicatōem. Vñ ſeq̄tur ꝓuer. v. Lōge fac ab ea viā tuaꝫ ⁊c.
Iraſcuntꝛ etiā naute ſi h̄ piculū noīetꝛ in naui. Et h̄ ē qđ d̄r ad eph. Fornicatio et
oīs immūdicia nec noīetꝛ in vob. ⁊c. Contra h̄ piculū neceſſe ē hr̄e carinā q̄ rima ca
reat. Vel ſi ſubintret aliq̄ntulū aque. i. noxie delectatōis ſꝑ d₃ ꝑ ꝯfeſſiōeꝫ exhauriri.

In mari bui⁹ mūdi ſunt

Acroceronnia/ ſunt mōtes cornuti. acros eni ſonat mons. ceros cornu. Et ſiḡt ad b
uerſitatē et detractōnē. cōtra que nauis debet hr̄e fortitudinē/ ne aduerſitate vl' de
tractōe ad impatiētiā moueatꝛ. Vl' ꝑ mōtes cornutos cornuta ſupbia figuratꝛ.

Syrene. q̄ cantu mortifero nautas attrahūt: ⁊ attractos lacerāt. Voluptaſ. Proſpi
tas Vel adulatio ē. Vnde. Molliti ſunt ſmones ei⁹ ſup oleū ⁊c. Hoc piculū de
clinat puppis. iuſticia. ſ. q̄ nec blādis ſeducitꝛ ꝑ pſperitatē. nec adulatōnib₉ male de
mulcetur: q̄rendo mundanū fauorē.

Caribdis/ eſt vorago circūuoluēs naues et abſorbens. Unde caribdis quaſi cari
nas abdens. Et frequens eſt hoc piculū iuxta ſiciliā. et maxime in brachio maris
quod farus dicitꝛ. et diuidit ſiciliam et calabriā. Et hoc piculū ſignat gulā q̄ abſor
bet rōem. Vñ Iſa. xxviij. Abſorpti ſunt a vino.

 K

Maria archa noe Titulus viij.

ET archa noe] de qua ꝑceptũ eſt ipſi noe Gene. vi. Fac tibi archã de lignis leuigatis. Manſiunculas in ea facies et bitumine linies intrĩſecus. Et ſic facies eam. Trecentoꝝ cubitoꝝ erit lõgitudo arche. l. cubitoꝝ latitudo. et. xxx. cubitorum altitudo illius. feneſtrã in archa facies. et in cubito cõſumabis ſummitatẽ illiꝰ Oſtium aũt arche pones in latere deorſum. Cenacula et triſtega facies in ea. Cõmendatꝛ autẽ beata virgo ſub tipo huiꝰ arche maxime q̃ntum ad quinqꝫ.

Primo q̃ntum ad dignitatẽ ſue natiuitatis. Et oſtenditꝛ dignitas ortus eius q̃ntũ ad auctorẽ. Unde dicit pater filio. [Fac tibi.] ſibi enim fecit eã chriſtus principaliter. i. ad honorẽ ſuũ. Nec ſolũ ſibi ſed et hominibꝫ et angelis et toti trinitati. Iuxta

Bern. illud beati bernꝰ. Deniqꝫ omnibꝫ oĩa facta eſt ꝛc. Quere li. iiij. ti. xxiiij. Oſtenditꝛ etiam dignitas ortus eiꝰ: q̃ntũ ad ſanctificatõem ex pte mentis: cũ dicitꝛ [archã.] in q̃ videlicꝫ recõditi fuerũt theſauri ſapiẽtie celeſtis. theſauri deſiderabiles: ṽtutũ cariſmata. Fuit enĩ anima eius cito: vt creditꝛ: poſt infuſionẽ a peccato origĩali pur-

Anſelmꝰ gata. et omĩ decore virtutũ ornata. Decebat enĩ: vt dicit Anſelmꝰ. vt ea puritate niteret q̃ ſub deo maior nequit intelligi. quã deus pater filio ſuo eligebat in matrem. Oſtenditꝛ etiã dignitas ortus eiꝰ: q̃ntũ ad ꝓgenitorũ ſanctitatẽ: cũ dicitꝛ. [de lignis leuigatis] i. politis: vel bituminatis ſcḋm aliã lrãm. ſiue quadratꝭ ſcḋm aliã. Patres enim de quibꝫ ipſa orta eſt: politi fuerũt ꝑ honeſtatẽ ↄuerſatõis. qꝛ nihil in eis erat qḋ offenderet oculos intuentiũ. Cõuerſabantꝛ enĩ in medio natõis praue et ꝑuerſe ſine q̃rela. Nam aſpectu et auditu iuſti erãt. i. Petri. v. Et erãt q̃ſi liliũ inter ſpinaſ. Canti. ij. Bituminati etiã fuerũt ꝑ feruorẽ caritatis. Quadrati ṽo ꝑ iuſticiã a parte poſteriori: ad corrigendũ errata. Ab anteriori ꝑ prudentiã: ad ꝓuidendũ futura. A dextris ꝑ tẽperantiã ↄtra ꝓſpera. A ſiniſtris ꝑ fortitudinẽ contra aduerſa. De lignis leuigatis aliter inuenies ſupra eodem ti. vij. D.

Secḋo cõmendatur q̃ntum ad ſtatũ vite pñtis: cũ dicitꝛ [Manſiunculas in ea facies] In eccl'ia ſunt tres ordines ſiue ſtatꝰ. virginũ. cõiugatorũ. et p̃latoꝝ. Et ipſa fuit virgo ↄiugata. et habuit qḋãmodo ſup̃ filiũ ſuuꝫ officium p̃lati. Luce. ij. et erat ſubditus illis. De triplici eiꝰ ſtatu multa habuiſti ſupra li. i. ca. vi. B. Oſtenditꝛ etiã fuiſſe caritate ordinatã: cũ dicitꝛ. [Et bitumine linies eã intrinſecus et extrĩſecus] ſcꝫ quo ad deum et ꝓximũ. i. caritate feruẽtiſſima et indiſſolubili. Nam diuerſitas ꝛ vniuerſitas ſtatus triplicis ꝑparati req̃rit vnionẽ et ordinẽ caritatis. Uel duplex linitio. caritas in affectu et effectu. Unde dicitꝛ mꝛ pulcre dilectõis ꝑ quam dedit vnigenitũ ſuũ ꝓ ſcelere noſtro. et fructũ ventris ſui ꝓ peccatis animaꝝ noſtrarum. Michee. vi. Ideo dicitꝛ Cãti. vi. et. vij. [Pulcra es] interiꝰ in mẽte ꝑ caritatẽ ĩ affectu [decora] interiꝰ ꝑ caritatem in effectu.

Archa. ſ. maria cõmedatꝛ — Tercio ↄmendatꝛ q̃ntũ ad decorẽ ṽtutũ cũ dꝛ [Trecentorũ cubitoꝝ erit lõgitudo.] Fuit eĩ ĩ ea fides q̃ longitudo dicitꝛ. qꝛ ei ſuccedit lõgitudo dieꝝ. i. claritas viſiõis diuine. Prouer. Longitudo dieꝝ in dextera eiꝰ. Lu. i. Beata q̃ credidiſti ꝛc. Fuit in ea latitudo caritatis: q̃ extendebatꝛ vſqꝫ ad inimicos. Et altitudo ſpei q̃ vſqꝫ ad interiora velaminis ꝑtingebat. Sed q̃a fides p̃cipue refertꝛ ad myſteriũ trinitatis ex pte ipſis crediti. ꝑ centenariũ vero ꝑfectio ex pte credentꝭ intelligatꝛ. Quoniaꝫ vero caritas operit multitudinẽ peccatoꝝ. i. Petri. iiij. Et vniuerſa delicta operit caritas Prouer. x[iiij]. Idcirco dicitꝛ [latitudo q̃nquaginta cubitoꝝ] q̃a q̃nquagenarius numerꝰ eſt remiſſionis. Quia vero ex fide oꝑante ꝑ dilectionẽ: habetꝛ certitudo ſpei. qꝛ ſpes eſt certa expectatio future beatitudĩs ex gr̃a et meritis p̃cedentibus ꝓueniens. ꝓpter ea dicitꝛ [altitudo. xxx. cubitoꝝ] vt in ternario fidei ꝑfectio. ĩ denario decalogi intelligatꝛ impletio.

Quarto cõmendatꝛ a ꝑfectõe vite duplicis. ſ. cõtemplatiue et actiue. Cõtẽplatiua ꝑ [feneſtrã] Nam ꝑ actũ ↄtẽplatõis dirigimus aciẽ oculorum noſtroꝝ ad ſolẽ iuſticie. i. chriſtũ. et illuminatꝛ ab eo domus cõſcientie nr̃e. Actiua notatꝛ ꝑ [cubitũ] quo exercentꝛ oꝑa.

Quinto cõmendatꝛ a pudore virginitatis. cũ dicitꝛ [Oſtium arche pones in latere de

orſum.] Per hoc oſtiū intrauit in eā filius dei/ et venit ad nos. et fuit [in latere arche deorſum.] q̄a virgo fuit nō ſolum mēte. ſed etiā carne. Uel [oſtiū i latere arche] filius in ventre. q̄ dicit Johā. x. Ego ſum oſtiū.

Sexto cōmendat a conceptōe ſaluatoris et merito interceſſiōis/ cū dicit ter filio. [Ingredere archā] carnē de virgine aſſumēdo [tu et vxor tua] ſ. celeſtis ſapiētie. Sap. viij. Queſiui mihi ſponſam illā aſſumere [et filij tui] dona ſpūſſancti [et vxores filiorū tuorū] ſ. ſeptem ille virtutes de quibꝫ Jaco. iij. de ſapiētia que deſurſū deſcendit. ꝙ ꝑmū pudica deinde pacifica. [Noe] chriſtꝰ q̄ interꝑtatur requies. quia ſicut tpe noe quieuerūt ꝑ diluuiū omnia retro opa. ita ꝑ chriſtū oēs q̄ antea laborabant. Item noe cōgregauit in archa cibos omnes hominibꝫ et iumētis ſeu beſtijs neceſſarios. Unde dictū eſt ei. [Tolles tecū ex omnibꝫ eſcis q̄ mandi poſſunt et cōportabis apud te.] Et chriſtꝰ dicit. Uenite ad me oēs qui laboratis et onerati eſtis ꝛc. Matth. xi. Sed innuit q̄bus daturꝰ ſit requiem. ſ. his q̄ diſcunt ab eo hūilitatē et manſuetudinē. Dicit ergo pater filio. [Tolles tecū ex omnibꝫ eſcis q̄ mādi poſſunt] Filius enī dei deſcēdens in vterū virginis: ſecū cōgregauit oīa q̄bus angeli et hoīes fruerent. Uñ poteſt dicere beata virgo. Uenerūt mihi oīa bona ꝛc. Unde ipſe eſt theſaurus argēti et auri ꝛ cella omniū aromatū.

Finit liber vndecimus de munitōibꝫ et nauigijs que poſſunt figurare mariā.

Incipit liber duodecimus de orto concluſo. cui ſponſus ꝯparat mariā in canticis.

Ee ſunt quinq̄ginta proprietates orti concluſi.

Ortus concluſus. firmatus claue. ſeratus.
Et cuſtoditus. ſignatus. diſcoopertus.
Conſitus. exultus. plantatus. et agricolatus.
Et paſtinatus. foſſus. ſatus. areolatus.
Planus. et extenſus. ſecretus. amenus. et altus.
Sanus. aromaticus. recreans. bibulus. ſitibundus.
Humidus. irriguus. cōplutus. rorificatus.
Diſtillans. rorans. nebuloſus. ſiue vaporans.
Denſus. et vmbroſus. abſcondens. et latebroſus.
Mundus. et emūdans. mirabilis. inuiolatus.
Securus. ſtabilis. fecundus. delicioſus.
Largus. inexhauſtus. ſatians. potansq̄ꝫ. iocoſus.

Nota lector/ ꝙ hic ortus diſtinctus eſt in ſeptem particulas.
In ꝑma agit̄ de ꝓprietatibꝫ orti. que ſunt q̄nq̄ginta. et faciūt. xij. verſus. et q̄libet verſus habetur ꝑ vno capitulo.
In ſecunda agit̄/ de delectabilibus/ que multa ſunt. et de areolis.
In tercia/ de aromatibus. Et habet duo capitula.
In quarta/ de floribus et herbis. et habet capitula quattuor.
In quinta/ de his que in incarnatōe filij dei a ſupiori deſcenderūt in ortū cōcluſum. quia ab inferiori nihil potuit ſubintrare. Et habet capitula. xvij.
In ſexta/ de arboribꝫ q̄ ſolent in ortis nobilibꝫ repiri. Et de arboribꝫ etiā/ q̄ ortis nō competunt. ſed poſſunt ſignare mariā. Et habet capitula. xxxiiij.
In ſeptima de auibus q̄ poſſunt chriſtū et mariā deſignare. Et habet. vi. ca.

Incipit particula prima de quinquaginta ꝓprietatibus orti ꝯcluſi conuenientibꝫ marie. Et diſtinguit iſta particula ꝑ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf